

REGNSKAP 2009
BUDSJETT 2010

Totalregnskap for **REINDRIFTSNÆRINGEN**

Ø k o n o m i s k u t v a l g

DESEMBER 2010

Forord

Mandatet til Økonomisk utvalg for reindriften er gitt ved instruks fastsatt av Landbruksdepartementet 16. juli 1993. Utvalgets oppgave er å fremstille et økonomisk grunnlagsmateriale som danner utgangspunkt for forhandlingene om en næringsavtale mellom Staten og reindriftsnæringen.

Totalregnskapet for reindriftsnæringen, som legges frem i denne rapporten, viser en oversikt over verdiene som er skapt i næringen samlet sett ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital. Regnskapet viser med andre ord samlede inntekter, kostnader og resultat for hele reindriftsnæringen i Norge. I tillegg til regnskap for 2009 legger utvalget også frem et budsjett for 2010.

Utvalget har medregnet denne rapporten lagt frem 32 totalregnskap for reindriften siden 1978. Til sammen gir disse regnskapene oversikt over reindriftens økonomi i perioden 1975-2009.

Ved siden av å legge frem materiale som viser det økonomiske resultatet for reindriftsnæringen totalt, er det også utvalgets oppgave å gi oversikt over utviklingen regionalt for de enkelte reinbeiteområder.

I tillegg er det egne kapitler i rapporten som presenterer henholdsvis reindriftsavtalen, de langsiktige utviklingstrekk for reindriften (fra 1998 til 2009), husholdsinntekter for familier som driver reindrift, økologiske forhold, samt vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene.

Reindriftsforvaltningen i Alta er sekretariat for utvalget.

Alta/Oslo, desember 2010
Lars Johan Rustad

Sammendrag

Sammendrag av reindriften totalregnskap i perioden 2006-09, og endring fra 2008 til 2009 (1.000 kr), samt budsjett 2010 (1.000 kr)

Regnskaps- poster	Regnskapstall				Endring	Budsjett
	2006	2007 2)	2008	2009	2008-09	2010
Produksjonsbaserte inntekter:	145 149	165 134	161 086	177 365	16 279	173 326
Kjøtt og biprodukter	117 625	135 116	158 257	142 748	-15 509	145 700
Endring i reinhjordverdien	8 226	10 155	-16 721	6 991	23 712	0
Binæringsinntekter	5 875	5 160	3 871	5 800	1 929	5 800
Andre prod.baserte innt. 1)	13 423	14 703	15 680	21 826	6 146	21 826
Statstilskudd:	69 786	69 202	87 101	84 973	-2 128	88 438
Ordinære tilskudd	44 523	47 554	54 691	53 143	-1 548	56 992
Andre tilskudd	18 668	12 902	19 587	19 186	-401	15 777
Ekstraordinære tilskudd	375	181	1 357	0	-1 357	140
Tilskudd til binæringer	3 567	2 205	2 390	3 091	701	3 091
Verdiskapningsprogram	1 423	1 372	4 076	2 222	-1 854	5 400
Tiltak mot radioaktivitet	1 231	1 746	631	935	304	1 498
Konfl.demp. tiltak rovvilt		3 242	4 369	6 396	2 027	5 540
Erstatninger:	52 157	61 279	72 068	67 685	-4 383	67 011
Tap av rein	35 134	43 020	60 703	63 460	2 757	55 728
Arealinngrep 2)	17 023	18 259	11 365	4 225	-7 140	11 283
Sum inntekter:	267 092	295 614	320 255	330 023	9 768	328 776
Kostnader:						
Siidaandelens kostnader	93 206	100 296	108 586	128 124	19 538	131 246
Felleskostnader	16 618	18 841	16 777	21 471	4 694	21 994
Kostnader i tamreinlag	6 932	8 583	8 605	9 610	1 005	9 844
Sum kostnader:	116 756	127 721	133 968	159 205	25 237	163 085
Vederlag for arbeid og kapital	150 336	167 894	186 287	170 818	-15 469	165 691
Renter på lånt kapital	7 459	9 638	11 774	6 573	-5 201	6 036
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1.000 kr)	142 877	158 255	174 513	164 245	-10 268	159 654
Per årsverk (kr)	141 315	154 994	170 924	161 818	-9 106	157 140
Per siidaandel (kr)	243 570	268 869	296 791	282 694	-14 098	274 792
Sum årsverk	1 011	1 021	1 021	1 015	-6	1 016
Antall siidaandeler 3)	587	589	588	581	-7	581

1) Posten omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter.

2) I 2007 fikk et distrikt i Karasjok Øst erstatning for arealinngrep i Halkavarre (8,3 mill. kr), og et distrikt i Kautokeino Vest har fått erstatning for arealinngrep ved Abojavvre (3,9 mill. kr). Dette er hovedpostene i arealinngreperstatningene. Disse postene utgjør kr 12.015 per årsverk og kr 20.827 per siidaandel.

3) Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (33) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Totalregnskapet viser en nedgang i resultatmålene fra 2008 til 2009. Vederlag for arbeid og egenkapital reduseres fra 174,5 mill. kr i 2008 til 164,2 mill. kr i 2009 (-10,3 mill. kr). Målt

per årsverk reduseres vederlag for arbeid og egenkapital fra kr. 170.924 kr i 2008 til kr. 161.818 i 2009, og målt per siidaandel reduseres vederlag for arbeid og egenkapital fra kr. 296.791 i 2008 til kr. 282.694 i 2009.

Sum produksjonsbaserte inntekter øker fra 161,1 mill. kr i 2008 til 177,4 mill. kr i 2009 (+16,3 mill. kr). Det er en nedgang i kjøttinntektene på 15,5 mill.kr, men en positiv endring i reinhjordverdien (+23,7 mill. kr). Kjøttinntektene reduseres som følge av lavere slaktekvantum i 2009 (-126 tonn) samt at gjennomsnittsprisen gikk ned med kr 3,03 fra 2008 til 2009. Enkelte slakterier har rapportert feil priser siden 2006. Prisen for 2009 er korrigert. Med bakgrunn i at prisene for 2006-2008 ikke er korrigert fremkommer en reduksjon i kjøttinntektene fra 2008 til 2009. Det vises til avsnitt om prisene og nærmere forklaring om dette under kap.3.2.

Postene andre produksjonsbaserte inntekter øker med 6,1 mill.kr fra 2008, mens posten binæringsinntekter øker med 1,9 mill. kr.

Sum statstilskudd reduseres fra 87,1 mill. kr i 2008 til 85 mill. kr i 2009 (-2,1 mill. kr). Reduksjonen kan hovedsak knyttes til postene Ordinære tilskudd (-1,5 mill.kr.) og Verdiskapningsprogrammet (-1,9 mill.kr.) Årsaken til at de ordinære tilskuddene har en reduksjon er en følge av redusert slakteuttak og produksjon i 2009. Det er kun postene binæringer, tiltak mot radioaktivitet samt konfliktforebyggende tiltak som har en økning fra 2008 til 2009.

Erstatningene for tap av rein økte fra 60,7 mill. kr i 2008 til 63,5 mill. kr i 2009 (+2,8 mill.kr), og erstatningene for arealinngrep hadde en reduksjon fra 11,4 mill. kr i 2008 til 4,2 mill. kr i 2009 (-7,2 mill.kr). Det er hovedsakelig erstatninger for tap av rein til rovvilt som er økende.

Totalt sett gir dette en økning i de samlede inntektene fra 320,3 mill. kr i 2008 til 330 mill. kr i 2009 (+9,7 mill. kr).

Siidaandelens kostnader øker fra 108,6 mill.kr. i 2008 til 128,1 mill.kr. i 2009 (+19,5 mill.kr.) og felleskostnadene øker fra 16,8 mill. kr til 21,5 mill. kr i 2009 (+4,7 mill. kr). Tamreinlagenes kostnader øker fra 8,6 mill. kr i 2008 til 9,6 mill. kr i 2009 (+1 mill. kr).

I sum gir dette en økning i de totale kostnadene fra 134 mill. kr i 2008 til 159,2 mill. kr i 2009 (+25,2 mill. kr).

Renter på lånt kapital reduseres fra 11,8 mill. kr i 2008 til 6,6 mill. kr i 2009 (- 5,2 mill. kr), både på grunn av lavere gjeldsnivå samt lavere rentesats.

Inntekter fra andre sektorer og fra annen næringsvirksomhet har stor betydning for økonomien i reindriftsnæringen. Det er i særlig grad kvinner som bidrar med disse inntektene. I 2009 utgjør sum lønn m.v. (lønninntekter, andre næringsinntekter, pensjoner og renter) kr. 221.000 i gjennomsnitt per siidaandel i samisk reindrift (2008: kr. 212.000). Til sammenligning utgjør kjøttinntektene kr. 225.000 per siidaandel i 2009 (2008: kr. 260.000 per siidaandel).

Rovvilttapene påvirker resultatet av driften i de fleste reinbeiteområdene. Oppgitte rovvilttap utgjør 85 % av de oppgitte totale tapene av rein i 2009/10 (2008/09: 81 %). I 2009/10 ble det utbetalt erstatninger for 29 % av de oppgitte rovvilttapene (2008/09: 30 %).

Sammendrag

Antall siidaandeler ble redusert fra 555 i 2008 til 548 i 2009 (-7), mens reintallet ble redusert fra 251.800 i 2008 til 249.900 i 2009 (-1.900 dyr). Gjennomsnittlig reintall per siidaandel gikk ned fra 434 dyr i 2008 til 429 dyr i 2009 (-5 dyr).

Budsjett 2010

Budsjett for 2010 bygger i hovedsak på innrapporterte slaktedata fra registrerte slakterier per 1. desember, anslag fra de seks største slakteriene over hvor mye som forventes slaktet ut året og regnskapstall per 1. desember.

Kjøttinntektene forventes å gå opp som følge av økt slakteuttak. Prisutviklingen ser ut til å fortsette på samme nivå som 2009. Det budsjetteres med en total økning i statstilskuddene, i hovedsak på grunn av et økt slakteuttak i 2010. Når det gjelder erstatningene, budsjetteres det med en reduksjon som følge av at det ikke forventes store engangsutbetalinger på erstatning for arealinngrep i 2010.

De totale kostnadene og rentekostnadene antas å være på omtrent samme nivå i 2010 som i 2009, justert for prisstigning.

Med utgangspunkt i de forutsetningene som ligger til grunn for Økonomisk utvalgs budsjett, er vederlag for arbeid og egenkapital beregnet til 159,7 mill. kr i 2010. Dette representerer en reduksjon på 4,6 mill. kr fra 2009. Den eventuelle endringen i reinjordverdien er da holdt utenfor.

Čoahkkáigeassu

Boazodoalu oppalašrehketdoalu čoahkkáigeassu 2006-09, rievdamat 2008's 2009 rádjái, (1.000 kr), ja 2010 bušeahhta (1.000 kr)

Rehketdoalu- poasttat	Rehketdoalulogut				Rievdamat	Bušeahhta
	2006	2007 2)	2008	2009	2008-09	2010
Buvttadan dietnasat	145 149	165 134	161 086	177 365	16 279	173 326
Biergodietnasat	117 625	135 116	158 257	142 748	-15 509	145 700
Ealloárvvu rievdan	8 226	10 155	-16 721	6 991	23 712	0
Lassiealáhusdietnasat	5 875	5 160	3 871	5 800	1 929	5 800
Eará buvttadandietnasat 1)	13 423	14 703	15 680	21 826	6 146	21 826
Stáhtadoarjagat	69 786	69 202	87 101	84 973	-2 128	88 438
Njuolgodoarjagat	44 523	47 554	54 691	53 143	-1 548	56 992
Eará doarjagat	18 668	12 902	19 587	19 186	-401	15 777
Earenoamášdoarjagat	375	181	1 357	0	-1 357	140
Lotnolasealáhus doarj.	3 567	2 205	2 390	3 091	701	3 091
Árvoháhkandoarjagat	1 423	1 372	4 076	2 222	-1 854	5 400
Doaimmat radioakt. Vuostá	1 231	1 746	631	935	304	1 498
Doaimmat riidoeast.borassp.		3 242	4 369	6 396	2 027	5 540
Buhtadusat	52 157	61 279	72 068	67 685	-4 383	67 011
Boazomassimat	35 134	43 020	60 703	63 460	2 757	55 728
Areálabáhkemat 2)	17 023	18 259	11 365	4 225	-7 140	11 283
Supmi sisaboadut:	267 092	295 614	320 255	330 023	9 768	328 776
Golut						
Doaluid golut	93 206	100 296	108 586	128 124	19 538	131 246
Oktasašgolut	16 618	18 841	16 777	21 471	4 694	21 994
Boazoservviid golut	6 932	8 583	8 605	9 610	1 005	9 844
Supmi golut:	116 756	127 721	133 968	159 205	25 237	163 085
Buhtadus barggu ja kap ovddas	150 336	167 894	186 287	170 818	-15 469	165 691
Reanttut luokkah.kap ovddas	7 459	9 638	11 774	6 573	-5 201	6 036
Buhtadus barggu ja ieškap.ovddas						
Oktiibuot (1000 kr)	142 877	158 255	174 513	164 245	-10 268	159 654
Ovttaskas jahkedoaim. (kr)	141 315	154 994	170 924	161 818	-9 106	157 140
Ovttaskas doaluid (kr)	243 570	268 869	296 791	282 694	-14 098	274 792
Galle jahkedoaimma	1 011	1 021	1 021	1 015	-6	1 016
Galle ovttaskas doalu 3)	587	589	588	581	-7	581

1) Poasta sisttisdoallá bargodietnasiid, láigodietnasiid ja eará doaibmadietnasiid.

2) 2007:s oaččui okta orohat Kárášjoga Nuortabealde buhtadusa areálabáhkemiid ovddas Hálkaváris (8,3 milj. kr), ja okta orohat Guovdageainnu oarjjabealde oaččui buhtadusa areálabáhkemiid ovddas Ábbojávris (3,9 milj. kr). Dát leat váldopoasttat areálabáhkemiid buhtadusain. Dát poasttat dahket kr 12.015 juohke jahkedoibmii ja kr 20.827 juohke dollui.

3) Boazoservviid jahkedoaimma (33) leat mielde ovttaskas doalu logus.

Oppalašrehketdoallu čájeha ahte boadusmihtut njidjet 2008 rájes 2009 rádjái. Buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas njiedjá 174,5 milj. ruvnnos 2008:s 164,2 milj ruvdnu 2009:s (-10,3 milj.ruvnno). Go mihtida ovttaskas jahkedoaimmaid mielde, de njiedjá buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas 170.924 ruvnnos 2008:s 161.818 ruvdnu 2009:s, ja go mihtida ovttaskas

doaluid mielde, de njiedjá buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas 296.791 ruvnnos 2008:s 282.694 ruvdnui 2009:s.

Buvttadandietnasiid supmi lassána 161,1 milj ruvnnos 2008: 177,4 milj. ruvdnui 2009:s (+16,3 milj ruvno). Biergodietnasat leat njiedjan 15,5 milj. Ruvnnuin, muhto ealu árvu lea buorránan (+23,7 milj ruvno). Biergodietnasat njidjet dan geažil go njuovvanhivvodat lea unnon 2009:s (-126 tonna) ja go gaskamearálaš biergohaddi lea njiedjan 3,03 ruvnnuin gilus 2008 rájes 2009 rádjái. Muhtun njuovahagat leat dieđihan boasttu hattiid 2006 rájes. 2009 haddi lea divvojuvvon. Dan geažil go 2006-2008 hattit eai leat divvojuvvon, de boahtá ovdan ahte biergodietnasat leat unnon 2008 rájes 2009 rádjái. Dás čujuhuvvo gurgalussii hattiid birra ja dán dárkilet čilgehussii 3.2.-kapihttalis.

Eará buvttadandietnasat-poasta lea lassánan 6.1 milj. ruvnnuin 2008 rájes, ja lassidietnasiid-poasta lassána 1,9 milj. ruvnnuin.

Stáhtadoarjaga supmi unnui 87,1 milj ruvnnos 2006:s 85 milj ruvdnui 2009:s (-2,1 milj ruvno). Unnideapmi čadno earenoamážit Dábálaš doarjagiid-postii (-1,5 milj ru) ja Árvoahkanprográmmii (-1,9 milj ru). Sivvan dábálaš doarjagiid unnideapmái lea go njuovvan ja buvttadeapmi leat njiedjan 2009:s.

Leat dušše lassiealáhusaid, radioaktivitehta doaimmaid ja riidoeastadeaddji doaimmaid poasttat mat leat lassánan 2008 rájes 2009 rádjái.

Boazomassimiid buhtadusat lassanedje 60,7 milj. ruvnnos 2008:s 63,5 milj. ruvdnui 2009:s (+2,8 milj ruvno), ja areálabáhkemiid buhtadusat leat unnon 11,4 milj ruvnnos 2008:s 4,2 milj. ruvdnui 2009:s (-7,2 milj. ruvno). Leat vuosttažettiin boazomassimiid buhtadusat boraspiriide mat lassánit.

Oppalaččat leat oppalaš dietnasat lassanan 320,3 milj ruvnnos 2008:s 330 milj. ruvdnui 2009:s (+9,7 milj ruvno).

Siidaosiid golut leat lassánan 108,6 milj ruvnnos 2008:s 128,1 milj ruvdnui 2009:s (+19,5 milj ruvno), ja oktasašgolut leat lassánan 16,8 milj ruvnnos 2008:s 21,5 milj ruvdnui 2009:s (+4,7 milj ruvno).

Boazoservviid golut lassanit 8,6 milj ruvnnos 2008:s 9,6 milj ruvdnui 2009:s (+1 milj ruvno).

Oktiibuot mearkkaša dat ahte ollislaš golut lassánit 134 milj ruvnnos 2008:s 159,2 milj ruvdnui 2009:s (+25,2 milj ruvno).

Reanttut luoikkahuvvon kapitála dáfus unnos 11,8 milj ruvnnos 2008:s 6,6 milj ruvdnui 2009:s, sihke unnit vealgedási ja unnit reantodási geažil.

Dietnasiin eará surggiin ja eará ealáhusdoaimmain leat hui mávssolaččat boazodoalloealáhusa ekonomijii. Leat earenomážit nisssonolbmot geat ovddastit dáid dietnasiid. 2009:s lei báلكkáid submi j.e. (báلكkáidietnasat, eará ealáhusdietnasat, penšuvnnat ja reanttut) gaskamearálaččat 221.000 ruvno gudege siidaosi nammii sámi boazodoalus (2008:s lei 212.000 ruvno). Veardideami dihte dahke ges biergodietnasat 225.000 ruvno gudege siidaosi nammii 2009:s (2008:s lei 260.000 ruvno gudege siidaosi nammii).

Boraspirevahágiin lea stuora mearkkašupmi doaimma bohtosiidda eanas boazodoalloguovlluin. Diedihuvvon boraspirevaháгат dahket 85% oppalaš diedihuvvon boazomassimiin 2009/10:s (2008/09: 81%). Leat máksojuvvon buhtadusat 29% ovddas 2009/10 diedihuvvon boraspirevahágiid dáfus (2008/09: 30 %).

Siidaosiid lohku lea unnon 555:s 2008:s 548:ii 2009:s (-7), ja boazolohku unnui 251.800:s 2008:s 249.900 2009:s (-1.900 bohcco). Gaskamearálaš boazolohku juohke siidaosi nammii njejai 434 bohccos 2008:s 429 bohccui 2009:s (-5 bohcco).

2010 bušeahhta

2010 bušeahhta lea vuosttažettiin ráhkaduvvon raporterejuvvon njuovvandieuid vuodul mai registrerejuvvon njuovahagat leat diedihan juovlamánu 1. b. rádjái, guda stuorimus njuovahaga árvoštallamiid vuodul das man olu doivot njuovvat jagi loahpageahčái, ja juovlamánu 1. b rehkedoallologuid vuodul.

Biergodietnasat vurdojuvvojit lassánit dan geažil go njuovvanhivvodat lassána. Haddi vurdojuvvo joatkit seamma dásis go 2009:s. Bušetterejuvvo ahte stáhtadoarjagat lassánit, vuosttažettiin danne go njuovvanhivvodat lassánii 2010:s. Buhtadusaid dáfus bušetterejuvvo unnideapmi dan geažil go eai vurdojuvvo stuorát buhtadusmáksimat areálabahkkemiid geažil 2010:s.

Ollislaš golut ja reantogolut vurdojuvvojit sullii seamma dásis 2010:s go 2009:s, haddegoargnuma heivehemiin.

Daid eavttuid mielde mat leat Ekonomalaš lávdegotti bušeahas vuoddun, árvoštallojuvvo buhtadus barggu ja ieškapitála ovdas 159,7 milj ruvdnui 2010:s. Dat dahká 4,6 milj ruvnno unnideami 2009 rájes. Dalle lea ealloárvvu vejolaš rievdan dollojuvvon olggobealde.

Innhold

Innledning:

Forord	1
Sammendrag	1
Innhold	1
1. Økonomisk utvalg	3
1.1 Mandat	3
1.2 Medlemmer og sekretariat	3
1.3 Utvalgets arbeid	3
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	5
2.1 Reindriftspolitiske mål.....	5
2.2 Reindriftspolitiske virkemidler.....	6
3. Grunnlag og forutsetninger	8
3.1 Prinsipper.....	8
3.2 Materiale og metode	9
4. Totalregnskap 2009 og budsjett 2010	17
4.1 Produksjonsbaserte inntekter.....	17
4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader	27
4.3 Erstatninger.....	35
4.4 Kostnader	38
4.5 Kapitalforhold.....	46
4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler	48
4.7 Sammendrag av totalregnskapet	49
4.8 Budsjett 2010	57
Tilleggsinformasjon	61
5. Nærmere om Reindriftsavtalen	62
5.1 Innledning.....	62
5.2 Reindriftsavtalen 2010/11.....	62
5.3 Fordeling av reindriftsavtalens ramme	63
5.4 Reindriftens utviklingsfond	65
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften	77
6.1 Kjøttinntekter	77
6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet.....	82
6.3 Rovvilt	84
6.4 Erstatninger.....	87
6.5 Kostnader.....	88
6.6 Vederlag for arbeid og egenkapital.....	90
6.7 Markedsforhold.....	91
7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier	96
7.1 Inntekter utenfor reindriftsnæringen.....	96
7.2 Strukturutvikling og sysselsetting	99
8. Vurderinger av materialet	108
8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene	108
8.2 Generelle vurderinger	118
Vedlegg	120
1. Tabeller.....	120
2. Tabelloversikt	123

3. Figuroversikt.....	127
4. Kart over reinbeiteområdene	129
5. Ordforklaringer	130

1. Økonomisk utvalg

1.1 Mandat

I følge hovedavtalen for reindriftsnæringen mellom Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) og staten ved Landbruksdepartementet av 26. februar 1993, skal det føres forhandlinger om en løpende reindriftsavtale. Landbruksdepartementet har 16. juli 1993, i medhold av hovedavtalen, fastsatt nærmere instruks for Økonomisk utvalg for reindriften. Utvalgets mandat fremgår av instruksens § 1, der det heter:

“Utvalget skal legge frem et økonomisk grunnlagsmateriale for reindriften som utgangspunkt for forhandlingene mellom Staten ved Landbruksdepartementet og reindriftsnæringen ved Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) om en næringsavtale for reindriften.

Utvalget har ansvaret for å fremskaffe nødvendige opplysninger, og tilrettelegge materialet for avtalepartene. Materialet skal gi en oversikt over den økonomiske situasjonen i næringen, herunder hovedtrekk i utviklingen, både for den enkelte driftsenhet, distrikter, tamreinlag, områder og for næringen som helhet.”

1.2 Medlemmer og sekretariat

Partene oppnevner to medlemmer hver til utvalget. Landbruks- og matdepartementet oppnevner i tillegg en leder etter samråd med NRL. Funksjonstiden er 4 år, og følger Reindrifststyrets funksjonstid. Økonomisk utvalg ble første gang oppnevnt i januar 1977. Økonomisk utvalg har følgende sammensetning for perioden 2010-2013:

- Lars Johan Rustad, leder, avd.dir., Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning
- Karen Anette Anti-Oskal, reineier, Namsskogan, Norske Reindriftsamers Landsforbund
- Anders Isak Oskal, reineier, Kautokeino, Norske Reindriftsamers Landsforbund
- Morten Floor, seniorrådgiver, Landbruks- og matdepartementet
- Ing-Lill Pavall, reindrifstagnom, Reindrifstforvaltningen Nordland

Varamedlemmer:

- Per M. Sara, sekretær, Norske Reindriftsamers Landsforbund
- Johanne Kjuus, avd.dir., Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF)

Reindrifstforvaltningen i Alta er sekretariat for utvalget.

1.3 Utvalgets arbeid

Utvalgets oppgave er å legge frem et materiale som viser det samlede økonomiske resultatet for reindriftsnæringen totalt og regionalt. I tillegg skal utvalget beregne det økonomiske resultatet og utviklingen regionalt for de enkelte reinbeiteområder.

Fra og med totalregnskapet for 2006 ble en del av resultatene fra Karasjok og Vest-Finnmark presentert sonevis. Dette innebærer at resultatene for Karasjok er delt i østre og vestre sone, mens resultatene for Vest-Finnmark er delt i østre, midtre og vestre sone. Inndelingen er gjort for at tallene skal bli mer sammenlignbare og lettere å lese. Utvalget gjør oppmerksom på at de regionale- og sonevise beregningene må ses på som mindre sikre enn landstallene.

Rapporten inneholder også egne kapitler som presenterer henholdsvis reindriftsavtalen, langsiktige utviklingstrekk for reindriften (fra 1997 til 2009), og husholdsinntekter for reindriftsfamilier.

2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken

De reindriftspolitiske målene bygger i dag i hovedsak på St.meld. nr. 28 (1991-1992) – *En bærekraftig reindrift*. De økonomiske virkemidlene fremgår av de årlige reindriftsavtalene (Hovedavtale for reindriften (St.prp. nr. 66 (1992-1993))), mens de juridiske virkemidlene er gitt i Lov om reindrift (reindriftsloven) av 15. juni 2007 nr. 40.

2.1 Reindriftspolitiske mål

De mål og retningslinjer som ligger til grunn for reindriftspolitikken er trukket opp av Regjeringen i St.meld. nr. 28 (1991-1992) – *En bærekraftig reindrift*, og av Stortinget i Innst. S. nr. 167 (1991-1992). I innstillingen konkretiseres ”En bærekraftig reindrift” gjennom følgende tre mål:

- Økologisk bærekraft
- Økonomisk bærekraft
- Kulturell bærekraft

Disse tre målene står i en innbyrdes sammenheng; økologisk bærekraft gir grunnlag for økonomisk bærekraft, og sammen gir økologisk og økonomisk bærekraft mulighet for å ivareta og utvikle kulturell bærekraft.

Økologisk bærekraft forutsetter at det legges avgjørende vekt på å forvalte beitegrunnet slik at beitebalansen sikres. Dette oppnås ved regulering av reintallet og ved reduksjon av inngrep i ressursgrunnet. Inngrep i ressursgrunnet kan være ulike typer utbygginger, forurensninger og menneskelige inngrep – inkludert næringens egen utøvelse i form av barmarkskjøring, gjerdebygging o.l. Målsettingen forutsetter videre at det ut fra overordnede nasjonale mål om en bærekraftig utvikling gjennomføres en beitebruk og driftsmessig tilpasning i reindriften som skjer på naturens premisser, og som bevarer og utvikler miljøkvalitet i vid forstand.

Økonomisk bærekraft forutsetter at det legges vekt på produktivitet, kostnadseffektivitet, inntektsnivå og inntjeningssevne. Det forutsetter videre at det er et rimelig forhold mellom næringens ressursgrunnlag og det antall mennesker som skal finne inntekts- og sysselsettingsmuligheter i reindriften, med de markeds- og inntektsmuligheter som er til stede. En bedre utnyttelse av verdiskapingspotensialet er sentral i denne sammenheng. Næringen har stor betydning for opprettholdelse og utvikling av et levende samisk samfunn – økonomisk, sosialt og kulturelt. Stabil sysselsetting og klare rammebetingelser for den enkelte næringsutøver bidrar til at reindriften kan stå frem som sentral bærer av samisk kultur.

Målsettingen om *kulturell bærekraft* forutsetter at reindriftspolitikken også ses i en samepolitisk sammenheng. Sikring av næringens materielle grunnlag blir i en slik sammenheng en nødvendig del av en kulturell bærekraft.

I etterkant av behandlingen av St meld. nr. 28 (1991-1992) har Stortinget to ganger i året behandlet reindriftspolitikken – ved den årlige reindrifftsavtaleproposisjonen og ved behandlingen av det årlige statsbudsjettet. Regjeringen og Stortinget har videreført hovedlinjene i meldingen, men det påpekes at det hvert år er foretatt justeringer, og at nye momenter i forvaltningen av reindriften er blitt vektlagt.

I de fleste tilfeller etter behandling av meldingen har begrepet bærekraftig utvikling blitt knyttet til begrepet økologisk bærekraft. Med bakgrunn i Stortingets behandling av meldingen, påpekes det at begrepet har et bredere innhold ved at det også stilles krav til måloppnåelse i forhold til delmålene økonomisk- og kulturell bærekraft. Imidlertid har det vist seg å være en vanskelig oppgave å finne løsninger der hensynene til økologi, økonomi og kultur balanseres.

Ny melding til Stortinget om landbruks- og matpolitikken er under utarbeidelse. Denne skal være ferdigstilt våren 2011, og man kan da få endringer i de reindriftspolitiske mål som er listet opp ovenfor.

2.2 Reindriftspolitiske virkemidler

Reindriften er regulert gjennom reindrifftsloven av 15. juni 2007. Loven konstituerer ikke reindrifftsretten, men gir en nærmere definisjon av innholdet i disse rettighetene, samt en regulering og styring av utøvelsen. Dette innebærer at reindrifftsens rettsstilling ikke er uttømmende regulert gjennom loven. Loven må suppleres med rettigheter ervervet gjennom sedvane, alders tids bruk m.v. I reindrifftsloven legges det opp til en større grad av egenforvaltning av interne forhold i reindrifftsneringen, enn hva som har vært tilfelle tidligere. Det arbeidsmessige fellesskapet siida utgjør et viktig element i bestemmelsene om intern organisering. Begrepet siidaandel har erstattet driftsenhetsbegrepet.

Formålet med reindrifftsloven (§ 1) er å legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindrifftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig. For å nå disse mål skal loven gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften. Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv i samsvar med Grunnloven § 110 a og folkerettens regler om urbefolkning og minoriteter. Loven skal videre bidra til sikring av reindrifftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindrifftsens viktigste ressursgrunnlag.

Ansvar for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindrifftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene. Utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven legge forholdene til rette for en økologisk og økonomisk bærekraftig utnyttning av reinbeiteressursene i de områder der reindrift foregår. Det påpekes for øvrig at det er en rekke juridiske styringsverktøy ved siden av reindrifftsloven som har betydning for reindriften. Herunder nevnes blant annet plan- og bygningsloven, naturmangfoldloven, energiloven, fjellloven og finnmarksloven.

Historisk har man omtalt reindrifftsretten som en kollektiv rett. Dette innebærer at det er samene som sådan som har ervervet en rett til å drive reindrift på de arealer hvor det fra gammelt av har vært utøvet slik bruk. Det er reindriffts-samene som etnisk gruppe som er bærere av denne rettigheten, og ikke enkeltpersoner eller mindre grupperinger innenfor dette kollektivet. Den enkelte har en andel i den kollektive rett, og ikke eksklusive rettigheter som nyter særskilt vern internt.

Dette utgangspunktet vil i dag måtte nyanseres. I den senere tid har det innenfor reindriftretten skjedd en relativt stor rettsutvikling knyttet til rettigheter. Både rettspraksis, arbeidet med rammebetingelser i reindriften og arbeidet frem mot en ny lov viser klart at siidaer kan etablere særskilte rettigheter over den grunn de disponerer. Reindriftsloven har en rekke bestemmelser som klargjør og fremhever at det skal tas hensyn til etablerte rettigheter.

Stortinget godkjente 1. juni 1993 Hovedavtalen for reindrift (St.prp. nr. 66 (1992-1993)), og ga Landbruksdepartementet (nå Landbruks- og matdepartementet) fullmakt til å forhandle med Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) om ettårige avtaler for reindriftnæringen. Reindriftsavtalen er, ved siden av reindriftsloven, det viktigste operative redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindriftpolitikken. Gjennom reindriftsavtalen bestemmes bruken av de *økonomiske virkemidlene*, bl.a. ut fra reindriftslovens intensjon og bestemmelser. Dette skal bidra til at utviklingen går i retning av de målene som Stortinget har fastsatt.

Det vises til kapittel 5 for nærmere omtale av reindriftsavtalen.

3. Grunnlag og forutsetninger

3.1 Prinsipper

Totalregnskapet for reindriften viser en oversikt over verdiene som skapes i næringen ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital. Kalenderåret er utgangspunkt for beregningene. På grunn av ulik periodisering er opplysninger om slakteuttak i totalregnskapet ikke direkte sammenlignbare med tilsvarende opplysninger i ressursregnskap for reindriftsnæringen som tar utgangspunkt i driftsår.

Publikasjonen er inndelt i åtte kapitler. Hovedoversikten er regnskap for 2009 i kapittel 4, der regnskapet for 2009 sammenlignes med regnskapene for de fire foregående år. Budsjett for 2010 presenteres i kapittel 4.8. Kapittel 5 omhandler reindriftsavtalen, med spesiell vekt på tilskuddsordningene. I kapittel 6 presenteres langsiktige utviklingstrekk for reindriften (fra 2000 til 2009). Kapittel 7 omhandler husholdsinntekter og strukturelle forhold, mens kapittel 8 gir en vurdering av utviklingen både totalt og i de ulike reinbeiteområdene – i hovedsak på bakgrunn av nøkkeltall fra kapitlene 4, 6 og 7.

I reindriftsloven benyttes begrepet siidaandel. Tallmaterialet legges fra og med 2007 fram per siidaandel. Disse tallene vil være direkte sammenlignbare med tall knyttet til det tidligere begrepet driftsenhet.

Næringens kjøttinntekter omfatter førstehåndssalg og hjemmeforbruk av ikke foredlede produkter av rein – slik som kjøtt, innmat, skinn og gevir. Inntektene korrigeres for endringer i reinhjordverdien. I tillegg til inntektene fra salg av ikke foredlede reinprodukter, er binæringsinntekter, andre produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger med på inntektssiden i totalregnskapet.

På kostnadssiden inngår næringens bruk av varer og tjenester fra andre sektorer. Posten er inndelt i siidaandelens kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag.

Resultatmålet som beregnes viser vederlag for arbeid og kapital. Arbeid består av næringsutøvernes egen arbeidskraft og leid arbeid. Utgifter til leid arbeid tas derfor ikke med under kostnader. Ved å gjøre fradrag for renter på lånt kapital, fremkommer vederlag for arbeid og egenkapital. Resultatet beregnes samlet for næringen, per årsverk og per siidaandel. Som hovedregel er alle beregninger som ligger til grunn for fremstillingen gjort uten forkortelser og med flere desimaler enn det som fremkommer i tabellene. Dette innebærer at det i enkelte tabeller ikke er nøyaktig samsvar mellom del- og totalsummer. Totaltallene er basert på originaldata og er således korrekte.

3.2 Materiale og metode

Generelt

Gruppering av tallmaterialet

Datamaterialet er i hovedsak gruppert etter reinbeiteområder. Som følge av ulike driftsforhold er imidlertid Øst-Finnmark reinbeiteområde oppsplittet i Polmak/Varanger og Karasjok. Polmak/Varanger er ikke et ensartet sogn. Delingen er først og fremst begrunnet med et ønske om å skille ut Karasjok, slik at dette sognet kan sammenlignes med Vest-Finnmark reinbeiteområde. Fra og med 2006 har Økonomisk utvalg splittet opp resultatene fra Karasjok i to soner; Karasjok øst og Karasjok vest, samt Vest-Finnmark i tre soner; Kautokeino øst, Kautokeino midt og Kautokeino vest. Denne splittingen er gjort i kapittel 4 og kapittel 5.5. Årsaken til dette er ønske om å fremstille sammenlignbare resultater over tid i allerede eksisterende soner innenfor disse områdene som er store og har ulik driftsformer. Økonomisk utvalg påpeker imidlertid at det ennå ikke har lyktes å få inn alle tall fra eksterne kilder sortert sonevis, men at vi her har foretatt forholdsvise fordelinger ut fra reintall etc.

Tidsangivelse

Datamaterialet i totalregnskapet er i hovedsak knyttet til kalenderår, men tallmateriale som er hentet fra reieierens Melding om reindrift (ressursregnskapet) gjelder for driftsåret. Et driftsår varer fra 1. april (inngående beholdning) til 31. mars påfølgende år (utgående beholdning). I totalregnskapet brukes foregående driftsårs korrigerede utgående beholdning som utgangspunkt når det gjelder fastsettelse av antall aktive siidaandeler og reintall i kalenderåret. Dette betyr at antall aktive siidaandeler og korrigert reintall per 31. mars i driftsåret 2008/09 gir henholdsvis antall aktive siidaandeler og reintall i kalenderåret 2009. Det er gjort tilbakeregninger i forhold til tidligere publisert materiale for faktiske korreksjoner i reintallet.

Aktive siidaandeler

Formelt sett består antall siidaandeler av både aktive og inaktive andeler. Det er imidlertid bare de *aktive siidaandelene* som er utgangspunkt for beregningene i totalregnskapet. Med aktive siidaandeler menes andeler som i reieierens Melding om reindrift står oppført med rein i utgående beholdning (per 31. mars). Med inaktive siidaandeler menes andeler som står uten rein i utgående beholdning, men som ikke er formelt avvirket. Disse omfatter andeler som er gått ut i omstilling, dødsbo uten rein og andre andeler uten rein.

Produksjonsbaserte inntekter

Priser

I utarbeidelsen av totalregnskapet er det bruttopris fra slakteriene som legges til grunn for beregning av kjøttinntektene. Slakteriene skal rapportere månedlig til Reindriftsforvaltningen, og rapporten skal blant annet inneholde brutto- og nettopris pr skrott.

Årsaken til at totalregnskapet baserer seg på bruttopris, er at slakte- og fraktkostnadene blir ført opp som kostnader i totalregnskapets kostnadskapittel. Ved beregning av vederlag for arbeid og egenkapital er kostnadene trukket fra inntektene. Bruttopris består av dermed av skrottopris med tillegg av slakte- og fraktkostnader, eks.mva. Nettoprisen er kun skrottopris.

Rapporteringene fra slakteriene har de siste årene hatt flere feil. Dette har gitt utslag på gjennomsnittlige priser pr kg produsert kjøtt. Feilen kan spores tilbake til 2006, men uregelmessigheter i innrapporteringen fra slakteriene på brutto- og nettopriser gjør at det ikke er mulig å kunne beregne nye priser for årene tilbake i tid uten å gjennomføre nye runder med

rapportering. Uregelmessighetene inneholder flere elementer; det som skaper den største feilfaktoren er varierende plassering av brutto- og nettopriser (i feltene på rapporteringsfilene), ulik definering av de samme brutto- og nettoprisene, samt doble frakt- og slaktekostnader som har gitt for høy bruttopris. De slakteriene som har hatt feil er 3 av de største slakteriene, og i 2009 sto disse alene for 72% av den totale slaktingen.

Fra og med 2009 har rapporteringen vært mer konsekvent, og man har dermed klart å beregne en reell gjennomsnittspris for dette året.

Konsekvensene av feilrapporteringen er at gjennomsnittsprisene for tidligere år er kunstig høye. Dette gir utslag i for høye kjøttinntekter. Det totale inntektsbildet for næringen slik det har vært framstilt tidligere år er dermed ikke korrekt. Økonomisk utvalg har forsøkt å synliggjøre dette i alle figurene som omhandler inntekt og resultat ved å lage et brudd mellom 2008 og 2009.

I tillegg til feilrapporteringen fra slakteriene og konsekvensene av dette, har man fra og med 2009 også tatt hensyn til leieslakt i den totale prisberegningen. Leieslakt inngår i slakterienes rapporteringer, men i og med at det kun oppgis kostnader for selve slaktingen vil disse være med på å trekke gjennomsnittsprisen per kilo kjøtt ned. Vi er allikevel avhengig av å få rapportert inn dette slaktet også, i forhold til kvantum på uttak, men for prisbildet sin del må leieslaktet trekkes ut. Fra og med i år er dette utført. På enkelte områder ga dette store utslag i inntektsbildet, og spesielt i Troms fikk man en høyere gjennomsnittspris og forbedring av resultatmålene. For nærmere informasjon om de enkelte reinbeiteområdene, se sammendrag av totalregnskapet i kap. 4.7, samt kap.8.1.

Prisen for 2009 er med bakgrunn i ovenstående, ikke direkte sammenlignbar med prisene fra tidligere år. Konsekvensene av brutto/netto-problematikken gjorde at gjennomsnittlig pris pr.kg. kjøtt ble redusert, mens konsekvensen av å ta ut leieslaktet gjorde at prisen igjen økte noe i forhold til tidligere metode for prisberegning.

Kjøttinntekter

Ut fra de data Økonomisk utvalg har tilgang til, er det ikke mulig å skille ut inntekter fra kjøtt og inntekter fra biprodukter fra de totale kjøttinntektene. Dette innebærer at betegnelsen kjøttinntekter omfatter inntektene av kjøtt og biprodukter *til sammen*. Slakterapporter fra registrerte slakteribedrifter danner grunnlag for beregning av offentlig godkjente slakt. Fra og med kalenderåret 1999 er disse opplysningene hentet fra Reindriftsforvaltningens database "Basis". Her er alt slakt fra slakteriene registrert på eiernivå med opplysninger om vekt, pris, alder og kjønn for hvert enkelt slaktedyr. I 2009 ble forvaltningens nye databasesystem "Grunnmur" tatt i bruk og mange av opplysningene er hentet derfra.

Utgangspunktet for beregning av privat forbruk og omsetning er satt til 20 dyr per siidaandel. For tamreinlagene er privat forbruk og omsetning satt til 50 dyr til sammen. For regnskapsåret 2009 har man valgt å holde fast ved forutsetningen om et gjennomsnittlig uttak på 20/50 dyr. Dette gjøres for å sikre et sammenlignbart datagrunnlag fra år til år. Det understrekes at utvalget fortløpende vurderer grunnlaget for beregning av privat forbruk og omsetning med utgangspunkt i gjeldende forskrifter og data fra Melding om reindrift.

Privat forbruk og omsetning regnes å ha samme verdi per kg som slakt (voksne dyr) ved registrerte slakterier. Samlet for hele reindriften beregnes gjennomsnittspris ved å veie den totale prisen i det enkelte reinbeiteområde i forhold til områdets totale kvantum.

For øvrig bemerkes det at fra og med 2003 har flere av slakteriene innrapportert betydelig høyere priser. Dette har sammenheng med endringene i tilskuddsordningene over Reindriftsavtalen fra og med driftsåret 2003/2004 – herunder særlig innføringen av produksjonspremien og minimumskravet på 50.000 kr i avgiftspliktig inntekt fra salg av rein i siidaandelinnehaber(ne)s merke for å være tilskuddsberettiget.

Verdi av endring i reinhjorden

Ved å korrigere kjøttinntektene for endringer i reinhjordverdien, fremkommer næringens *produksjonsinntekter*. Endringer i reinhjordverdien er et uttrykk for verdien av bestandsendringer – dvs. *endringer i reintall, flokksammensetning og dyrevekter* – i løpet av en periode. Siden kalenderåret er utgangspunkt for beregningene i totalregnskapet, er det verdien av endringene i reinhjorden fra 1. januar til 31. desember som er interessant.

Reintall per 1. januar 2009 beregnes på grunnlag av korrigert reintall per 31. mars 2009 (korrigert utgående beholdning i driftsåret 2008/2009) og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars 2009. Reintall per 31. desember 2009 estimeres med utgangspunkt i *beregnet korrigert reintall*¹ per 31. mars 2010 (beregnet korrigert utgående beholdning i driftsåret 2009/2010) og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars 2010. Endringer i antall og vekt for voksen rein og kalv beregnes separat.

Reintallet per 1. januar varierer fra år til år, både på grunn av reelle endringer i reintallet og på grunn av forskyvning i slaktetidspunkt. Bestandsendringer fra 1. januar til 31. desember i kalenderåret verdsettes til full slakteverdi. Verdiøkning inntektsføres, mens verdinedgang føres til fradrag. Verdiendringer som følge av endret prisnivå påvirker ikke inntektsnivået, da det tas utgangspunkt i samme pris for inngående og utgående beholdning.

Binæringsinntekter

Binæringsinntektene omfatter inntekter fra duodji og utmarksnæringer, og er en integrert del av den samiske reindriftsøkonomien. Et helhetlig bilde av økonomien forutsetter derfor en synliggjøring av disse inntektene.

Andre produksjonsbaserte inntekter

Posten ”Andre produksjonsbaserte inntekter” omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter. Arbeidsinntektene beregnes med utgangspunkt i Reindriftsforvaltningens regnskapstall over utbetalinger til reindriftsutøvere på postene ressurovervåking (veing, telling, beitekartlegging og beiteovervåking) og måling av radioaktivitet. De øvrige postene beregnes på grunnlag av det samme materialet som siidaandelenes kostnader beregnes ut fra (utvalgsundersøkelsen).

Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak i forhold til rovviltskader

Tilskudd med inntektsvirkning

Tilskudd med inntektsvirkning for reindriftnæringen er med i totalregnskapet under betegnelsen inntektsoverføringer. Posten er inndelt i direkte tilskudd, andre tilskudd og ekstraordinære tilskudd.

---

¹ Korrigert reintall per 31. mars 2010 beregnes på grunnlag av ukorrigert reintall per 31. mars 2010 (ukorrigert utgående beholdning i driftsåret 2009/10) og en kalkulert korreksjonsfaktor basert på faktiske reintallskorleksjoner de fire foregående driftsårene.

De direkte tilskuddene omfatter distriktstilskudd, produksjonstilskudd/-premie, driftstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd, ektefelle- og samboertillegg, samt særskilt tilskudd til siidaandeler i Vest-Finnmark. Som følge av endringer i Reindriftsavtalen fra og med 2003/2004, er ikke postene produksjonstilskudd, de ulike typer driftstilskudd og ektefelle- og samboertillegg fra og med 2004 direkte sammenlignbare med tilsvarende tilskudd for tidligere år.

Andre tilskudd omfatter tilskudd til investeringer (gjerder, bygninger, og anlegg) og pramming/transport, samt utdanningsstipend, fagbrevordning i reindriften, tilskudd til barnehager, tiltak konvensjonsbeiter, avviklingslønn, tidligpensjon, ordning med avløsning ved svangerskap/fødsel. Tilskudd til innløsning av siidaandeler vil gjelde fram til det enkelte distrikt har fått godkjent sine bruksregler. Fra og med 2004 er avviklingsbonus i forbindelse med reintallstilpasningen i Vest-Finnmark tatt med under innløsning av siidaandel. Enkelte av tilskuddene er under avvikling, men tas med i oversikten da det i tabellene framkommer tall knyttet til postene.

Posten ekstraordinære tilskudd har rommet ulike ordninger over tid. Eksempler i denne sammenheng er tap ved ulykker (2006 og 2007) og implementering av bruksregler (2008). Utbetalte erstatninger over reindriftsavtalen tas med under erstatninger.

Tilskudd til næringskombinasjoner

Tilskudd til næringskombinasjoner omfatter midler til etablererstipend, investeringstilskudd og driftsstøtte til næringskombinasjoner, administrert av Sametinget.

Sametinget har opprettet en egen næringsavtale for duodji som trådte i kraft 1. januar 2006. Innføringen av denne næringsavtalen innebærer endringer i tilskuddsordningene. Fra og med 2006 kan det over Samisk utviklingsfond gis støtte til forprosjekter, produktutvikling, markedsføring og investeringer. Over fondet kan det også gis etablererstipend, tilskudd til utnyttelse av utmarksressurser og kompetanseheving for å utvikle næringsvirksomheter. Over næringsavtalen for duodji kan det gis støtte til henholdsvis utviklings- og investeringstiltak, drift og velferdsordninger.

Verdiskapingsprogram

I 2001 ble Verdiskapingsprogrammet for reindrift etablert. Programmet har som formål å øke verdiskapingen i reindriftnæringen på en slik måte at det kommer reineierne til gode. Administrasjon av programmet er lagt til Innovasjon Norge, avdeling Troms. Tilskudd over verdiskapingsprogrammet er med i totalregnskapet som egen post under statstilskudd. Utbetalingene fra Verdiskapingsprogrammet direkte til reieiere varierer noe fra år til år.

Tiltak mot radioaktivitet

Etter Tsjernobyl-ulykken ble det satt i verk tiltak for å holde reindriftsutøverne økonomisk skadesløse, og for å kunne nytte en så stor del som mulig av reinen som mat. For å få tatt ut slaktedyrene når radioaktiviteten er lavest, og før det er nødvendig å sette inn mer kostnadskrevende tiltak som føring eller kassasjon, gis det kompensasjon for vekttap og merkostnader ved tidlig- og fremskyndet slaktning. Det gis også tilskudd til nedføring av slaktedyrene. Refusjoner i forbindelse med kassasjon av slakt inngår i verdien av kjøtt og biprodukter. Kostnader for reinbeitedistrikter og reieiere er inkludert i næringens totale kostnader. Økt arbeidsforbruk og eventuelle inntektsvirkninger som følge av dette er inkludert, men ikke spesifisert. Tilskudd til tiltak mot radioaktivitet er med som egen post under statstilskudd.

Tapsforebyggende og konfliktdempende tiltak mot tap av rein til rovvilt

Dagens rovviltforvaltning baserer seg på Stortingsmelding nr.15 (2003-2004), hvor anbefalingene var at landet skulle deles inn i nye og større forvaltningsregioner uavhengig av fylkes- og kommunegrenser. De fylkesvise rovviltutvalgene ble med bakgrunn i dette erstattet av rovviltnemnder i hver region. For å sikre at det nasjonale ansvaret for levedyktige bestander av rovviltartene blir ivaretatt har regjeringen fastsatt minimumstall for årlige ynglinger av hver art i den enkelte region. Nærmere om regionsinndeling og bestandsmål finnes i rovviltforskriften.

De regionsvise rovviltnemndene forvalter i dag midler til tapsforebyggende og konfliktdempende tiltak mot tap av rein til rovvilt. Midlene utbetales av fylkesmannskontorene, som dermed er vår kilde til tabellene i publikasjonen. Disse tilskuddene skal benyttes til forebyggende- og konfliktdempende tiltak. De mest aktuelle tiltakene er intensiv gjeting i kalveperioden/under flytting og foring/kalving på inngjerdet område. Tilskudd til tiltak ytes både forskuddsvis etter søknad og etterskuddsvis etter mottakers dokumenterte forbruk.

Erstatninger

Erstatninger regnes også som inntekter til næringen. De ordningene som er med i totalregnskapet er erstatninger fra Direktoratet for Naturforvaltning (DN) ved rovvilttap, erstatninger over reindriftsavtalen ved omfattende tap av rein, erstatninger fra Jernbaneverket for rein drept av tog og erstatninger fra forsikringselskapene for rein drept av bil.

Erstatningsbeløpene for rein drept av bil beregnes med utgangspunkt i erstatningssatsene fra DN og oppgitte trafikktap fra Melding om reindrift² – fratrukket det antall rein som er drept av tog og erstattet av Jernbaneverket. Årsaken til at erstatningssatsene fra DN legges til grunn, er at forsikringselskapene og Jernbaneverket oppgir at de bruker disse satsene ved beregning av erstatningsbeløp.

Erstatninger for arealinngrep anvendes i hovedsak til dekning av felles kostnader, og beregnes ut fra regnskaper for reinbeitedistrikter og reindriftsfond. Disse erstatningene inntektsføres i en egen post, som omfatter årlige erstatninger, engangserstatninger og renteavkastning fra tidligere innvilgede erstatninger. I de tilfeller distrikter faller utenfor tilskuddsordningene som følge av de krav som er satt av avtalepartene og hvor distriktene ikke har søkt om tilskudd, har ikke Økonomisk utvalg oversikt over disse distriktenes regnskap og erstatninger.

I forhold til fjorårets publiserte tall vil man se at erstatninger for rovvilttap er økt med ca 20 millioner. Dette er med bakgrunn i at man, ved utarbeidelsen av totalregnskapet for 2008 ikke hadde fått med alle tall. Økningen er synliggjort i de tabeller som omhandler erstatninger, men også i tabeller som omhandler det totale inntekstbildet, sammendraget og tilhørende figurer. Resultatmålene for 2008 i dette regnskapet er dermed høyere enn det som var oppgitt i tidligere publikasjon.

Kostnader

Siidaandelenes kostnader

Siidaandelenes kostnader er tidligere beregnet på grunnlag av et *utvalg* av skatteregnskaper, det vil si næringsoppgaver og selvangivelser (utvalgsundersøkelsen). Antall regnskap i utvalget utgjorde for 2007 rundt 75 % av samtlige siidaandelers³ regnskaper, og for 2008 var

² Melding om reindrift post 2.3.1 (tidligere post 3.2.1) ”Trafikkdrept rein”.

³ Med siidaandel menes her siidaandelsinnehaver og eventuelt ektefelle/samboer.

det 62 %. For 2009 er alle innleverte næringsoppgaver lagt til grunn for beregninger av siidaandelens kostnader.

Felleskostnader

Felleskostnader beregnes på grunnlag av regnskaper fra reinbeitedistrikter og reindriftsfond. For distrikter der regnskap mangler, beregnes totaltallene med utgangspunkt i gjennomsnittskostnader per rein i de øvrige distriktene, og antall rein i de distriktene der regnskap mangler. I tilfeller der dette gir et åpenbart feilaktig bilde av kostnadene, legges tall fra tidligere års regnskap til grunn for de aktuelle distriktene.

I tillegg til distrikts- og fondskostnadene er overføringer i forbindelse med pramming av rein tatt med under felleskostnadene.

Tamreinlagenes kostnader

Tamreinlagenes kostnader beregnes med utgangspunkt i samtlige lags regnskaper. Som ellers i totalregnskapet holdes lønnsutgiftene utenfor. Dette har sammenheng med at vederlag for arbeid og egenkapital skal omfatte godtgjørelse for egen og leid arbeidskraft. Som følge av organisasjonsformen, gir dette særlig utslag for tamreinlagene, der lønnsutgiftene er en betydelig kostnadspost.

Kapitalforhold

Reindriftsnæringens kapital domineres av en hovedverdi – reinen. Balanseverdi beregnes med utgangspunkt i reintall, flokks sammensetning og livdyrverdi. Sistnevnte beregnes på grunnlag av gjennomsnittlige priser og slaktevekter.

Andre eiendeler (balanseverdi på driftsbygninger, private reindriftsanlegg og maskinelle hjelpemidler) og gjeld beregnes på grunnlag av det samme materialet som siidaandelens kostnader beregnes ut fra (utvalgsundersøkelsen). Som gjeld regnes siidaandelens lån, avbetalingsgjeld og ikke innbetalt merverdi- og arbeidsgiveravgift. Kapitalberegningene omfatter ikke eiendeler og gjeld i reinbeitedistrikter, samt i private og offentlige fond. Dette har sammenheng med manglende balanseføring i fellesregnskapene.

Sammendrag av totalregnskapet og årsverksberegninger

Sammendrag av totalregnskapet viser sum inntekter, sum kostnader, renter på lånt kapital, antall siidaandeler og antall årsverk. Det beregnes vederlag for arbeid og kapital, og vederlag for arbeid og egenkapital. Disse resultatmålene beregnes både totalt, per siidaandel og per årsverk. Renter på lånt kapital omfatter både næringsgjeld og privatgjeld i siidaandelene.

Metode for beregning av arbeidsforbruk i reindriften bygger på en utvalgsundersøkelse basert på registrerte arbeidsregnskap fra 1987 til 1989. På bakgrunn av dette materialet ble det utarbeidet en generell modell for beregning av årsverk i reindriftsnæringen, hvor det tas hensyn til antall siidaandeler, reintall, utøvers alder, driftsforhold, antall siidaandeler i sommer- og vintersiida og tilgangen på familiearbeidskraft. Metoden gir et tilnærmet reelt uttrykk for det arbeidsforbruket som faktisk er bundet i reindriftsnæringen, men Økonomisk utvalg ser at metoden skaper variasjoner mellom reinbeiteområder som kan synes urimelige.

Utvalget ønsker også et datagrunnlag som i sterkere grad synliggjør kvinnes arbeidsinnsats. Det bør, med bakgrunn i ovenstående, gjennomføres en ny arbeidstidsundersøkelse som grunnlag for årsverksberegninger.

Reindrifftsfradraget

Fra og med skatteåret 2003 er det innført et fradrag i alminnelig inntekt for skattytere med positiv næringsinntekt fra reindriften. Hensikten med innføringen er å legge til rette for økt produksjon og verdiskaping i næringen. Totalregnskapet er, i likhet med Totalkalkylen for jordbruket, et sektorregnskap hvor resultatmålet er på nivå *før* skatt. Som følge av dette, og som følge av at den skattemessige virkningen av reindrifftsfradraget er svært vanskelig å beregne, er virkningen av reindrifftsfradraget ikke innarbeidet i totalregnskapet.

Reindrifftsfradraget har, fra og med inntekståret 2009, økt til samme nivå som jordbruksfradraget og det særskilte fradraget for skiferproduksjon.

For 2009 utgjør fradraget inntil kr 54.200 pluss 32 % av inntekt i reindriffts-næring som overstiger kr 54.200 opp til et maksimalt fradrag på kr 142.000 per skattyter. Dette innebærer at næringsinntekt mellom 0 og 54.200 gir reindrifftsfradrag lik inntekten. Dersom næringsinntekten er mellom 54.200 og 328.575 er fradraget kr. 54.200 pluss 32 % av næringsinntekt over kr. 54.200. Når næringsinntekten er 328.575 eller høyere får man maksimalt fradrag på kr. 142.000.

Tabell 3.2.1 viser den områdevisse fordelingen av antall reindrifftsfradrag for regnskapsåret 2009. Tabellen er basert på opplysninger fra skattemyndighetene, og er representativ for hele næringen da utvalget består av samtlige utøvere som har levert næringsoppgave.

Tabell 3.2.1 Prosentvis fordeling av antall oppnådde reindrifftsfradrag for 2009, etter fradragenes størrelse

Reinbeite- område	Fordeling av antall reindrifftsfradrag (%)		
	< 54.200 kr	54.200 kr, 142.000 >	142.000 kr
Polmak/Varanger	20 %	30 %	50 %
Karasjok øst	45 %	55 %	0 %
Karasjok vest	64 %	36 %	0 %
Øst-Finnmark	44 %	38 %	18 %
Kautokeino øst	25 %	65 %	10 %
Kautokeino midt	53 %	47 %	0 %
Kautokeino vest	46 %	52 %	2 %
Vest-Finnmark	47 %	51 %	2 %
Troms	6 %	91 %	3 %
Nordland	11 %	69 %	20 %
Nord-Tr.lag	9 %	34 %	56 %
Sør-Tr./Hedmark	3 %	28 %	69 %
Totalt 2009	32 %	50 %	18 %

Det fremgår av tabell 3.2.1 at i alt 18 % av siidaandelsinnehaverne i utvalget oppnådde fullt reindrifftsfradrag på 142.000 kr for regnskapsåret 2009. Andelen siidaandelsinnehavere som oppnådde fullt reindrifftsfradrag var høyest i Sør-Trøndelag (63 %). I Karasjok øst og vest, samt Kautokeino midt, var det ingen av utøverne som oppnådde maksimalt fradrag. Totalt reindrifftsfradrag i 2009 var kr. 27,5 mill.kr.

Langsiktige utviklingstrekk

Grunnlagsmaterialet for de langsiktige totaløkonomiske tendensene er tidligere publisert av Økonomisk utvalg som deler av de årlige totalregnskapene. Sammenligning av tallmateriale over et lengre tidsrom skaper behov for omregning til faste priser. Da det ikke er utarbeidet egne indekser spesielt tilpasset reindriften, er konsumprisindeksen nyttet ved alle beregningene.

4. Totalregnskap 2009 og budsjett 2010

Inntektssiden i totalregnskapet består av produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger. Under posten produksjonsbaserte inntekter inngår henholdsvis kjøttinntekter, endringer i reinjordverdien, binæringsinntekter og andre produksjonsbaserte inntekter. Kostnadssiden består av siidaandelens kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag. I tillegg inngår kapitalkostnader og sysselsetting (antall årsverk og siidaandeler) i totalregnskapet. I det følgende omtales de ulike postene hver for seg. Deretter oppsummeres totalregnskapet for 2009 i kapittel 4.7, mens kapittel 4.8 viser budsjettet for 2010.

4.1 Produksjonsbaserte inntekter

Kjøttinntekter

Samlet slaktekvantum, gjennomsnittspris og verdi for 2009, samt gjennomsnittspris og verdi for 2008, er vist i tabell 4.1.1. For ytterligere omtale av prisutviklingen i kroner per kilo henvises det til tabell 4.1.5. Flere detaljer om kjøttinntektene er presentert i vedleggstabellene 1 og 2.

Tabell 4.1.1 Kjøttinntekter i 2009 og 2008 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	Tonn slakt i 2009			2009		2008		
	Slakteri	Privat 1)	Totalt	Kr per kg	Verdi 1.000 kr	Tonn slakt	Kr per kg	Verdi 1.000 kr
Polmak/Varanger	210	31	241	74,95	18 062	364	76,25	27 738
Karasjok Øst	197	31	228	71,16	16 238	158	74,50	11 783
Karasjok Vest	147	45	192	68,68	13 182	215	73,38	15 761
Øst-Finnmark	554	107	661	71,94	47 483	737	75,14	55 282
Kautokeino Øst	174	37	212	71,73	15 176	193	76,73	14 799
Kautokeino Midt	227	51	278	70,18	19 492	207	70,12	14 491
Kautokeino Vest	133	30	163	68,99	11 275	166	76,34	12 677
Vest-Finnmark	534	117	652	70,39	45 877	566	74,32	42 061
Troms	42	32	74	77,79	5 761	94	81,32	7 635
Nordland	37	34	70	77,09	5 404	129	78,72	10 127
Nord-Trøndelag	67	27	94	84,41	7 944	146	82,73	12 106
Sør-Tr./Hedmark	153	22	175	77,96	13 643	207	83,29	17 223
Tamreinlag	201	8	209	79,58	16 637	182	75,75	13 823
Totalt i 2009	1 588	348	1 935	73,76	142 748			
Totalt i 2008						2 061	76,79	158 257

1) Beregnet privat forbruk og omsetning (20 dyr per siidaandel og 50 dyr totalt for tamreinlagene).

Tabell 4.1.1 viser en nedgang i de totale kjøttinntektene fra 158,2 mill. kr i 2008 til 142,7 mill. kr i 2009. Tallet for 2007 var på 135,1 mill. Årsaken til nedgangen har vært reduserte

priser samt en liten reduksjon i slaktekvantumet. Økonomisk utvalg viser til redegjørelse for prisutviklingen under avsnitt om pris i kapittel 3.2.

Gjennomsnittsprisene har tidligere vært økende; fra 65,32 i 2007, 76,79 i 2008 mens den i 2009 er på 73,76. Slaktekvantum har gått ned 6,1%, fra 2.061 tonn i 2008 til 1.935 i 2009.

Antall slakt

Tabell 4.1.2 viser fordelingen av antall dyr slaktet ved registrerte slakterier mellom ulike sesonger i kalenderårene 2007, 2008 og 2009, samt vinterslakt 2010.

Tabell 4.1.2 Fordeling av antall slakt til slakteri mellom ulike sesonger

Reinbeite- område	Kalenderår			Driftsår			Vinterslakt		
	2007	2008	2009	07/08	08/09	09/10	2008	2009	2010
Polmak/ Varanger	10 964	15 837	9 525	12 125	14 569	9 316	1 710	441	232
Karasjok øst	10 168	6 044	9 592	8 028	6 791	9 225	59	805	438
Karasjok vest	7 237	7 614	6 713	7 330	7 604	6 967	623	617	879
Øst-Finnmark	28 369	29 495	25 830	27 483	28 964	25 508	2 392	1 863	1 549
Kautokeino øst	6 586	7 635	8 162	6 776	7 056	8 246	698	118	202
Kautokeino midt	8 745	7 919	10 707	8 239	8 275	11 120	754	1 110	1 526
Kautokeino vest	7 282	6 833	6 722	6 368	7 053	8 481	1 643	1 743	3 564
Vest-Finnmark	22 613	22 387	25 591	21 383	22 384	27 847	3 095	2 971	5 292
Troms	1 563	1 869	1 549	1 841	1 953	1 448	280	364	263
Nordland	2 988	3 368	1 367	3 101	3 380	1 337	190	122	561
Nord-Trøndelag	3 727	4 964	2 761	3 878	3 795	3 334	1 460	265	1 122
Sør-Tr./ Hedmark	8 185	7 445	5 887	7 962	6 503	5 726	2 045	1 103	942
Tamreinlag	6 445	6 503	6 995	6 445	6 503	6 995	0	0	0
Totalt	73 890	76 031	69 980	72 093	73 482	72 195	9 462	6 688	9 729

Av tabell 4.1.2 fremgår det at det totale antallet dyr slaktet ved registrerte slakterier har en reduksjon fra 76.031 i kalenderåret 2008 til 69.980 i kalenderåret 2009.

Vi ser ut fra tabellen at sonene i Øst-Finnmark har et varierende slakteuttak fra år til år.

Størst er reduksjonen i Polmak/Varanger med 6.312 dyr (- 40%), mens Karasjok Øst har hatt den største oppgangen på 3.548 dyr (+ 58,7 %). Til sammenligning kan nevnes at Polmak/Varanger i 2008 hadde en kraftig økning fra 2007, mens Karasjok øst hadde stor nedgang fra 2007.

Totalt i Øst-Finnmark er det en reduksjon på 3.665 slaktedyr. I Vest-Finnmark er det en økning i slakteuttaket på 3.204 dyr for kalenderåret 2009.

Ellers i landet ser vi en relativt stor prosentvis reduksjon i slakteuttaket på samtlige områder, unntatt tamreinlagene. Finnmark har 73% av det totale antall slakt for kalenderåret 2009. Tilsvarende tall for 2008, 2007, 2006 og 2005 er hhv. 68%, 69%, 65%, og 70%.

Tabell 4.1.2 viser også en reduksjon i antallet slaktedyr mellom driftsårene 2008/09 og 2009/10. Totalt er reduksjonen på 2.287 dyr, fra 73.482 til 71.195 dyr. Vinterslaktet utgjør i 2009 14 % av det totale uttaket, tilsvarende tall for 2008, 2007 og 2006 var hhv. 12,4 %, 13 % og 18,6 %. Både Øst-Finnmark og Vest-Finnmark har en reduksjon i vinterslakt fra 2008 til 2009 på henholdsvis 529 dyr og 124 dyr. Karasjok Øst har økt vinterslaktet i 2009 fra 59 dyr i 2008 til 805 dyr i 2009. Polmak/Varanger har imidlertid hatt en reduksjon fra 1710 i 2008 til

441 dyr i 2009. De siste årene har trenden vært et større uttak i høstsesongen. Andelen vinterslakt har vært synkende i alle områder i perioden 2005-2008, mens tallene for 2010 viser et økende uttak.

Vekter

Tabell 4.1.3 viser utviklingen i gjennomsnittlige slaktevekter for slakt til slakteri, og andelen kalveslakt de fem siste årene. Samlet gjennomsnittsvikt i 2009 er 22,2 kg. For voksne rein er slaktevekten 30,3 kg i gjennomsnitt, og for kalv er slaktevekten 18,7 kg i gjennomsnitt. Tabellen viser en reduksjon i gjennomsnittlige slaktevekter fra 2005. Samtidig viser tabellen en økende andel kalveslakt, noe som kan skyldes endret flokkstruktur, ønske om minimering av tap og tilpasning til de økonomiske virkemidlene over reindriftsavtalen samt bruksreglene. Reduksjonen i totale gjennomsnittlige slaktevekter bør derfor sees i sammenheng med det økte kalveuttaket. Videre viser utviklingen over tid at i de år Finnmarks andel av slakteuttaket øker, reduseres de gjennomsnittlige slaktevektene. Dette har sammenheng med at reinen i Finnmark gjennomgående har noe lavere vekt enn ellers i landet. I 2009 har Finnmark 80% av det totale slakteuttaket i landet, hvorav 79% av denne andelen er kalv.

**Tabell 4.1.3 Utvikling i gjennomsnittsvikter
(slakt til slakteri) i perioden 2005-09 (kg)**

Gj.sn.vekter	2005	2006	2007	2008	2009
Kalv	19,2	19,7	19,5	18,6	19,0
Voksne	30,8	32,3	31,5	31,2	31,1
Totalt	23,8	23,8	23,2	22,5	22,7
Andel kalv totalt	60 %	68 %	69 %	69 %	70 %
Andel kalv Finnmark	56 %	67 %	68 %	67 %	73 %

Tabell 4.1.4 gir en noe mer detaljert oversikt over slaktevektene for slakt levert til slakteri i 2008 og 2009. Det går frem av tabellen at det er en økning i totale gjennomsnittlige slaktevekter på 0,2 kg fra 2008 til 2009. Det er en jevn fordeling blant områdene i forhold til økning og reduksjon, men Troms (-3,2 kg) og Kautokeino midt (+1,5 kg) er de som står for de største endringene.

Tabell 4.1.4 Gjennomsnittlige slaktevekter (slakt til slakteri) for kalv, voksne dyr og totalt i 2008 og 2009 (kg)

Reinbeite- område	Gj.sn. slaktevekter kalv			Gj.sn. slaktevekter voksne			Gj.sn. slaktevekter tot.		
	2008	2009	Endring	2008	2009	Endring	2008	2009	Endring
Polmak/Varanger	18,1	20,0	1,9	31,2	34,1	2,9	21,2	22,1	0,9
Karasjok øst	17,2	17,6	0,4	30,7	29,5	-1,2	20,7	20,5	-0,2
Karasjok vest	15,6	16,2	0,6	28,3	27,9	-0,4	22,0	21,9	-0,1
Øst-Finnmark	17,4	18,4	1,0	29,9	29,7	-0,2	21,3	21,4	0,1
Kautokeino øst	17,3	18,1	0,8	27,8	30,7	2,9	20,7	21,3	0,6
Kautokeino midt	15,7	16,8	1,1	26,2	26,8	0,6	19,7	21,2	1,5
Kautokeino vest	16,4	16,8	0,4	27,3	27,8	0,5	19,7	19,8	0,1
Vest-Finnmark	16,5	17,3	0,8	27,1	27,9	0,8	20,1	20,9	0,8
Troms	21,8	21,6	-0,2	40,4	34,2	-6,2	30,3	27,1	-3,2
Nordland	21,6	21,7	0,1	41,0	39,0	-2,0	27,5	26,8	-0,7
Nord-Trøndelag	20,6	20,7	0,1	34,5	34,5	0,0	24,2	24,3	0,1
Sør-Tr./ Hedmark	21,6	22,0	0,4	34,7	37,2	2,5	25,0	25,9	0,9
Tamreinlag	23,4	23,5	0,1	39,1	40,7	1,6	27,8	28,7	0,9
Totalt	18,6	19,0	0,4	31,2	31,1	-0,1	22,5	22,7	0,2

Tabellene 4.1.3 og 4.1.4 sier ikke noe om fordelingen og utviklingen av gjennomsnittlige slaktevekter for dyr innenfor ulike kjønns- og alderskategorier. For slike oversikter henvises det til ressursregnskapet.

Priser

Tabell 4.1.5 viser prisutviklingen i perioden 2005 til 2009. Det går frem av tabellen at den totale gjennomsnittsprisen reduseres med kr 3,03 per kg fra 2008 til 2009. Gjennomsnittsprisen har blitt redusert i alle områder unntatt tamreinlagene, Kautokeino midt og Nord-Trøndelag, og total reduksjon fra 2008 er 3,9 %. Prisøkningen de tidligere årene har hatt sammenheng med økt etterspørsel, økt konkurranse gjennom flere aktører på markedet, og at det ikke har vært gitt adgang til import av reinsdyrkjøtt med redusert toll. Markedssituasjonen det siste året har imidlertid vært vanskeligere, men de største konsekvensene til den lavere gjennomsnittsprisen for 2009 må sies å være feilrapporteringen fra slakteriene, med for høy prisrapportering tidligere år. Se 3.2 for nærmere omtale av prisundersøkelsen.

Det er forutsatt at slakteriene rapporterer slakt med bruttopris, dvs. før trekk av slakte- og eventuelle fraktkostnader.

**Tabell 4.1.5 Prisutvikling i perioden 2005-09, og endring fra 2008 til 2009
(kr per kg kjøtt omsatt via slakteri)**

Reinbeiteområde	Pris	Pris	Pris	Pris	Pris	Endring	
	2005	2006	2007	2008	2009	2008-2009	
Polmak/ Varanger	54,14	60,75	67,81	76,25	74,95	-1,30	-1,7 %
Karasjok Øst 1)	53,70	61,11	64,86	74,50	71,16	-3,34	-4,5 %
Karasjok Vest		59,50	63,52	73,38	68,68	-4,70	-6,4 %
Øst-Finnmark	53,80	60,60	65,71	75,14	71,94	-3,20	-4,3 %
Kautokeino Øst		59,18	64,90	76,73	71,73	-5,00	-6,5 %
Kautokeino Midt		55,96	62,74	70,12	70,18	0,06	0,1 %
Kautokeino Vest		57,83	62,57	76,34	68,99	-7,35	-9,6 %
Vest-Finnmark	51,88	57,56	63,31	74,32	70,39	-3,93	-5,3 %
Troms	55,32	60,97	68,35	81,32	77,79	-3,53	-4,3 %
Nordland	53,54	58,65	67,63	78,72	77,09	-1,63	-2,1 %
Nord-Trøndelag	56,39	60,19	70,08	82,73	84,41	1,68	2,0 %
Sør-Tr./ Hedmark	57,87	61,74	66,36	83,29	77,96	-5,33	-6,4 %
Tamreinlag	51,87	55,47	63,41	75,75	79,58	3,83	5,1 %
Totalt	53,69	59,10	65,32	76,79	73,76	-3,03	-3,9 %

1) For 2005 er tall for hele Karasjok lagt til Karasjok Øst. Inndelingen i soner er foretatt fra og med 2006.

Verdi av kjøttproduksjonen

Utviklingen i verdien av den totale kjøttproduksjonen fra og med 2005 fremgår av tabell 4.1.6.

**Tabell 4.1.6. Utvikling i verdien av den totale kjøttproduksjonen
i perioden 2005-09 (1.000 kr)**

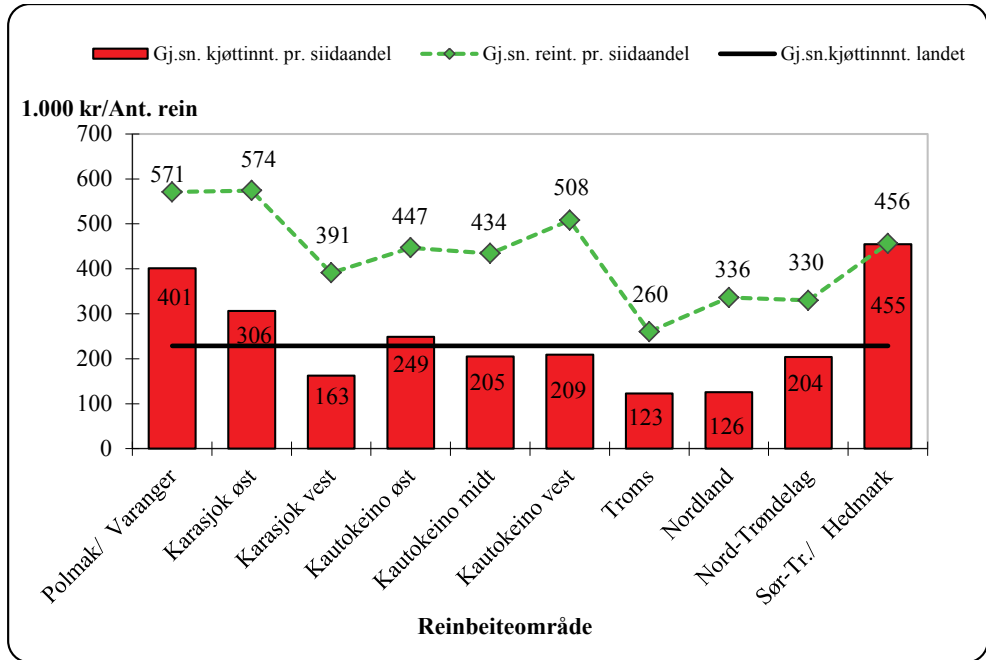
Reinbeite-område	Verdi 2005	Verdi 2006	Verdi 2007	Verdi 2008	Verdi 2009	Endring 2008-09	
						Beløp	%
Polmak/ Varanger	17 136	16 781	18 705	27 738	18 062	-9 676	-34,88
Karasjok øst 1)	21 648	12 047	16 411	11 783	16 238	4 455	37,81
Karasjok vest		10 922	12 930	15 761	13 182	-2 579	-16,36
Øst-Finnmark	38 785	39 750	48 047	55 282	47 483	-7 799	-14,11
Kautokeino øst		9 619	11 304	14 799	15 176	377	2,55
Kautokeino midt		11 641	15 188	14 491	19 492	5 001	34,51
Kautokeino vest		10 744	11 504	12 677	11 275	-1 402	-11,06
Vest-Finnmark	33 965	31 985	37 888	42 061	45 877	3 816	9,07
Troms	5 031	5 728	6 267	7 635	5 761	-1 874	-24,54
Nordland	7 108	9 440	8 557	10 127	5 404	-4 723	-46,64
Nord-Trøndelag	7 685	7 302	7 985	12 106	7 944	-4 162	-34,38
Sør-Tr./ Hedmark	10 977	11 320	14 836	17 223	13 643	-3 580	-20,79
Tamreinlag	7 290	12 100	11 536	13 823	16 637	2 814	20,36
Totalt	110 841	117 625	135 116	158 163	142 748	-16 471	-10,41

1) For 2005 er tall for hele Karasjok lagt til Karasjok øst. Inndelingen i soner er foretatt fra og med 2006.

Tabell 4.1.6 viser utviklingen i verdien av den totale kjøttproduksjonen. Etter et fall i kiloprisen i 2004/05 økte den totale verdien av kjøttproduksjonen igjen fra 2005-2008. Fra

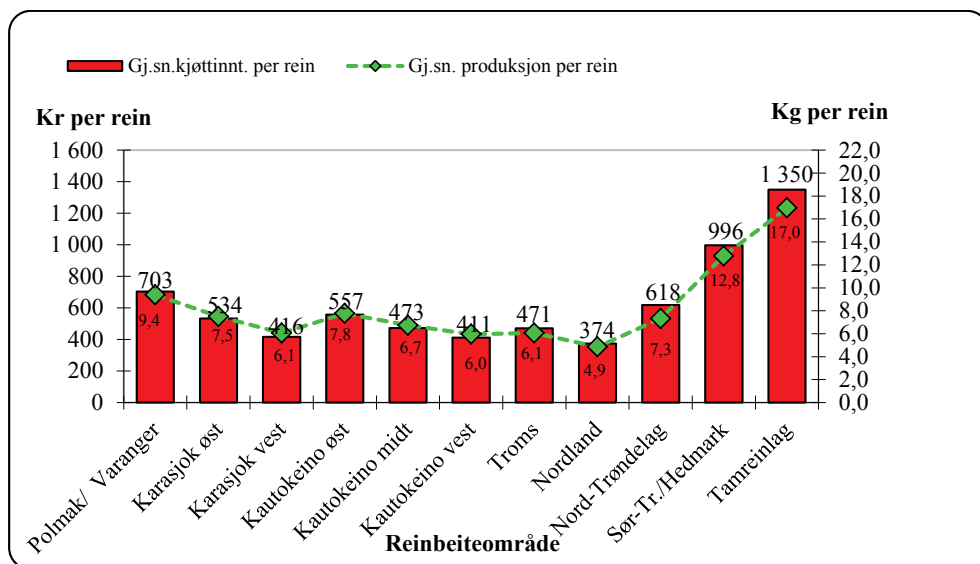
2008 til 2009 var det kun Karasjok øst, Kautokeino øst og midt samt tamreinlagene som hadde økning i verdien, og samlet sett falt verdien med 10,3%. De samme områdene var også de eneste i 2009 som hadde økt slakteuttak sett i forhold til 2008. Den totale reduksjonen i verdi av kjøttproduksjon på 15,5 mill. kr må derfor sees i sammenheng med både redusert slakteuttak og lavere priser per kilo kjøtt. Slaktekvantumet var for 2009 på 1.935 tonn mot 2.061 tonn i 2008.

Figur 4.1.1 Gjennomsnittlige kjøttinntekter pr. siidaandel (samisk reindrift) i 2009 (1.000 kr). Kurven viser gjennomsnittlig reintall pr. siidaandel. Linjen viser gjennomsnittlig kjøttinntekt for den samiske reindriften i hele landet.

Figur 4.1.1 viser variasjonen i gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel mellom de ulike reinbeiteområdene/-sonene. Av områdene er det Polmak/Varanger, Karasjok øst, Kautokeino øst og Sør-Trøndelag/Hedmark som ligger over landsgjennomsnittet på kr 228.463. Fra 2008 til 2009 ble gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel redusert i samtlige områder, med unntak av Karasjok øst (+ kr. 88.000), Kautokeino øst (+ kr. 10.000) og Kautokeino midt (+ kr. 56.000).

I området for samisk reindrift er det for 2009 registrert 552 aktive siidaandeler, dette er en nedgang på 3 andeler fra 2008. Gjennomsnittlig reintall per siidaandel reduseres med 2 dyr fra 430 i 2008 til 429 dyr i 2009. Størst økning er det i Karasjok øst (+ 38 dyr), og den største reduksjonen er i Polmak/Varanger (-49 dyr).

Figur 4.1.2 Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein i vårflokk i 2009 (kr per rein).
Kurven viser produksjon per rein i vårflokk (kg per rein).

Figur 4.1.2 viser gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein, som varierer mellom kr 374 i Nordland og kr 1.350 i tamreinlagene. Gjennomsnittlig kjøttinntekt per rein for landet er kr 573, noe som tilsvarer en reduksjon fra foregående år på kr 55. Reduksjonen i gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein skyldes reduksjonen i gjennomsnittlig produksjon pr rein og de reduserte prisene.

Gjennomsnittlig produksjon per rein i vårflokk er 7,8 kg i 2009, noe som er en nedgang fra 2008 på 0,4 kg. Det er stor variasjon mellom områdene; i Finnmark skiller Polmak/Varanger seg ut med 9,4 kg, mens tamreinlagene og Sør-Trøndelag/Hedmark har høyest produksjon med hhv. 17 og 12,8 kg pr rein. I områdene for øvrig ligger den gjennomsnittlige produksjonen pr rein i vårflokk mellom 4,9-7,8 kg. Med produksjon menes her summen av slakt til slakteri og beregnet privat forbruk og omsetning. For nærmere omtale av produksjon vises det til Ressursregnskap for reindriftsnæringen.

Verdi av endring i reinhjorden

Tabell 4.1.7 viser korrigererte reintall per 31. mars i perioden fra 2005 til 2009, og beregnet korrigerert reintall per 31. mars 2010. Tallene er avrundet til nærmeste hundre. Tabellen bygger på opplysninger fra Melding om reindrift. Det vises for øvrig til Ressursregnskap for reindriftsnæringen når det gjelder oversikter over reintall.

Tabell 4.1.7 Korrigert reintall per 31. mars i perioden 2005-09, og beregnet korrigert reintall per 31. mars 2010

Reinbeite-område	2005	2006	2007	2008	2009	Beregnet 2010
Polmak/Varanger	24 500	25 100	25 800	27 300	25 700	25 600
Karasjok Øst 1)		26 400	27 500	28 900	30 400	29 800
Karasjok Vest	53 600	29 600	31 000	33 500	31 700	32 100
Øst-Finnmark	78 100	81 100	84 300	89 700	87 800	87 500
Kautokeino Øst		25 200	26 800	28 200	27 300	28 200
Kautokeino Midt		38 300	41 100	42 300	41 200	40 100
Kautokeino Vest		25 500	26 700	27 500	27 400	27 900
Vest-Finnmark	92 600	89 000	94 600	98 100	95 900	93 500
Troms	11 300	11 100	11 000	12 200	12 200	12 400
Nordland	14 100	14 000	14 600	14 700	14 500	14 900
Nord-Trøndelag	12 100	11 700	12 500	12 600	12 900	13 000
Sør-Tr./Hedmark	13 600	14 000	13 900	13 600	13 700	13 800
Tamreinlag	10 500	10 400	10 600	10 900	12 300	12 100
Totalt	232 300	231 300	241 500	251 800	249 300	247 200

1) For 2005 er reintallet for Karasjok lagt til Karasjok Øst pga. at soneinndelingen ikke er foretatt for disse årene.

Tabell 4.1.7 viser en økning i reintallet fra 232.400 dyr i 2005 til i overkant av 249.000 dyr i 2009 (+ca 17.000 dyr). Foreløpige beregninger viser imidlertid en liten nedgang i reintallet for 2010 (-2.100). Sammenstillt man økningen i reintallet opp til 2008, mot det økte slakteuttaket tyder det på at man har vært inne i en god produksjonsperiode med potensial for ytterligere økning i slakteuttak, dette gjenspeiler seg også i økningen i reinhjordverdien, tabell 4.1.8. Ellers i landet er reintallene stabile for sammenligningsperioden.

Tabellene 4.1.8 og 4.1.9 viser verdi- og mengdeberegninger for endringer i reinhjorden. Reintall per 31. mars ligger til grunn for beregningene. Siden totalregnskapet periodiseres etter kalenderår, er det imidlertid endringene i reinhjorden fra 1. januar til 31. desember som er interessant. Reintall per 1. januar beregnes på grunnlag av henholdsvis korrigert reintall per 31. mars og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars gjeldende kalenderår. Reintall per 31. desember estimeres på grunnlag av henholdsvis (beregnet) korrigert reintall per 31. mars og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars påfølgende kalenderår. Det henvises for øvrig til kapittel 3.2 for nærmere metodebeskrivelse. Det gjøres oppmerksom på at enkelte av tallene for 2006 i tabellene 4.1.8 og 4.1.9 er endret i forhold til tidligere publisert materiale. Dette skyldes justeringer for faktiske reintallskorrekasjoner.

Tabell 4.1.8 Produksjon, bestand og verdi i perioden 2005-09

	2005	2006	2007	2008	2009
<i>Slakteuttak (Ant.)</i>					
- Slakteri	71 663	68 835	73 890	76 031	69 980
- Privat	11 430	11 130	11 170	11 150	11 160
- Totalt	83 093	79 965	85 060	87 181	81 140
<i>Bestandsendring</i>	-9 920	6 846	4 271	-13 292	4 542
Totalt antall	76 608	86 811	89 331	73 889	85 682
Tonn slakt	2 065	1 990	2 069	2 061	1 935
<i>Bestandsendring</i>	-132	86	153	-216	94
Totalt tonn	2 029	2 077	2 221	1 845	2 029
Verdi slakt 1.000 kr	110 841	117 625	135 116	158 257	142 748
<i>Bestandsendring</i>	-6 795	8 226	10 155	-16 721	6 991
Tot. verdi 1.000 kr	109 173	125 851	145 271	141 535	149 739

Tabell 4.1.8 viser at endringene i reinhjorden i 2009 utgjør en økning på 4.542 dyr. Målt i slaktekvantum og verdi utgjør endringen en økning på henholdsvis 94 tonn og 7,0 mill. kr sammenlignet med 2008.

Tabell 4.1.9 Verdi av endring i reinhjorden for perioden 1. januar - 31. desember i 2009 og 2008

Reinbeiteområde	Antall rein	Tonn	Kr per kg	2009	2008
				Verdi 1.000 kr	Verdi 1.000 kr
Polmak/Varanger	13	-11	74,95	-813	-5 435
Karasjok Øst	-629	-8	71,16	-548	574
Karasjok Vest	758	13	68,68	889	-1 843
Øst-Finnmark	142	-6	71,94	-471	-6 704
Kautokeino Øst	1 045	19	71,73	1 384	-2 229
Kautokeino Midt	-684	-14	70,18	-960	-1 890
Kautokeino Vest	2 200	50	68,99	3 440	-358
Vest-Finnmark	2 561	55	70,39	3 864	-4 477
Troms	49	-2	77,79	-141	-141
Nordland	896	26	77,09	2 016	128
Nord-Trøndelag	1 099	29	84,41	2 467	-3 558
Sør-Tr./Hedmark	14	-1	77,96	-66	-2 376
Tamreinlag	-219	-9	79,58	-677	-234
Totalt	4 542	94	73,76	6 991	-17 363

Det går frem av tabell 4.1.9 at den totale verdien av reinhjorden er økt med 7,0 mill. kr i løpet av 2009. Økningen er størst i Kautokeino vest og Nord-Trøndelag med henholdsvis 3,4 mill. og 2,5 mill. kr.

Binæringsinntekter

Duodji, jakt, fiske, bærplukking ol. er integrerte deler av den samiske reindriften. Et helhetlig bilde av økonomien forutsetter derfor en synliggjøring også av denne delen av næringen.

Tabell 4.1.10 viser samlede binæringsinntekter i samisk reindrift i perioden 2005 til 2009. Tabellen bygger på opplysninger fra utvalgsundersøkelsen.

Tabell 4.1.10 Binæringsinntekter i perioden 2005-09 (1.000 kr)

Reinbeiteområder	2005	2006	2007	2008	2009
Polmak/Varanger	51	142	266	195	63
Karasjok øst	1 281	432	129	403	173
Karasjok vest		477	627	566	409
Øst-Finnmark	1 332	1 051	1 022	1 165	645
Kautokeino øst		134	274	169	167
Kautokeino midt		1 831	1 414	1 075	835
Kautokeino vest		476	291	597	724
Vest-Finnmark	3 340	2 442	1 978	1 840	1 726
Troms	206	902	546	144	139
Nordland	772	1 319	1 441	520	479
Nord-Trøndelag	63	134	148	202	159
Sør-Trøndelag/Hedmark	45	28	26	0	1 249
Totalt:	5 758	5 875	5 160	3 871	4 398

1) Binæringsinntektene i Karasjok for 2003-2005 er lagt til Karasjok øst pga. at soneinndelingen gjort først fra 2006.

Det går frem av tabellen at de totale binæringsinntektene har en økning fra 2008 til 2009 med 0,5 mill. kr (+13,6 %). Økningen kan tilskrives at vi for 2009 har Sør-Trøndelag/Hedmark med, disse var ikke med i fjorårets grunnlag p.g.a usikkerhet i tallmaterialet. For områdene ellers er det Kautokeino midt og Karasjok øst som har de største reduksjonene, mens Kautokeino vest er det eneste området som øker i forhold til 2008.

Andre produksjonsbaserte inntekter

Under posten andre produksjonsbaserte inntekter inngår arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter. Tabell 4.1.11 gir en oversikt over andre produksjonsbaserte inntekter i 2009, fordelt etter type inntekt.

Tabell 4.1.11 Andre produksjonsbaserte inntekter i 2009 (1.000 kr)

Reinbeite- område	Arbeids- inntekter	Leie- inntekter	Andre dr.- rel. innt.	Totalt 2009
Polmak/Varanger	0	11	4 556	4 567
Karasjok øst	529	13	602	1 143
Karasjok vest	558	0	2 018	2 575
Øst-Finnmark	1 086	24	7 175	8 285
Kautokeino øst	0	57	210	268
Kautokeino midt	37	0	1 601	1 639
Kautokeino vest	0	0	652	652
Vest-Finnmark	37	57	2 464	2 559
Troms	0	0	2 511	2 511
Nordland	23	0	2 980	3 003
Nord-Trøndelag	97	4	3 091	3 191
Sør-Tr./Hedmark	40	53	2 184	2 277
Totalt	1 283	138	20 405	21 826

Tabellen viser at andre produksjonsbaserte inntekter utgjør til sammen 21,8 mill. kr i 2009. Det fremgår av tabellen at arbeidsinntektene utgjør en betydelig større andel i Øst-Finnmark enn i de øvrige områdene. For nærmere omtale av inntektene henvises det til kapittel 3.2.

4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader

Tilskudd med inntektsvirkning

Direkte tilskudd og andre tilskudd

Tilskudd med inntektsvirkning tas med i totalregnskapet under betegnelsen inntektsoverføringer. Inntektsoverføringene er fordelt i hovedgruppene direkte tilskudd og andre tilskudd. Til de direkte tilskuddene hører distriktstilskudd, produksjonstilskudd/premie, driftstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd, særskilt prøveordning for Vest-Finnmark og ektefelletillegg.

Andre tilskudd omfatter ordningene med tilskudd til investeringer (spærre- og arbeidsgjerder, slakteanlegg, gjeterhytter og livdyrlån), tilskudd til pramming/flytting, utdanningsstipend, fagbrevordning i reindriften, tilskudd til barnehager, tiltak konvensjonsbeiter, avviklingslønn, og tilskudd til innløsning av siidaandel. Begrunnelsen for å ta med tilskudd til innløsning i totalregnskapet, er et ønske om å synliggjøre de totale inntektsoverføringene til næringen.

Inntektsoverføringer i perioden 2005-2009 etter inntektspost, og inntektsoverføringer i 2009 etter inntektspost og reinbeiteområde er vist i tabellene 4.2.1 og 4.2.2. Totale tilskudd i

perioden 2005-2009 er presentert i figur 4.2.1. Figurene 4.2.2 og 4.2.3 viser henholdsvis inntektsoverføringer per siidaandel og inntektsoverføringer per kg.

Tabell 4.2.1 viser en reduksjon i direkte tilskudd på 1,6 mill. kr, og en reduksjon i andre tilskudd på 0,4 mill. kr fra 2008 til 2009. Totalt er dette en reduksjon i de totale inntektsoverføringene på 2,0 mill. kr fra 2008 til 2009. Reduksjonen er størst på distriktstilskudd og tidligslaktetilskudd, mens kalveslaktetilskudd har hatt en økning på om lag 1 mill.kr. Året før var det også en stor økning på samme post, ca 2 mill.kr. Utviklingen kan tilskrives de økte satsene (fra 180,- til 200,-pr kalv) som ble gjort i avtalen for 2008/2009. Den største reduksjonen i andre tilskudd finner vi på tiltak konvensjonsbeiter, mens posten for innløsning av siidaandeler har en relativt stor økning, fra 1,4 mill.kr i 2008 til 4,5 mill.kr i 2009.

Tabell 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2005-09 (1.000 kr)

Post	2005	2006	2007	2008	2009
Distriktstilskudd	8 667	7 735	8 358	7 900	7 104
Produksjonstilskudd	18 320	18 926	19 432	23 381	22 902
Driftstilskudd 1)	11 395	6 290	6 270	6 486	6 313
Kalvetilskudd	6 284	4 538	5 559	7 589	8 579
Tidligslaktetilskudd	5 641	4 983	5 354	6 395	5 446
Ektefelle tillegg	2 150	2 050	2 580	2 940	2 800
Sum direkte tilskudd:	52 457	44 523	47 554	54 691	53 143
Investeringer 2)	4 853	7 287	4 455	7 091	6 913
Pramming/transport	3 101	4 678	4 676	5 290	4 803
Tiltak konvensjonsbeiter	57	0	0	2 857	635
Utdanningsstipend	2 711	1 757	1 780	1 852	1 384
Fagbrevordning i reindriften	1 393	1 559	1 403	1 107	942
Barnehager	555	435	538	11	0
Avviklingslønn	87	61	50	29	8
Innløsning av siidaandel 3)	11 330	2 891	0	1 350	4 500
Sum andre tilskudd:	24 087	18 668	12 902	19 587	19 186

- 1) *Særskilt driftstilskudd til ungdom er inkludert i driftstilskuddet fra 2005 til 2009.*
- 2) *Investeringer i 2005 omfatter tilskudd på henholdsvis 750.000 kr til North Cape Rein BA, 990.000 kr til Lierne Viltforedling og 1,2 mill. kr til Femundsmarka Vilt og Mobilslakt. Investeringer i 2006 omfatter tilskudd på 1,2 mill. kr til Northcape Rein BA, 0,9 mill. kr til Lierne Viltforedling, 2,5 mill. kr til Boalvvir BA og 2 mill. kr til Arctic Rein og Vilt. Investeringer i 2007 omfatter tilskudd på 1,1 mill. kr til North Cape Rein BA. Investeringer i 2008 omfatter tilskudd på 1,1 mill. kr til Holtan Rein DA. Investeringer i 2009 omfatter ingen større prosjekt, men flere små.*
- 3) *Innløsning av siidaandel omfatter avviklingsbonus på henholdsvis 3,7 mill. kr i 2005 og 1,5 mill. kr i 2006.*

Det henvises for øvrig til vedleggstabell 3 for fordeling av ordinære inntektsoverføringer mellom reinbeiteområdene i perioden 2005-2009, og til vedleggstabell 4 for fordeling av inntektsoverføringer per siidaandel i 2009.

Tabell 4.2.2 gir en oversikt over inntektsoverføringer for 2009 etter inntektspost og reinbeiteområde.

Tabell 4.2.2 Inntektsoverføringer i 2009 etter inntektspost og reinbeiteområde (1.000 kr)

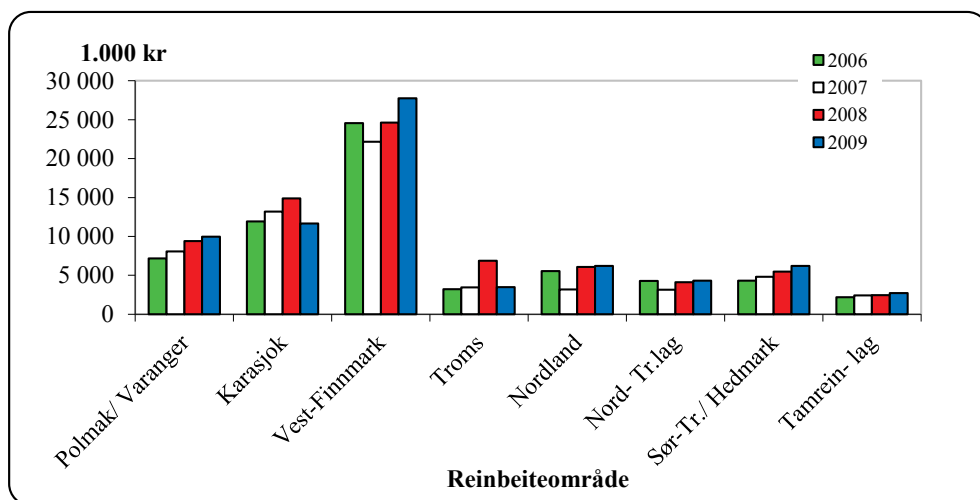
Tilskudd	Øst-Finm.	Vest-Finm.	Troms	Nordl.	Nord-Tr.lag	S-Tr/Hedm.	Tamr.lag	Totalt
Distriktstilskudd	2 155	1 985	685	276	594	809	600	7 104
Produksjonstilskudd	7 315	7 001	1 036	1 833	1 846	2 871	1 000	22 902
Driftstilskudd	1 997	2 342	404	500	400	670	0	6 313
Kalvetilskudd	3 298	2 322	193	399	510	869	988	8 579
Tidligslaktetilskudd	2 571	1 505	220	319	321	510	0	5 446
Ektefelle tillegg	560	1 190	105	140	420	385	0	2 800
Sum direkte tilskudd	17 895	16 345	2 643	3 466	4 091	6 115	2 588	53 143
Investeringer	1 822	3 281	204	1 486	0	0	120	6 913
Pramming/transport	499	3 410	370	523	0	0	0	4 803
Tiltak konvensjonsbeit	0	0	12	624	0	0	0	635
Utdanningsstipend	313	614	92	120	152	93	0	1 384
Fagbrevordning	206	513	166	0	57	0	0	942
Avviklingslønn	8	0	0	0	0	0	0	8
Innløsning av driftsenh	900	3 600	0	0	0	0	0	4 500
Sum andre tilskudd	3 750	11 413	848	2 753	208	93	120	19 186
Sum tilskudd 2009	21 645	27 763	3 486	6 220	4 299	6 208	2 708	72 329
Sum tilskudd 2008	24 636	24 614	6 875	6 091	4 130	5 478	2 455	74 278
Sum tilskudd 2007	21 283	22 180	3 433	3 173	3 146	4 814	2 427	60 456
Sum tilskudd 2006	19 093	24 559	3 203	5 534	4 287	4 315	2 201	63 191
Sum tilskudd 2005	20 480	35 572	3 121	3 575	4 443	7 029	2 323	76 544

**Tabell 4.2.2 forts. Inntektsoverføringer i 2009 etter inntektspost (1.000 kr)
fordelt på soner**

Tilskudd	Polmak/ Var.	Karasj. øst	Karasj. vest	Øst- Finnm.	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest	Vest- Finnm.
Distriktstilskudd	738	444	974	2 155	329	1 146	510	1 985
Produksjonstilskudd	3 623	1 367	2 324	7 315	2 395	2 679	1 927	7 001
Driftstilskudd	680	355	962	1 997	665	1 016	662	2 342
Kalvetilskudd	2 145	510	643	3 298	832	822	668	2 322
Tidligslaktetilskudd	1 531	391	649	2 571	762	572	171	1 505
Ektefelle tillegg	245	105	210	560	280	665	245	1 190
Sum direkte tilskudd	8 961	3 173	5 761	17 895	5 262	6 899	4 184	16 345
Investeringer	945	401	476	1 822	576	1 967	738	3 281
Pramming/transport	0	0	499	499	1 374	1 671	365	3 410
Tiltak konvensjonsbeitt	0	0	0	0	0	0	0	0
Utdanningsstipend	74	123	117	313	143	362	108	614
Fagbrevordning 1)	66	70	70	206	171	171	171	513
Avviklingslønn	0	0	8	8	0	0	0	0
Innløsning av driftsenh	0	0	900	900	450	1 350	1 800	3 600
Sum andre tilskudd	1 085	593	2 071	3 750	2 714	5 522	3 182	11 413
Sum tilskudd 2009	10 046	3 766	7 832	21 645	7 976	12 421	7 366	27 763
Sum tilskudd 2008	9 412	6 422	8 464	24 636	7 360	10 448	6 302	24 614

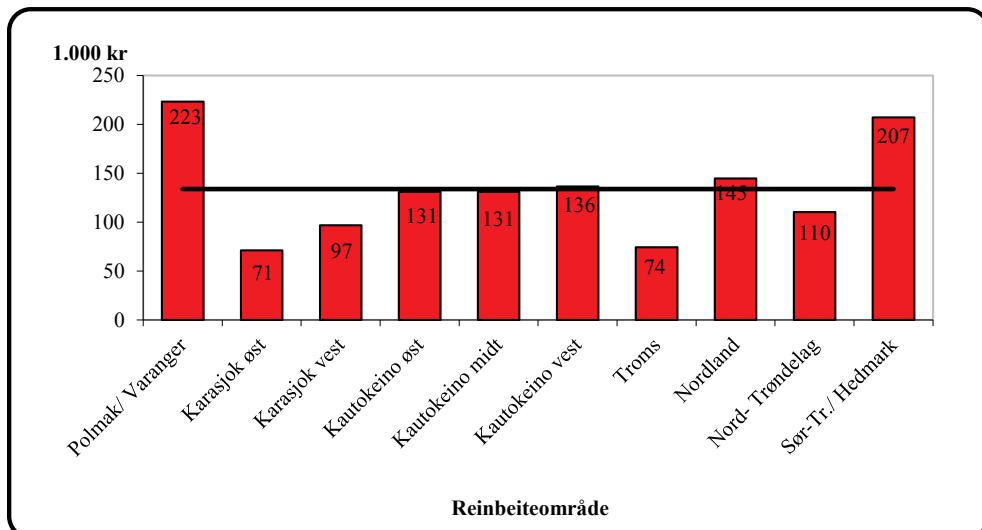
1) Tilskudd til fagbrev var ikke fordelt sonevis, kun områdevis. På denne posten har vi derfor foretatt en jevn oppdeling mellom områdene for å unngå skjevfordeling i sammendraget.

Figur 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2006-09 (1.000 kr)

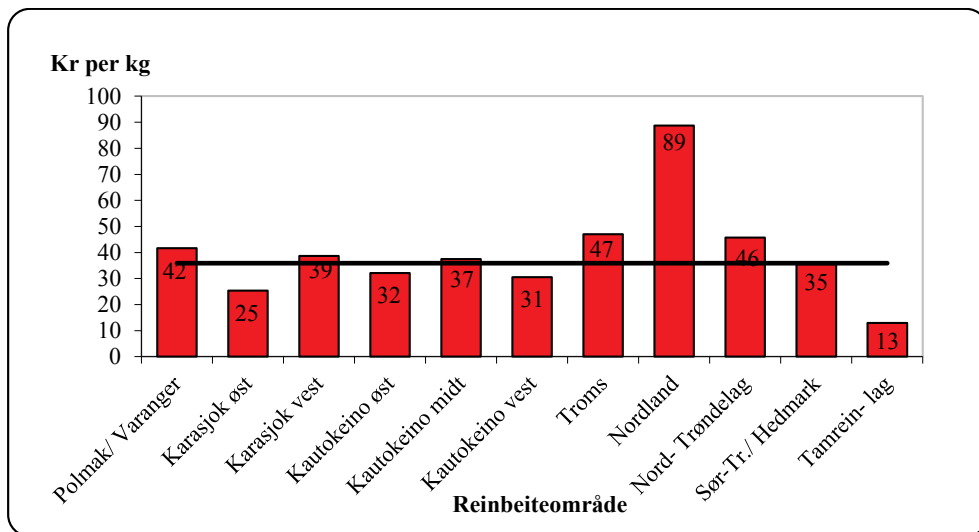
Av tabell 4.2.2 og figur 4.2.1 går det fram at de totale inntektsoverføringene har en liten økning for 2009 i alle områder unntatt Karasjok og Troms. Den største økningen finner vi i Vest-Finnmark, hvor inntektsoverføringen er 3,1 mill.kr høyere enn i 2008. Den store økningen i innløsning av siidaandeler er hovedårsaken til dette.

I Karasjok og Troms er det en reduksjon på hhv. 3,3 og 3,4 mill.kr i inntektsoverføringer for 2009 sammenlignet med 2008. For Karasjok er det en stor nedgang på produksjonstilskudd (ca. -1,3 mill.kr) og tidligslaktetilskudd (ca. -0,9 mill.kr) som gir det største utslaget. I Troms skyldes nedgangen hovedsakelig reduksjon i overføringen til posten "Tiltak konvensjonsbeiter", som hadde en nedgang på 1,8 mill.kr sammenlignet med 2008. Områdene for øvrig holder seg relativt stabile sammenlignet med fjoråret.

Figur 4.2.2 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per siidaandel og gjennomsnitt for alle områder i 2009 (1.000 kr)

Figur 4.2.2 viser at det er betydelige forskjeller mellom reinbeiteområdene når det gjelder overføringer per siidaandel. Gjennomsnittet for alle områder er kr 131.000 per siidaandel, dette er en reduksjon på 2.000 kr. fra 2008. Figuren viser også at Polmak/Varanger er oppe i et gjennomsnitt på kr 223.000 per andel og Karasjok øst er nede i et gjennomsnitt på kr 71.000 per andel. Reintall, flokkstruktur, slakteuttak og kravene avtalepartene setter vil være styrende for uttellingen de enkelte områder får i form utbetalinger per siidaandel. Dette gjelder i hovedsak de produksjonsavhengige tilskuddene samt enkelte ordninger over RUF.

Figur 4.2.3 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per kg kjøtt i 2009

Dersom inntektsoverføringene relateres til produsert kvantum, ser situasjonen noe annerledes ut (jf. figur 4.2.3). Fig.4.2.3 viser kr 37 i inntektsoverføring pr kg kjøtt i landsgjennomsnitt, men de områdene som ligger høyt i overføringer per siidaandel ligger lavere når overføringene relateres til kg produsert kjøtt. Nordland, Troms og Nord-Trøndelag ligger høyest med hhv. 89, 47 og 46 kr. pr kg produsert kjøtt. For Nordland er det i 2009 innrapportert betydelig lavere slaktekvantum, noe som gir utslag på høyere inntektsoverføringer pr kg kjøtt i 2009 i forhold til 2008.

Ekstraordinære tilskudd

Ekstraordinære tilskudd føres som egen post under statstilskudd. Posten har i sammenligningsperioden rommet flere ulike tiltak:

- I 2006 omfatter posten tap ved ulykker i Nord-Trøndelag og tapsforebyggende tiltak i Troms og Sør-Trøndelag/Hedmark.
- I 2007 er det gjort en utbetaling over posten tap ved ulykker i Nord-Trøndelag, samt at her er foretatt utbetalinger for implementering av bruksregler i Finnmark.
- I 2008 er det gjort en del utbetalinger til områdene fra Troms og sørover for implementering av bruksregler. I tillegg har Nord-Trøndelag får utbetalt for tap ved ulykker.
- I 2009 er det ikke utbetalt noen ekstraordinære tilskudd.

Tilskudd til næringskombinasjoner

Tilskudd til næringskombinasjoner omfatter etablererstipend, investeringstilskudd og driftstilskudd til næringskombinasjoner⁴, som er administrert av Sametinget. Tabell 4.2.4 viser utbetalingene av tilskudd til næringskombinasjoner i perioden 2005-2009.

Tabell 4.2.3 Tilskudd til næringskombinasjoner i perioden 2005-09 (1.000 kr)

Reinbeiteomr.	Driftstilskudd				Totalt				
	Etabl.stip	Inv.tilsk.	Duodji	Annet	2009	2008	2007	2006	2005
Polmak/Varanger	150	31	136	0	317	40	115	99	50
Karasjok Øst	0	160	85	30	275	351	61	264	317
Karasjok Vest	0	140	587	0	727	593	291	686	
Øst-Finnmark	150	331	808	30	1 319	984	467	1 049	367
Kautokeino Øst	0	0	0	0		185	270	271	
Kautokeino Midt	511	0	515	27	1 053	780	962	584	
Kautokeino Vest	150	0	283	0	433	381	366	213	
Vest-Finnmark	661	0	798	27	1 486	1 346	1 598	2 423	2 423
Troms	0	0	0	0	0	0	0	0	125
Nordland	150	0	0	0	150	60	40	71	0
Nord-Tr.lag	136	0	0	0	136	0	100	0	170
Sør-Tr./Hedmark	0	0	0	0	0	0	0	24	0
Totalt	1 097	331	1 606	57	3 091	2 390	2 205	3 567	3 085

1) For 2005 er tilskuddet for Karasjok lagt til Karasjok Øst pga. at soneinndelingen ikke er foretatt for disse årene.

De totale tilskuddene med inntektsvirkning til næringskombinasjoner økte fra 2,4 mill. kr i 2008 til 3,1 mill.kr i 2009 (+0,7 mill. kr). Halvparten (50 %) av midlene i 2009 er driftstilskudd over duodjiavtalen som ble innført i 2006. Avtalepartene setter av 2 mill. kr over reindriftsavtalen til næringskombinasjoner som forvaltes av Sametinget.

Verdiskapingsprogrammet for reindrift

Tabell 4.2.4 Utbetalinger over Verdiskapingsprogrammet (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Totalt
Polmak/Varanger	307	1 229	434	876	0	420	80	477	210	4 033
Karasjok øst 1)	138	332	1 738	462	279	0	0	975		3 924
Karasjok vest						0	800	468	400	1 668
Øst-Finnmark	445	1 561	2 172	1 338	279	420	880	1 920	610	9 180
Kautokeino øst						368	182	156	250	956
Kautokeino midt						115	77	259	68	519
Kautokeino vest						75	36	447	1 205	1 763
Vest-Finnmark	99	1 402	1 053	4 206	2 256	558	295	862	1 523	12 254
Troms		485	394	1 789	0	78	118	412	25	3 301
Nordland		1 778	99	1 032	0	367	80	731	40	4 127
Nord-Trøndelag			229	2 064	78	0	0	0		2 371
Sør-Tr./Hedmark			590	175	108	0	0	151	24	1 048
Tamreinlag			198	450	0	0	0	0		648
Totalt	544	5 226	4 735	11 053	2 721	1 423	1 372	4 075	2 222	33 371

1) Utbetalingene til Karasjok fra 2001 til 2005 er lagt til Karasjok Øst p.g.a at soneinndelingen ikke ble foretatt før fra 2006.

Tabell 4.2.4 viser at utbetalingene til reindrifstutøvere over programmet er varierende. I 2008 ble det utbetalt 4,1 mill.kr, noe som var en økning fra 2007 på 2,7 mill. kr. I 2009 er utbetalingen redusert til 2,2 mill. kr. Totalt er det utbetalt 33,4 mill. kr over programmet siden oppstarten i 2001 til reindrifstutøvere (utbetalingen i 2001 var på bortimot 0,6 mill.kr.). Det understrekes at tabellen ikke gir en fullstendig oversikt over utbetalingene, ved at det kun er midler til reindrifstutøvere som er med her. Det bevilges også midler til bedrifter o.l. som har som formål å øke verdiskapingen i reindriftsnæringen. Det vises til kapittel 5.4 for nærmere omtale av programmet, og for en total oversikt over innvilgede prosjekter.

Tiltak mot radioaktiv forurensing

Midler til ulike tiltak mot radioaktivitet i 2009 er vist i tabell 4.2.5. Vedleggstabell 5 viser de årlige utbetalingene fra 1987-2009. For nærmere omtale av radioaktiv forurensing og økologi vises det til kapittel 6.2 og til Ressursregnskap for reindriftsnæringen.

Tabell 4.2.5 Tiltak mot radioaktivitet i 2009 etter tiltakstype (1.000 kr)

Reinbeite-område	Anlegg/foring/tap	Tidlig slakt	Tiltak matrein	Nedføring	Totalt
Nordland	274	47	0	0	320
Nord-Trøndelag	139	148	4	1	292
Sør-Tr./Hedmark	0	0	0	0	0
Tamreinlag	0	323	0	0	323
Totalt	412	518	4	1	935

Det går frem av tabell 4.2.5 at de samlede midlene til tiltak mot radioaktivitet i 2009 er 0,9 mill. kr. Nivået er 0,3 mill.kr. høyere enn 2008, men fremdeles under nivået tidligere år.

Generelt varierer forekomsten av radioaktivitet i beitevekster mellom år. Som følge av dette vil også utbetalte midler knyttet til tiltak mot radioaktivitet variere.

Tabellen 4.2.5 omfatter bare tiltak som er inntektsgivende for reineieren. De totale overføringene til tiltak mot radioaktivitet utbetalt i kalenderåret 2009 er 2,1 mill. kr (2008: 1,2 mill. kr). Disse midlene omfatter i tillegg måling av radioaktivitet som føres under arbeidsinntekter, kassasjon som inngår i kjøttinntektene og diverse utbetalinger til administrasjon etc.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader.

Tabell 4.2.6 viser utbetalinger fra fylkesmenn til ulike tiltak mot rovviltskader i reindrifta for kalenderåret 2009. For nærmere omtale av tiltak og tap til rovvilt vises det til kapittel 6 og til Ressursregnskapet for reindriftsnæringen.

Tabell 4.2.6 Forebyggende tiltak mot rovvilt etter tiltakstype for 2009 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	Intensiv gjeting	Tiltak ved kalving	Foring	Flytting av rein	Annet	Totalt
Polmak/Varanger	291				10	301
Karasjok Øst	183					183
Karasjok Vest	475	40	95		10	620
Øst-Finnmark	949	40	95	0	20	1 104
Kautokeino Øst	193		21			214
Kautokeino Midt	148	60	75		75	358
Kautokeino Vest	266				38	304
Vest-Finnmark	607	60	96	0	113	876
Troms	582		178		100	860
Nordland	741	70	459	264	424	1 958
Nord-Trøndelag	665			510	370	1 545
Sør-Tr.lag/Hedmark					55	55
Totalt 2009	3 544	170	828	774	1 082	6 398
<i>Totalt 2008</i>	<i>720</i>	<i>2 230</i>	<i>446</i>	<i>659</i>	<i>314</i>	<i>4 369</i>

Det fremgår av tabellen at de samlede bevilgede midlene til forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader er på 6,4 mill.kr i 2009. Dette er en økning på ca 2 mill. kr fra 2008.

4.3 Erstatninger

Erstatninger er delt i to underposter; erstatning for tap av rein og erstatning for arealinngrep.

Erstatning for tap av rein

Under erstatninger for tap av rein inngår erstatninger fra Direktoratet for naturforvaltning for tap av rein til rovvilt, erstatninger over reindrifftsavtalen ved omfattende tap av rein, erstatninger fra Jernbaneverket for rein drept av tog og *beregnete* erstatninger fra forsikringsselskapene for rein drept i trafikken.

Tabell 4.3.1 Erstatning for tap av rein i perioden 2006-09 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2005	2006	2007	2008	2009
Polmak/Varanger	1 802	3 019	5 742	4 271	4 407
Karasjok øst	2 844	2 041	2 633	5 069	5 220
Karasjok vest		2 712	4 529	5 438	5 588
Øst-Finnmark	4 646	7 772	12 905	14 778	15 214
Kautokeino øst		1 129	1 860	4 631	3 888
Kautokeino midt		2 466	2 966	6 947	5 835
Kautokeino vest		1 836	4 043	4 503	3 775
Vest-Finnmark	3 907	5 431	8 869	16 081	13 498
Troms	4 339	3 405	4 636	8 355	7 903
Nordland	6 335	7 559	6 929	9 031	11 923
Nord-Trøndelag	7 196	8 332	6 712	9 573	10 453
Sør-Tr./Hedmark	3 015	2 597	2 878	2 635	4 177
Tamreinlagene	36	37	91	249	293
Totalt	29 474	35 134	43 020	60 703	63 460

Tabell 4.3.1 viser at erstatningsutbetalingene er stigende. Bakgrunns materialet viser at det er erstatninger fra DN for tap av rein til rovvilt som øker mest. Oversikten fra DN viser at utbetalingene hadde en økning på ca. 22 mill.kr. fra 2007 til 2008, og fra 2008 til 2009 var økningen på ca. 3,4 mill.kr. Områdene som økte mest siste år er Nordland (+3,4 mill.kr) og Sør-Trøndelag/Hedmark (+1,5 mill.kr), mens det er Vest-Finnmark som har den største nedgangen fra 2008 til 2009 (ca. 2.4 mill.kr) på erstatninger fra DN.

Det gjøres oppmerksom på at tapt produksjonspremie knyttet til erstattede rein tatt av rovvilt er inkludert i erstatningsutbetalingene.

Erstatningene for tap av rein til fredet rovvilt utgjør 94 % av de samlede erstatningsutbetalingene i 2009. For ytterligere informasjon om fordelingen av tap av rein henvises det til vedleggstabell 6.

Rovvilterstatninger fra DN for 2009 (og 2008) er ikke oppgitt på sonenivå slik som tidligere år, kun områdevis. I totalkalkylen er likevel områdetallene i Finnmark fordelt på soner ut fra en fordelingsnøkkel basert på reintall.

Erstatning for arealinngrep

Tabell 4.3.2 viser en oversikt over erstatningene for arealinngrep i perioden 2006-09.

Tabell 4.3.2 Erstatning for arealinngrep i perioden 2006-09 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2006	2007	2008	2009
Polmak/Varanger	140	975	2 177	98
Karasjok øst 1)	878	8 294	422	275
Karasjok vest	0	897	0	0
Øst-Finnmark	1 018	10 166	2 599	373
Kautokeino øst	48	37	0	0
Kautokeino midt	48	1 116	6	0
Kautokeino vest	634	3 973	2 546	766
Vest-Finnmark	734	5 130	2 552	766
Troms	13 635	262	1 878	1 487
Nordland	668	863	2 603	592
Nord-Trøndelag	323	841	637	887
Sør-Trøndelag	646	998	1 096	120
Sum	17 023	18 259	11 365	4 225

Det går frem av tabell 4.3.2 at erstatningsutbetalingene lå på et mye høyere nivå i 2006 og 2007 enn de påfølgende år. Hovedårsakene til dette er store erstatningsutbetalinger i forbindelse med inngrep i Mauken/Blåtind i Troms, inntektsført i 2006, og inngrep i Halkavarre (Karasjok Øst) og Abojohka (Kautokeino Vest), inntektsført i 2007. Erstatningsutbetalingene for 2009 har en nedgang på ca. 16 mill. kr sammenlignet med 2007, og en nedgang på ca. 9 mill.kr sammenlignet med 2008.

Årlige erstatninger inntektsføres i sin helhet. Forrentningen av oppsparte erstatninger inntektsføres også. Grunnet manglende spesifisering i grunnlagsmaterialet kan også renter fra andre oppsparte fond inngå her. Så langt man kan se av regnskapene, brukes midlene i hovedsak til dekning av distriktenes kostnader, men det forekommer også tilfeller der erstatningene utbetales direkte til reieiere for å kompensere reduserte inntekter hos den enkelte.

Det påpekes at distrikts- og fondsregnskapene er bakgrunnsmateriale for arealerstatningene i totalregnskapet. Dette innebærer at eventuelle erstatninger utbetalt direkte til den enkelte ikke er med i oversikten. Det understrekes for øvrig at oversikten over erstatninger for arealinngrep er usikker. Dette skyldes manglende spesifisering i grunnlagsmaterialet.

4.4 Kostnader

Siidaandelenes kostnader

Siidaandelenes kostnader i perioden 2006-2009 er presentert i tabell 4.4.1. Tabell 4.4.2 viser siidaandelenes kostnader i 2009 fordelt etter kostnadsart.

Tabell 4.4.1 Siidaandelenes kostnader i perioden 2006-09 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2006	2007	2008	2009
Polmak/ Varanger	11 730	13 769	12 094	15 157
Karasjok Øst 1)	9 143	10 606	10 164	11 372
Karasjok Vest	13 302	14 313	11 509	13 676
Øst-Finmark	34 175	38 689	33 768	40 205
Kautokeino Øst	8 932	9 355	16 234	18 144
Kautokeino Midt	13 238	16 295	13 829	19 687
Kautokeino Vest	8 381	9 094	10 747	12 674
Vest-Finmark	30 551	34 743	40 810	50 504
Troms	6 271	5 912	6 608	7 600
Nordland	9 785	9 217	11 522	12 739
Nord-Trøndelag	5 963	5 724	7 944	7 593
Sør-Tr./ Hedmark	6 462	6 011	7 934	9 482
Totalt	93 206	100 296	108 586	128 123

Det fremgår av tabell 4.4.1 at siidaandelenes samlede kostnader øker med 19,5 mill. kr i forhold til 2008. Polmak/Varanger, Karasjok vest og Kautokeino midt er de områdene som har størst økning, hhv 3,1 mill.kr., 2,2 mill.kr. og 5,9 mill.kr. Den betydelige økningen i Kautokeino midt skriver seg hovedsakelig fra postene varekjøp (+1,1 mill.kr.), utstyr (+1,9 mill.kr.) og avskrivninger (+0,6 mill.kr.)

Det eneste området som har hatt en reduksjon i sine kostnader er Nord-Trøndelag, med en nedgang på ca. 0,35 mill.kr. fra 2008 til 2009.

Etter overgangen til bruttoføring, hvor slaktekostnader belastes utøver etter fakturering fra slakteri vil slaktekvantum også være avgjørende for områdenes totale kostnader. Imidlertid ser vi at tross lavere slaktekvantum i 2009 øker allikevel kostnadene betydelig.

En sammenligning mellom tabell 4.4.2 og tilsvarende tabell i fjorårets publikasjon viser at Varekjøp (+3,6 mill. kr), Utstyr (+ 4,9 mill. kr) og Avskrivninger (+ 4,9 mill. kr) er postene som øker mest. Postene Diverse og Leie er de eneste med en liten nedgang, hhv. -0,3 og -0,1 mill. kr.

Tabell 4.4.2 viser også at Kjøretøyer og maskiner og Avskrivninger utgjør de klart største postene i samtlige reinbeiteområder, totalt utgjør disse hhv 20 % og 21% av kostnadene.

Tabell 4.4.2 Siidaandelenes kostnader i 2009 etter kostnadsart (1.000 kr)

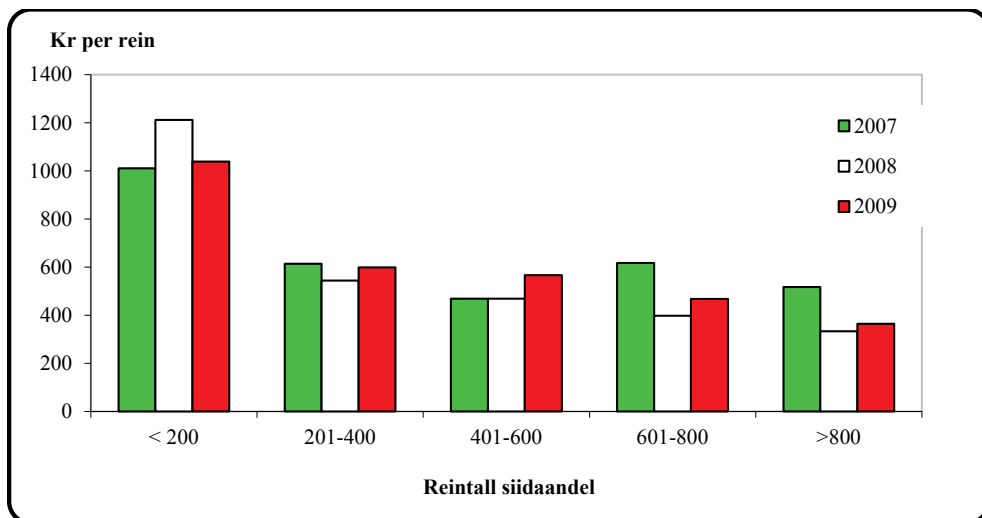
Kostnadsart	Øst- Finnm.	Vest- Finnm.	Troms	Nordl.	Nord- Tr.lag	Sør- Tr.lag	Totalt 2009
Frakt og transport	1 085	272	144	17	99	66	1 683
Varekjøp	4 746	2 613	418	1 490	486	1 154	10 906
Reiser	721	453	164	239	251	145	1 973
Utstyr	5 759	8 078	1 086	1 713	1 371	1 295	19 301
Kjøretøyer og maskiner	7 970	10 587	2 159	1 823	950	2 071	25 561
Bygninger og anlegg	1 875	2 176	243	317	222	219	5 052
Avskrivninger	8 711	11 051	1 810	2 449	1 413	1 837	27 271
Strøm, energi	1 487	2 537	238	543	276	207	5 289
Administrasjon	1 379	1 826	405	684	499	359	5 152
Leie	382	1 507	54	556	446	381	3 324
Forsikring	1 168	1 235	116	305	185	130	3 139
Salg og reklame	85	176	6	93	276	28	664
Fremmedtjenester	2 506	5 871	465	2 087	562	1 273	12 764
Diverse	2 332	2 121	293	425	556	317	6 045
Totalt	40 205	50 504	7 600	12 739	7 593	9 482	128 124

Tabell 4.4.2 forts. Siidaandelens kostnader i 2009 fordelt på soner i Finnmark

Kostnadsart	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Frakt og transport	55	315	715	42	210	20
Varekjøp	2 279	1 280	1 187	664	1 382	567
Reiser	320	249	151	183	127	143
Utstyr	2 334	1 723	1 702	3 564	2 709	1 805
Kjøretøyer og maskiner	1 849	2 205	3 916	2 924	4 857	2 806
Bygninger og anlegg	768	408	698	815	829	532
Avskrivninger	3 899	2 033	2 780	3 875	4 222	2 955
Strøm, energi	547	456	485	799	1 050	688
Administrasjon	382	395	602	578	743	505
Leie	258	54	69	910	369	228
Forsikring	477	378	313	525	425	285
Salg og reklame	85	0	0	27	115	34
Fremmedtjenester	1 314	599	593	3 041	1 393	1 437
Provisjonskostnad	0	0	0	0	0	0
Diverse	589	1 276	466	196	1 255	670
Totalt	15 157	11 372	13 676	18 144	19 687	12 674

Kostnadene i tabellene 4.4.1 og 4.4.2 er fordelt etter reinbeiteområder og soner. Denne grupperingen er hensiktsmessig ut fra en områdevis inndeling av regnskapet for øvrig, og ut fra ønsket om regionaliserte data. Bakgrunns materialet viser imidlertid at kostnadene kan variere mer innenfor det enkelte reinbeiteområde enn mellom reinbeiteområdene.

I tillegg til at kostnadene varierer innen og mellom beiteområder, er det også til dels betydelige kostnadsvariasjoner mellom reindriftsutøvere i ulike reintallsgrupper. Figur 4.4.1 gir en oversikt over variasjonen i gjennomsnittlige kostnader per rein fordelt etter siidaandelens reintall.

Figur 4.4.1. Gjennomsnittlige kostnader (kr per rein) i perioden 2007-09, etter siidaandelens reintall.

Det går frem av figur 4.4.1 at siidaandeler som har under 200 rein har de klart høyeste kostnadene per rein, i utvalgene mellom 201 – 600 dyr er gjennomsnittskostnadene per rein stabile, mens i utvalgene over 601 rein er kostnadene mer varierende. Årsaken til dette kan være årvisse variasjoner i populasjonen med eiere som har over 600 dyr, disse har gjerne ansatte gjeterne med de lønnskostnadene det medfører. En annen årsak kan være større slakteuttak fra utøvere med over 600 dyr, et høyt slakteuttak medfører høyere slaktekostnad som belastes utøver.

Felleskostnader i samisk reindrift/Distriktenes kostnader

Utviklingen i felleskostnadene de fire siste årene er fremstilt i tabell 4.4.4. Felleskostnader etter kostnadsart er vist i tabell 4.4.5.

Tabell 4.4.4 Felleskostnader i perioden 2006-09 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2006	2007	2008	2009
Polmak/ Varanger	1 838	2 070	3 046	3 652
Karasjok Øst 1)	1 022	1 354	1 569	2 369
Karasjok Vest	1 434	1 434	467	322
Øst-Finnmark	4 294	4 858	5 081	6 343
Kautokeino Øst	836	959	567	789
Kautokeino Midt	1 036	1 186	1 338	2 009
Kautokeino Vest	971	1 123	1 563	485
Vest-Finnmark	2 843	3 268	3 469	3 283
Troms	3 306	3 139	2 271	6 021
Nordland	1 965	2 647	2 477	3 111
Nord-Trøndelag	1 705	1 873	1 418	1 817
Sør-Tr./ Hedmark	2 505	3 056	2 058	896
Totalt	16 618	18 841	16 773	21 471

Det fremgår av tabell 4.4.4 at de totale felleskostnadene har vært varierende i sammenligningsperioden, med laveste nivå i perioden i 2006 og 2008.

Totalt sett er det postene Frakt og transport, Varekjøp og Bygninger og anlegg som har de største økningene, med hhv 4,1 mill.kr., 1,7 mill.kr. og 1,1 mill.kr.

Den områdevisse kostnadsøkningen fra 2008 til 2009 er størst i Troms, og skyldes økte utbetalinger på postene Frakt og transport samt Varekjøp. Den største reduksjonen på felleskostnadene finner vi i Sør-Trøndelag/Hedmark. For øvrig påpekes det fra Økonomisk utvalg at datagrunnlaget for fordeling av felleskostnadene er noe usikkert på grunn av ulik detaljeringsgrad, og det bemerkes også at det ikke foreligger datagrunnlag for alle distrikter alle år. Det kan også foreligge forskjeller i organisering og regnskapspraksis mellom distrikter, som igjen fører til forskjellige måter å postere kostnader på.

Tabell 4.4.5 Felleskostnader i 2009 etter kostnadsart (1.000 kr)

Kostnadsart	Polm./ Var.	Karasj. Øst	Karasj. Vest	Kautok. Øst	Kautok. Midt	Kautok. Vest	Troms	Nord- land	Nord- Tr.lag	Sør-Tr/ Hedm.
Frakt/transp.	1 105	1 227	0	325	317	149	2 511	1 213	762	19
Varekjøp	352	14	0	0	0	0	2 858	638	85	426
Reiser	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0
Utstyr	45	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kj.tøy/mask.	173	35	0	0	76	0	0	196	368	0
Bygn/anl.	1 042	181	39	96	1 216	30	59	548	133	240
Avskr.	83	111	16	108	29	126	412	183	50	6
Strøm/energi	0	5	0	0	0	0	3	39	28	8
Adm.	3	10	0	0	17	0	0	0	0	0
Leie	0	148	148	0	0	0	21	29	0	20
Forsikring	8	16	0	10	12	0	3	41	62	16
Fremmedtj.	716	336	7	181	133	137	126	153	134	112
Diverse	126	287	112	62	209	43	29	72	194	50
Totalt	3 652	2 369	322	789	2 009	485	6 021	3 111	1 817	896

Det påpekes at data for fordelingen mellom de ulike kostnadspostene er noe usikker på grunn av ulik detaljeringsgrad i grunnlagsmaterialet over år. Tabell 4.4.5 viser for øvrig at postene frakt og transport (36 %), varekjøp (20 %) og bygninger og anlegg (17 %) utgjør de største andelene av felleskostnadene i samisk reindrift i 2009.

Kostnader i tamreinlag

Tamreinlagenes totale kostnader for perioden 2006 til 2009 er vist i tabell 4.4.6. Det fremgår av tabellen at kostnadene har hatt en jevn stigning fra 2006 til 2009.

Differansen på de ulike postene mellom år må tilskrives ulik detaljeringsgrad i grunnlagsmaterialet.

Tabell 4.4.6 Tamreinlagenes totale kostnader i perioden 2006-09 (1.000 kr)

Kostnader	2006	2007	2008	2009
Frakt og transport	339	120	0	158
Varekjøp	613	587	1 199	1 963
Reiser	141	187	0	0
Utstyr	366	4 746	0	0
Kjøretøyer og maskiner	194	200	0	0
Bygninger og anlegg	34	21	0	5 993
Avskrivninger	643	678	660	824
Strøm, energi	0	0	0	0
Administrasjon	0	0	0	0
Leie	402	1 029	3 138	658
Forsikring	0	0	0	0
Fremmedtjenester	0	725	87	13
Diverse	4 200	290	3 522	2
Totalt	6 932	8 583	8 606	9 610

Fordeling av totale kostnader

Tabell 4.4.7 viser reindriftsnæringens totale kostnader, som er summen av siidaandelenes kostnader, felleskostnader i samisk reindrift og tamreinlagenes kostnader. Fra 2008 til 2009 er det en økning i kostnader på nesten alle områdene. Siidaandelenes kostnader øker (+ 19,5 mill. kr), felleskostnadene i samisk reindrift økes (+ 4,7 mill. kr) og tamreinlagenes kostnader økes (+ 1,0 mill.kr.). I sum gir dette en økning på 26,7 mill. kr. (+20%) fra 2008.

Tabell 4.4.7 Totale kostnader i 2009 etter kostnadsart (1.000 kr)

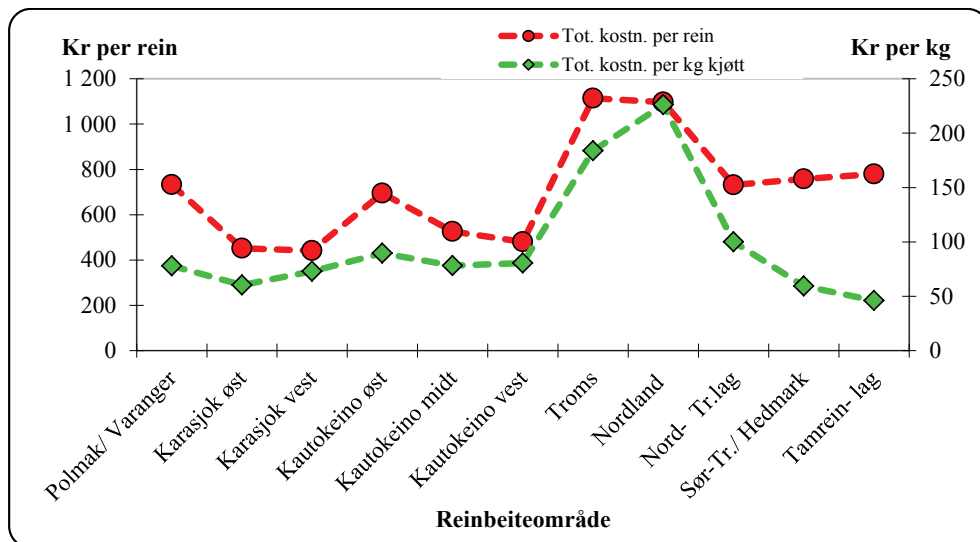
Kostnadsart	Øst- Finnm.	Vest- Finnm.	Troms	Nord- land	Nord- Tr. lag	Sør-Tr./ Hedmark	Tamrein- lag	Totalt
Frakt og transport	3 417	1 063	2 655	1 229	862	85	158	9 469
Varekjøp	5 111	2 613	3 275	2 128	572	1 580	1 963	17 241
Reiser	721	460	164	239	251	145	0	1 980
Utstyr	5 804	8 078	1 086	1 713	1 371	1 295	0	19 346
Kjøretøyer og maskiner	8 179	10 663	2 159	2 019	1 319	2 071	0	26 410
Anlegg	3 137	3 518	301	865	355	460	5 993	14 629
Avskrivninger	8 921	11 315	2 222	2 632	1 463	1 842	824	29 219
Støm, energi	1 492	2 537	242	582	304	215	0	5 372
Administrasjon	1 392	1 843	405	684	499	359	0	5 182
Leie	677	1 507	74	584	446	401	658	4 347
Forsikringer	1 192	1 257	119	346	247	145	0	3 306
Salg og reklame	85	176	6	93	276	28		664
Fremmedtjenester	3 564	6 321	590	2 240	696	1 384	13	14 810
Provisjon	0	0	0	0	0	0		0
Diverse	2 856	2 436	321	497	751	367	2	7 230
Totalt	46 548	53 787	13 620	15 851	9 411	10 378	9 610	159 205

Tabell 4.4.7 forts. Totale kostnader i 2009 etter kostnadsart fordelt på soner i Finnmark (1.000 kr)

Kostnadsart	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Frakt og transport	1 160	1 542	715	368	527	168
Varekjøp	2 631	1 294	1 187	664	1 382	567
Reiser	320	249	151	189	127	143
Utstyr	2 379	1 723	1 702	3 564	2 709	1 805
Kjøretøyer og maskiner	2 023	2 241	3 916	2 924	4 934	2 806
Anlegg	1 810	590	737	911	2 045	562
Avskrivninger	3 982	2 144	2 796	3 983	4 251	3 081
Støm, energi	547	461	485	799	1 050	688
Administrasjon	385	406	602	578	760	505
Leie	258	202	217	910	369	228
Forsikringer	485	393	313	535	437	285
Salg og reklame	85	0	0	27	115	34
Fremmedtjenester	2 030	935	600	3 222	1 526	1 573
Provisjon	0	0	0	0	0	0
Diverse	715	1 563	578	259	1 464	713
Totalt	18 809	13 741	13 998	18 933	21 696	13 159

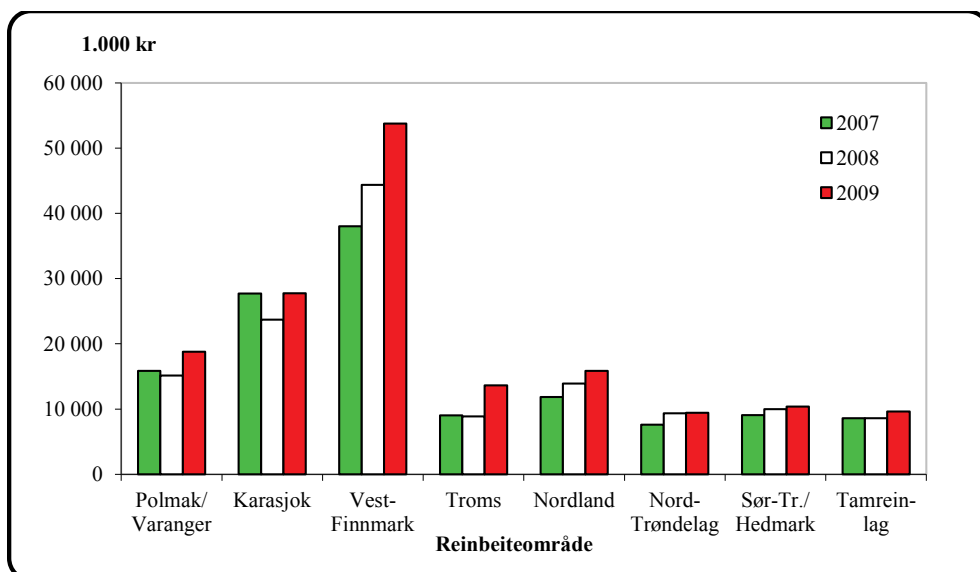
Det går frem av tabell 4.4.7 at postene Kjøretøy/maskiner, Avskrivninger, Utstyr og Fremmedtjenester er de klart største kostnadspostene i samtlige reinbeiteområder. Pga. detaljeringsgraden i datagrunnlaget kan imidlertid noe av kostnadene være ført på forskjellige poster over år.

Figur 4.4.2 viser totale kostnader per rein og per kg produsert kjøtt. Det fremgår av figuren at Troms og Nordland har de høyeste kostnadene i forhold til reintall, mens Karasjok øst og vest har de laveste kostnadene i forhold til reintall. Troms og Nordland har også de høyeste kostnadene i forhold til produksjon.

Figur 4.4.2 Totale kostnader (eksklusive renter) per rein og per kg kjøtt i 2009

Figur 4.4.3 viser totale kostnader de tre siste årene. Det går frem av figuren at de totale kostnadene øker fra 2008 til 2009 i samtlige områder, unntatt Nord-Trøndelag som ligger omtrent på samme nivå som forrige år.

Figur 4.4.3 Totale kostnader (eksklusive renter) i perioden 2007-09 (1.000 kr)

4.5 Kapitalforhold

Satsene for beregning av balanseverdi for reinhjorden er utarbeidet med utgangspunkt i modellen for beregning av veiledende livdyrpriser fastsatt av Reindriftens Utviklingsfond i 1999. Livdyrprisen består av en grunnpris beregnet på grunnlag av gjennomsnittlig kjøttpris og gjennomsnittlige slaktevekter per dyrekategori i de ulike reinbeiteområdene. Til grunnprisen legges et livdyrt tillegg på 25 %. Balanseverdier for kalv og voksne dyr beregnes på grunnlag av de kalkulerede livdyrprisene (per dyrekategori) og flokks sammensetningen det enkelte år. Korrigert reintall ligger til grunn for beregning av balanseverdien for reinhjorden.

Beregninger vedrørende gjeld og renter gjøres med utgangspunkt i siidaandelinnehavernes (og eventuelle ektefeller/samboeres) totale gjeld (næringsgjeld, privat gjeld og skyldig merverdiavgift). Manglende spesifisering i grunnlagsmaterialet er årsaken til at total gjeld er valgt som utgangspunkt for beregningene.

En oversikt over siidaandelens samlede kapitalforhold i 2009 er gitt i tabell 4.5.1. Sammendrag for årene 2006-2009 er vist i tabell 4.5.2.

Tabell 4.5.1 Siidaandelens samlede kapitalforhold i 2009 (1.000 kr)

Reinbeite- område	Eiendeler			Gjeld			Egenkapital	
	Rein	Annet	Totalt	Kroner	2009 ¹⁾	2008	2009	2008
Polmak/Varanger	77 797	11 974	89 771	13 449	14,98 %	13,00 %	76 322	77 328
Karasjok Øst	73 073	23 461	96 534	15 179	15,72 %	17,02 %	81 355	74 910
Karasjok Vest	68 873	15 004	83 877	11 627	13,86 %	23,20 %	72 250	70 905
Øst-Finnmark	219 743	50 439	270 182	40 256	14,90 %	17,81 %	229 927	223 142
Kautokeino Øst	68 247	11 290	79 538	15 467	19,45 %	24,45 %	64 071	66 004
Kautokeino Midt	86 446	11 922	98 368	15 612	15,87 %	27,64 %	82 757	72 869
Kautokeino Vest	60 041	14 606	74 647	5 744	7,70 %	13,86 %	68 902	67 528
Vest-Finnmark	214 735	37 818	252 553	36 823	14,58 %	22,54 %	215 730	206 401
Troms	34 570	12 878	47 448	8 615	18,16 %	17,14 %	38 834	43 973
Nordland	49 206	7 502	56 708	11 282	19,89 %	24,09 %	45 426	49 556
Nord-Trøndelag	42 345	6 630	48 975	5 873	11,99 %	16,07 %	43 102	37 991
Sør-Tr./Hedmark	45 700	9 163	54 863	11 780	21,47 %	24,49 %	43 083	40 622
Totalt	606 299	124 430	730 729	114 627	15,69 %	20,34 %	616 102	601 684

1) Gjeld i prosent av sum eiendeler

Andelen gjeld har gått ned i de fleste områdene fra 2008 til 2009, unntatt i Polmak/Varanger og Troms. Totalt gir dette en reduksjon av andel gjeld på nesten 5% sammenlignet med 2008.

Tabell 4.5.2 Siidaandelenes samlede kapitalforhold i perioden 2006-09 (1.000 kr)

Kapitalforhold	2006	2007	2008	2009
Livdyrverdi	440 069	510 120	630 849	606 299
Andre aktiva	101 083	109 158	124 513	124 430
Sum aktiva	541 152	619 278	755 362	730 729
Gjeld	124 993	146 263	153 678	114 627
Gjeld i %	23,10	23,62	20,34	15,69
Egenkapital	416 159	473 015	601 684	616 102

Det fremgår av tabell 4.5.2 at balanseverdien for rein er på sitt høyeste nivå i sammenligningsperioden i 2008, etter en økning på 190,8 mill. kr fra 2006. Økningen kan i hovedsak forklares med at reintallet har økt i perioden, men også med økte gjennomsnittlige priser for reinkjøtt. Det henvises til tabell 4.1.5 for oversikt over prisutvikling og 4.1.7 for oversikt over utviklingen i reintall i sammenligningsperioden.

Tabellen viser at sum gjeld i 2009 er på sitt laveste i sammenligningsperioden. Vi ser også at verdien av andre aktiva har, etter en økning mellom 2007 og 2008, holdt seg stabil det siste året.

På tross av at man i 2009 har fått en liten reduksjon i livdyrverdien, har reindriftsnæringen redusert sin gjeldsprosent i forhold til sum eiendeler. Den totale egenkapitalen er på sitt høyeste i 2009, sammenlignet med årene 2006-2008.

Rentekostnader for samisk reindrift og tamreinlag i perioden fra 2006 til 2009 er vist i tabell 4.5.3, og sammendrag for årene 2006-09 for samisk reindrift er vist i tabell 4.5.4.

Tabell 4.5.3 Rentekostnader i perioden 2006-09 (1.000 kr)

Område	2006	2007	2008	2009
Polmak/Varanger	517	1 407	734	669
Karasjok Øst 1)	689	815	1 089	639
Karasjok Vest	1 019	1 263	1 665	628
Øst-Finnmark	2 225	3 485	3 489	1 935
Kautokeino Øst	833	1 094	1 638	796
Kautokeino Midt	1 901	2 196	2 253	1 065
Kautokeino Vest	396	426	775	387
Vest-Finnmark	3 130	3 716	4 666	2 248
Troms	385	510	703	494
Nordland	510	746	1 119	618
Nord-Trøndelag	497	341	718	440
Sør-Tr./Hedmark	564	707	947	825
Totalt samisk reindrift	7 311	9 505	11 641	6 560
Tamreinlag	147	133	133	13
Totalt	5 935	9 638	11 774	6 573

Det går frem av tabell 4.5.3 at de totale rentekostnadene har blitt redusert med ca. 5,2 mill. kr fra 2008 til 2009.

Tabell 4.5.4 Total gjeld, renter og rentesats i samisk reindrift i perioden 2006-09 (1.000 kr)

	2006	2007	2008	2009
Gjeld	124 993	146 263	153 678	114 627
Renter	7 311	9 505	11 641	6 560
Rentesats	5,8 %	6,5 %	7,6 %	5,7 %

Tabell 4.5.4 viser at den totale gjelden var økende fram til og med 2008. Rentesatsen har i sammenligningsperioden også vært stigende fram til og med 2008, med påfølgende reduksjon på begge delene i 2009. Perioden sett under ett synes imidlertid rentesatsen å være noe høy i forhold til sammenlignbare næringer. En årsak til dette er at næringens kapital i hovedsak er bundet opp mot verdien av reinflokken, og ikke til fast eiendom som gir større sikkerhet for lån, og dermed lavere rentesats. Siidaandelinnehaverens kapitalsituasjon er i hovedsak stabil med lav gjeld sett i forhold til sammenlignbare næringer, men dette utelukker ikke at enkelte siidaandeler kan ha problemer med den totale gjeldsbelastningen.

4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler

Ved beregning av antall årsverk tas det hensyn til antall siidaandeler, reintall, utøvers alder, driftsforhold, antall siidaandeler i sommer- og vintersiida og tilgangen på familiearbeidskraft. For nærmere omtale av årsverksberegninger henvises det til kapittel 7.2.

Det beregnede arbeidsforbruket for 2009 er spesifisert i tabell 4.6.1. Ved beregningene er det lagt til grunn at et årsverk er 1.800 timer. Arbeidsforbruket i tamreinlagene beregnes i forhold til et fast antall rein per årsverk.

Tabell 4.6.1 Arbeidsforbruk og antall siidaandeler i 2009

Reinbeite- område	Timer per enhet	Årsverk per enhet	Årsverk Totalt	Rein per årsverk	Antall Siidaandeler
Polmak/Varanger	2 903	1,61	73	352	45
Karasjok Øst	3 762	2,09	111	269	53
Karasjok Vest	3 465	1,93	156	206	81
Øst-Finnmark	3 412	1,90	339	258	179
Kautokeino Øst	3 493	1,94	118	238	61
Kautokeino Midt	3 422	1,90	181	222	95
Kautokeino Vest	3 321	1,85	100	280	54
Vest-Finnmark	3 486	1,94	407	237	210
Troms	2 794	1,55	73	169	47
Nordland	2 875	1,60	68	216	43
Nord-Trøndelag	2 543	1,41	55	236	39
Sør-Tr./Hedmark	2 423	1,35	40	342	30
Tamreinlag			33	320	
Totalt			1 015		548

Tabell 4.6.1 viser at det i 2009 var totalt 548 siidaandeler og 1.015 årsverk i reindriften. Det fremgår videre at arbeidsforbruket målt i timer per andel er høyest i Karasjok øst, og lavest i Sør-Trøndelag/Hedmark. Differansen er på rundt 1.340 timer. Målt i antall rein per årsverk varierer arbeidsforbruket fra 169 rein i Troms til 352 rein i Polmak/Varanger.

4.7 Sammendrag av totalregnskapet

Sammendrag av reindriftens totalregnskap for perioden 2006-09 er vist i tabell 4.7.1. Tabell 4.7.2 viser totalregnskapet for 2009 fordelt etter reinbeiteområder. De enkelte elementene i totalregnskapet er kommentert foran. Her gis derfor bare et kort sammendrag av hovedlinjene i utviklingen. Det gjøres oppmerksom på at posten endring i reinhjordverdien i tabell 4.7.1 er oppdatert i forhold til tidligere publiserte tall. Dette skyldes tilbakeberegning for faktiske reintallskorrekasjoner.

Tabell 4.7.1 Sammendrag av reindriftens totalregnskap i perioden 2006-09, og endring fra 2008 til 2009 (1.000 kr)

Regnskapsposter	2006	2007	2008	2009	Endring
Produksjonsbaserte inntekter:	145 149	165 134	161 086	177 365	16 279
Kjøtt og biprodukter	117 625	135 116	158 257	142 748	-15 509
Endring i reinhjordverdien	8 226	10 155	-16 721	6 991	23 712
Binæringsinntekter	5 875	5 160	3 871	5 800	1 929
Andre prod.baserte innt. 1)	13 423	14 703	15 680	21 826	6 146
Statstilskudd:	69 786	69 202	87 101	84 973	-2 128
Ordinære tilskudd	44 523	47 554	54 691	53 143	-1 548
Andre tilskudd	18 668	12 902	19 587	19 186	-401
Ekstraordinære tilskudd	375	181	1 357	0	-1 357
Tilskudd til binæringer	3 567	2 205	2 390	3 091	701
Verdiskapningsprogram	1 423	1 372	4 076	2 222	-1 854
Tiltak mot radioaktivitet	1 231	1 746	631	935	304
Konfl.demp. tiltak rovvilt		3 242	4 369	6 396	2 027
Erstatninger:	52 157	61 279	72 068	67 685	-4 383
Tap av rein	35 134	43 020	60 703	63 460	2 757
Arealinngrep 2)	17 023	18 259	11 365	4 225	-7 140
Sum inntekter:	267 092	295 614	320 255	330 023	9 768
Kostnader:					
Siidaandelens kostnader	93 206	100 296	108 586	128 124	19 538
Felleskostnader	16 618	18 841	16 777	21 471	4 694
Kostnader i tamreinlag	6 932	8 583	8 605	9 610	1 005
Sum kostnader:	116 756	127 721	133 968	159 205	25 237
Vederlag for arbeid og kapital	150 336	167 894	186 287	170 818	-15 469
Renter på lånt kapital	7 459	9 638	11 774	6 573	-5 201
Vederlag for arbeid og egenkapital					
Totalt (1.000 kr)	142 877	158 255	174 513	164 245	-10 268
Per årsverk (kr)	141 315	154 994	170 924	161 818	-9 266
Per siidaandel (kr)	243 570	268 869	296 791	282 693	-14 098
Sum årsverk	1 011	1 021	1 021	1 015	-6
Antall siidaandeler 3)	587	589	588	581	-7
Vederlag for arbeid og kapital, eks erstatninger for arealinngrep					
Totalt (1.000 kr)	125 855	139 997	163 148	160 020	-3 128
Per årsverk (kr)	124 478	137 118	159 792	157 655	-2 137
Per siidaandel (kr)	214 550	237 686	277 463	275 421	-2 041

1) Posten omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter.

2) I 2007 fikk et distrikt i Karasjok Øst erstatning for arealinngrep i Halkavarre (8,3 mill. kr), og et distrikt i Kautokeino Vest har fått erstatning for arealinngrep ved Abojavvre (3,9 mill. kr). Dette er hovedpostene i arealinngreperstatningene. Disse postene utgjør kr 12.015 per årsverk og kr 20.827 per siidaandel.

3) Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (33) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Tabell 4.7.1 viser en nedgang i resultatmålene fra 2008 til 2009. Vederlag for arbeid og kapital reduseres fra 186,3 mill. kr i 2008 til 170,8 mill. kr i 2009 (-15,5 mill. kr). Målt per årsverk utgjør resultatmålet vederlag for arbeid og egenkapital kr 161.818 i 2009 (2008: kr 170.924). Tilsvarende tall per siidaandel er kr 282.693 (2008: kr 296.791 kr).

At resultatmålene er på et lavere nivå i 2009 enn i 2008 kan i hovedsak forklares ut fra økning i kostnader, da man ser at både siidaandelens kostnader, felleskostnadene og tamreinlagenes kostnader har hatt en markant økning sammenlignet med årene før. Inntekter fra kjøtt og biprodukter har også en stor nedgang, mens den betydelige økningen i reinhjordverdien samt økning i arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter veier opp for dette og gjør at de produksjonsbaserte inntektene har en liten økning. Nedgangen i inntektene fra kjøtt og biprodukter har sammenheng med reduksjon i prisene for 2009, se nærmere beskrivelse av priser under kap.3.2.

Reintallet var økende i både 2006 og 2007, men hadde en kraftig reduksjon i 2008. I 2009 er det igjen økende og differansen i reinhjordverdien fra 2008 til 2009 er på 22,6 mill.kr

Ser man bort fra kjøtt og biprodukter har alle de øvrige produksjonsbaserte inntektene en økning fra 2008 til 2009. I 2008 var de produksjonsbaserte inntektene på 161.086 mill. kr mens de i 2009 var 162.327 mill. kr. Totalt er dette en økning på 1,2 mill. kr.

Statstilskuddene reduseres fra 87,1 mill. kr i 2008 til 85,0 mill. kr i 2009 (-2,1 mill. kr). Den største reduksjonen er knyttet til posten Verdiskapningsprogram (-1,85 mill.kr), men også ordinære og ekstraordinære tilskudd er redusert sammenlignet med fjoråret. I 2009 var det ingen utbetalinger over posten ekstraordinære tilskudd. Samtidig har vi en økning på tilskudd til konfliktforebyggende tiltak på vel 2,0 mill.kr i 2009 sammenlignet med 2008.

Erstatningene reduseres fra 72,1 mill. kr i 2008 til 67,7 mill. kr i 2009, en endring på - 4,4 mill. kr. Det er posten arealinngrep som utgjør reduksjonen; her var det i 2009 utbetalt 4,2 mill.kr (2008: 11,4 mill.kr), noe som gir en reduksjon på 7,2 mill.kr. Erstatning for tap av rein økte med 2,8 mill.kr sammenlignet med 2008.

Totalt sett innebærer dette en reduksjon i sum inntekter fra 320,3 mill. kr i 2008 til 315 mill. kr i 2009 (-5,3 mill. kr).

De totale kostnadene i næringen øker fra 134 mill. kr i 2008 til 160,7 mill. kr i 2009, og det er siidaandelens kostnader som øker mest med 19,5 mill. kr. Felleskostnadene øker med 4,7 mill. kr og kostnadene i tamreinlagene øker med 1,0 mill. kr.

Vederlag for arbeid og kapital (totale inntekter minus totale kostnader ekskl. renter) reduseres fra 186,3 mill. kr i 2008 til 154,3 mill. kr i 2009 og renter på lånt kapital reduseres fra 11,8 mill. kr i 2008 til 6,6 mill. kr i 2009. Totalt gir dette en reduksjon i vederlag for arbeid og egenkapital fra 174,5 mill. kr i 2008 til 147,7 mill. kr i 2009 (- 26,8 mill. kr).

Tabell 4.7.2 viser totalregnskapet for 2009 fordelt etter reinbeiteområder. Det går frem av tabellen at det er klare nivåforskjeller i resultatene mellom reinbeiteområdene. Vederlag for arbeid og egenkapital for Sør-Trøndelag som ligger høyest, utgjør 412.067 kr per årsverk. For Kautokeino øst som ligger lavest, viser tilsvarende beregning 59.360 kr per årsverk.

Tabell 4.7.2 Totalregnskap for 2009 fordelt etter reinbeiteområder (1.000 kr)

Reinbeite- område	Øst- Finnm.	Vest- Finnm.	Troms	Nord- land	Nord- Tr.lag	Sør-Tr./ Hedm.	Sum Samisk reindr.	Tam rein lag	Totalt
Prod.baserte innt.	55 942	55 428	8 270	10 902	13 761	17 102	161 405	15 960	177 365
Kjøtt og biprod.	47 483	45 877	5 761	5 404	7 944	13 643	126 111	16 637	142 748
Endr. i reinhjordverdi	-471	3 864	-141	2 016	2 467	-66	7 668	-677	6 991
Binæringsinntekter	645	3 128	139	479	159	1 249	5 800	0	5 800
Andre prod.bas.innt.	8 285	2 559	2 511	3 003	3 191	2 277	21 826	0	21 826
Statstilskudd:	24 678	31 647	4 371	8 687	6 272	6 287	81 942	3 031	84 973
Ordinære tilskudd	17 895	16 345	2 643	3 466	4 091	6 115	50 555	2 588	53 143
Andre tilskudd	3 750	11 418	843	2 753	208	93	19 066	120	19 186
Ekstraord. tilskudd	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til binæringer	1 319	1 486	0	150	136	0	3 091	0	3 091
Verdiskapningsprogr.	610	1 523	25	40	0	24	2 222	0	2 222
Tiltak mot radioakt.	0	0	0	320	292	0	612	323	935
Konfl.demp.rovvilt	1 104	875	860	1 957	1 545	55	6 396	0	6 396
Erstatninger:	15 587	14 264	9 390	12 515	11 340	4 297	67 393	293	67 685
Tap av rein	15 214	13 498	7 903	11 923	10 453	4 177	63 168	293	63 460
Arealinngrep	373	766	1 487	592	887	120	4 225	0	4 225
Sum inntekter	96 207	101 339	22 031	32 104	31 372	27 686	310 739	19 284	330 023
Kostnader:									
Siidaandelenes kostn.	40 205	50 504	7 600	12 739	7 593	9 482	128 124	0	128 124
Felleskostnader	6 343	3 283	6 021	3 111	1 817	896	21 471	0	21 471
Kostn. i tamreinlag	0	0	0	0	0	0	0	9 610	9 610
Sum kostnader	46 548	53 787	13 620	15 851	9 411	10 378	149 595	9 610	159 205
Vederlag for arbeid og kapital	49 659	47 552	8 411	16 253	21 962	17 308	161 144	9 674	170 818
Renter på lånt kapital	1 935	2 248	494	618	440	825	6 560	13	6 573
Vederlag for arbeid og egenkapital									
Totalt (1.000 kr)	47 723	45 304	7 917	15 635	21 522	16 483	154 584	9 661	164 245
Per årsverk (kr)	140 777	111 313	108 449	229 924	391 314	412 067	157 418	292 749	161 818
Per siidaandel (kr) 1)	266 611	215 734	168 442	363 601	551 852	549 423	282 088	0	282 694
Sum årsverk	339	407	73	68	55	40	982	33	1 015
Antall siidaandeler	179	210	47	43	39	30	548	4	552
Vederlag for arbeid og egenkapital i 2008:									
Totalt (1.000 kr)	57 753	40 207	17 274	19 143	17 520	14 421	166 317	7 554	173 871
Per årsverk (kr)	169 481	97 384	243 663	273 472	329 744	359 088	168 369	228 580	170 924
Per siidaandel (kr) 1)	319 076	186 142	375 521	435 065	461 041	480 716	261 605	0	313 281
Antall årsverk i 08	341	413	71	70	53	40	988	33	1 021
Antall siidaand. i 08	181	216	46	44	38	30	555	0	555

1) Gjennomsnittstall beregnet ut fra totalt antall aktive siidaandeler, dvs. siidaandeler med rein, innenfor hvert reinbeiteområde. Dette innebærer at også siidaandeler med lav eller ingen produksjon inngår i beregningen.

Endringer i reinhjordverdien fremkommer i hovedsak som følge av endringer i reintall og flokksammensetning. Tabell 4.7.2 viser at disse endringene har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene. I tillegg til at endringer i reinhjordverdien har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene innenfor samme år, har de som tidligere nevnt også avgjørende betydning for endringer i resultatmålene innenfor et område mellom år. I 2009 er verdien av reinhjorden beregnet å øke med 7 mill. kr. I 2008 var det en reduksjon på 16,7 mill. kr i reinhjordverdien.

Fra 2008 til 2009 utgjør endringene i reinhjordverdien følgende verdiendring i 1.000 kr for de ulike reinbeiteområdene:

- **Øst-Finnmark:** -0,5
- **Vest-Finnmark:** +3,9
- **Troms:** -0,1
- **Nordland:** +2
- **Nord-Trøndelag:** +2,5
- **Sør-Trøndelag/Hedmark:** -0,1
- **Tamreinlag:** -0,7

Endringene fra 2008 til 2009 i totalregnskapets hovedposter gir følgende forklaring til endringene i resultatmålene i de ulike reinbeiteområdene:

- **Øst-Finnmark:** Resultatmålene har en nedgang, dette på grunn av økte kostnader. Tilskuddsdelen er redusert, men samtidig har man en økning i erstatninger for av tap av rein. Antall siidaandeler er økt med 2.
- **Vest-Finnmark:** Resultatmålene øker. Økte produksjonsbaserte inntekter er årsaken til dette, spesielt reinhjordverdien, i tillegg til at både statstilskudd og erstatninger for tap av rein er økende. Området reduserer med 6 siidaandeler. Kostnadene for området øker.
- **Troms:** Resultatmålene reduseres. Statstilskuddene er redusert, men erstatningene er økt. De totale inntektene har dermed en liten nedgang. Kostnadene har derimot økt. Området har økt med 1 siidaandel.
- **Nordland:** Resultatmålene for området reduseres som følge av en reduksjon i kjøttinntekter og statstilskudd. Erstatningene øker. Kostnadene er svakt økende
- **Nord-Trøndelag:** Resultatmålene øker. De produksjonsbaserte inntektene øker, det samme gjør erstatninger og statstilskudd. Kostnadsnivået er stabilt. Det er en økning på 1 siidaandel i området.
- **Sør-Trøndelag/Hedmark:** Resultatmålene for området øker som følge av økte produksjonsbaserte inntekter. Det er en liten negativ endring i reinhjordverdien, samtidig som tilskudd og erstatninger øker noe. Kostnadsnivået er svakt økende.
- **Tamreinlag:** Produksjonsbaserte inntekter øker som følge av litt større slakteuttak. Både statstilskudd og erstatninger øker noe, og på tross av en negativ endring i reinhjordverdien samt økte kostnader har man en økning i resultatmålene.

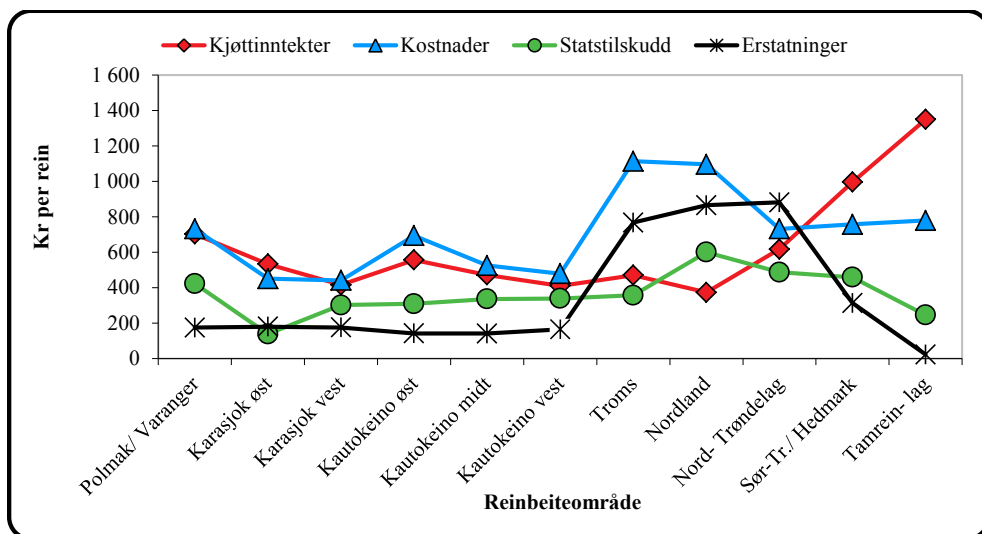
Tabell 4.7.3 Totalregnskap for 2009 fordelt på soner i Finnmark (1.000 kr)

Reinbeite- område	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Produksjonsbaserte inntekter:	21 880	17 006	17 056	18 397	21 006	16 091
Kjøtt og biprodukter	18 062	16 238	13 182	15 176	19 492	11 275
Endring i reinhjordverdien	-813	-548	889	1 384	-960	3 440
Binæringsinntekter	63	173	409	1 569	835	724
Andre	4 567	1 143	2 575	268	1 639	652
Statstilskudd:	10 874	4 224	9 579	8 440	13 900	9 308
Ordinære tilskudd	8 961	3 173	5 761	5 262	6 899	4 184
Andre tilskudd	1 085	593	2 071	2 714	5 522	3 182
Ekstraordinære tilskudd	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til binæringer	317	275	727	0	1 053	433
Verdiskapningsprogram	210	0	400	250	68	1 205
Tiltak mot radioaktivitet	0	0	0	0	0	0
Konfl.demp. tiltak rovvilt	301	183	620	214	358	304
Erstatninger:	4 505	5 495	5 588	3 888	5 835	4 541
Tap av rein	4 407	5 220	5 588	3 888	5 835	3 775
Arealinngrep	98	275	0	0	0	766
Sum inntekter	37 259	26 725	32 222	30 725	40 742	29 940
Kostnader:						
Siidaandelenes kostnader	15 157	11 372	13 676	18 144	19 687	12 674
Felleskostnader	3 652	2 369	322	789	2 009	485
Kostnader i tamreinlag	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	18 809	13 741	13 998	18 933	21 696	13 159
Vederlag for arbeid og kapital	18 450	12 984	18 224	11 792	19 046	16 781
Renter på lånt kapital	669	639	628	796	1 065	387
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1.000 kr)	17 782	12 345	17 597	10 996	17 981	16 395
Per årsverk(kr)	243 586	110 772	112 800	93 186	99 342	163 945
Per siidaandel (kr)	395 150	232 921	217 244	180 262	189 273	303 603
Sum årsverk	73	111	156	118	181	100
Antall siidaandeler	45	53	81	61	95	54

Tabell 4.7.3 viser at det er store forskjeller mellom sonene i Finnmark, både innenfor områdene og mellom områdene.

Figur 4.7.1 viser fordelingen av totalregnskapets hovedposter etter reintall og reinbeiteområde. Det fremgår av figuren at kjøttinntektene per rein er høyest i Sør-Trøndelag/Hedmark og hos tamreinlagene, samt at kostnadene per rein er høyest i Troms og Nordland. Statstilskuddene per rein er størst i Nordland, og erstatningene per rein er størst i Nord-Trøndelag.

Figur 4.7.1 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2009 etter reintall (kr per rein)

Tabellene 4.7.4 og 4.7.5 viser henholdsvis vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk og vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden fra 2006 til 2009 for de ulike reinbeiteområdene.

Tabell 4.7.4 Vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk i perioden 2006-09 (kr)

Reinbeiteområde	2006	2007	2008	2009
Polmak/Varanger	209 925	322 713	377 602	243 586
Karasjok Øst 1)	130 049	186 138	122 748	110 772
Karasjok Vest	52 073	93 180	107 771	112 800
Øst-Finmark	110 023	171 628	169 481	140 777
Kautokeino Øst	89 820	105 291	74 666	93 186
Kautokeino Midt	83 791	93 569	87 642	99 342
Kautokeino Vest	106 949	127 017	138 957	163 945
Vest-Finmark	93 944	104 441	97 384	111 313
Troms	277 660	117 133	243 663	108 449
Nordland	202 950	185 006	273 472	229 924
Nord-Trøndelag	305 237	277 080	329 744	391 314
Sør-Tr./Hedmark	282 759	355 933	359 088	412 067
Sum samisk reindr	139 122	155 305	154 207	158 061
Tamreinlag	206 116	195 335	228 580	292 749
Totalt	141 315	154 994	170 924	161 818

Det fremgår av tabell 4.7.4 at vederlag for arbeid og egenkapital er økende fram til og med 2008, mens det totalt i 2009 er en nedgang. I Vest-Finmark, Nord- og Sør-Trøndelag samt tamreinlagene er det fortsatt økende i 2009.

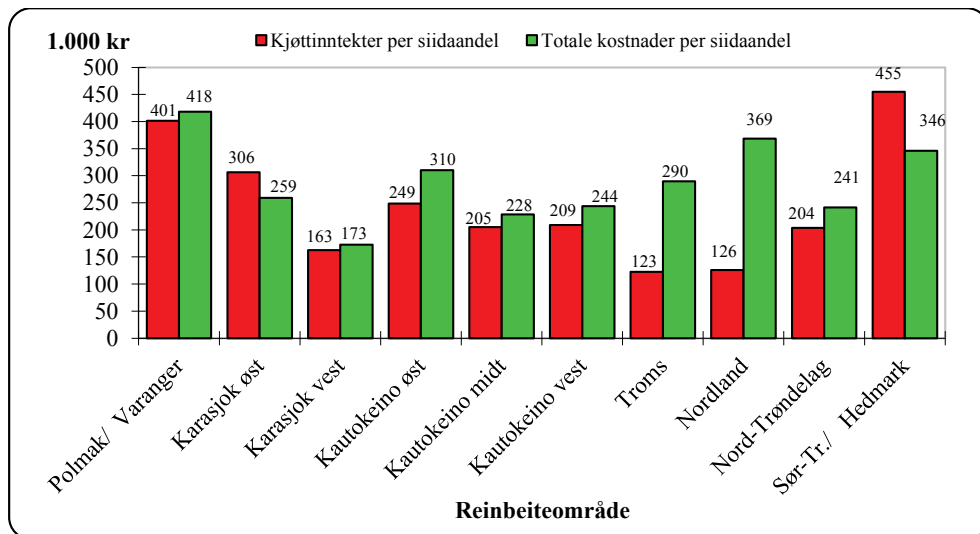
Tabell 4.7.5 Vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden 2006-09 (kr)

Reinbeiteområde	2006	2007	2008	2009
Polmak/Varanger	341 960	528 075	604 945	395 150
Karasjok Øst	262 354	379 169	253 324	232 921
Karasjok Vest	98 195	176 376	206 230	217 244
Øst-Finnmark	205 082	321 566	319 076	266 611
Kautokeino Øst	169 665	200 392	142 945	180 262
Kautokeino Midt	157 126	178 457	165 559	189 273
Kautokeino Vest	197 571	238 760	257 679	303 603
Vest-Finnmark	177 688	200 180	186 142	215 734
Troms	425 205	179 376	375 521	168 442
Nordland	318 603	294 329	435 065	363 601
Nord-Trøndelag	428 926	386 453	461 041	551 852
Sør-Tr./Hedmark	382 047	474 577	480 716	549 423
Sum samisk reindr.	245 774	273 180	299 671	280 044
Tamreinlag ¹⁾	206 116	195 335	228 580	292 749
Totalt	257 902	284 632	296 791	282 694

1) Vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk for tamreinlagene.

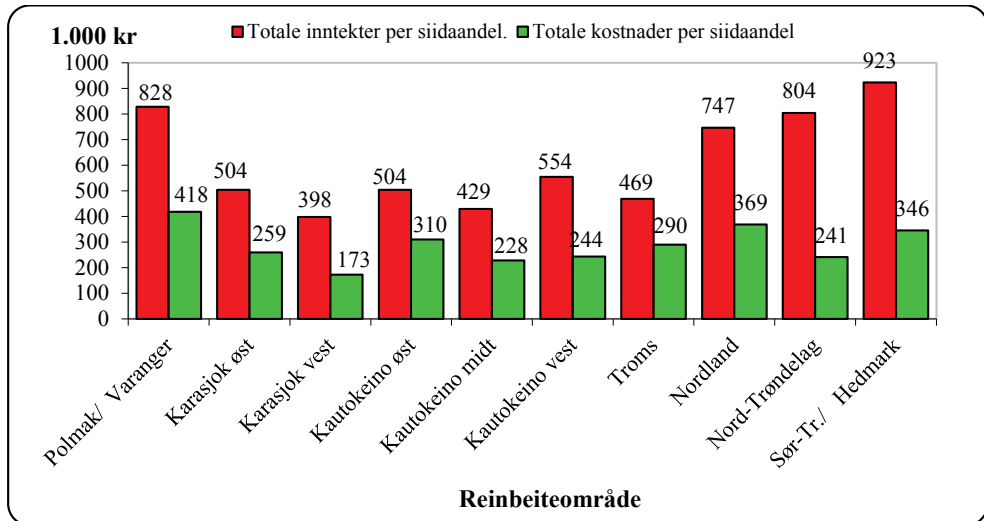
Tabell 4.7.5 viser at vederlag for arbeid og egenkapital øker fra kr 257.902 i 2006 til kr 296.791 i 2008 (+ kr 38.889), mens man i 2009 har en nedgang på ca kr. 14.000. Vi ser at det er Polmak/Varanger, Karasjok øst, Troms og Nordland som sammen utgjør den totale reduksjonen.

Figur 4.7.2 viser gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel i forhold til gjennomsnittlige totale kostnader per siidaandel i 2009. Det går frem av figuren at de totale kostnadene per siidaandel er større enn kjøttinntektene per siidaandel i de fleste områder, kun Karasjok øst og Sør-Trøndelag/Hedmark har inntekter større enn kostnadene. En sammenligning viser at det i 2008 var kun 4 av områdene som hadde kostnader høyere enn inntektene, mot 8 i 2009.

Figur 4.7.2 Kjøttinntekter per siidaandel og totale kostnader per siidaandel i 2009 (1.000 kr)

I figur 4.7.3 er binæringsinntekter, andre produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger lagt til på inntektssiden. Figuren viser at inntektene per siidaandel er større enn kostnadene per siidaandel i samtlige reinbeiteområder.

Figur 4.7.3 Totale inntekter per siidaandel og totale kostnader per siidaandel i 2009 (1.000 kr)

4.8 Budsjett 2010

På samme måte som tidligere, er budsjettet i hovedsak basert på foreliggende regnskapstall og opplysninger fra slakteriene. Innledningsvis redegjøres det for bakgrunnen til budsjettallene. Deretter presenteres budsjettet for 2010 i tabell 4.8.1. Det gjøres oppmerksom på at endringer i reinhjordverdien holdes utenfor i budsjettsammenheng⁵. Dette innebærer at budsjettallene ikke er direkte sammenlignbare med regnskapstallene som presenteres her. Budsjettfordelingen på områdenivå – når det gjelder hovedpostene kjøttinntekter, statstilskudd, erstatninger og kostnader – er tatt med i figurene i kapittel 8.1.

Produksjonsbaserte inntekter

I følge innmeldte tall fra slakteriene for rapporteringsperioden september-november 2010 er det slaktet om lag 51.000 dyr. Økonomisk utvalg vil imidlertid påpeke at anslaget er noe usikkert basert på at man ikke har mottatt fullstendige slakterapporter fra alle slakteriene for høstslaktet ennå.

De største slakteriene har per medio november slaktet ca. 60.800 dyr, inkludert vinterslakt 2010. Anslag fra de største slakteriene tilsier at de maksimalt vil slakte rundt 17.200 dyr til sammen fra medio november og ut året. Slakteriene påpeker imidlertid at det er knyttet stor usikkerhet til disse anslagene da dette vil avhenge av slakterienes videresalg av reinkjøtt.

De aller fleste slakteriene melder om at tilgangen på slaktedyr er meget god, men at markedet for videresalg er vanskelig og enkelte har mye kjøtt liggende på lager. Det er således knyttet usikkerhet til årets estimat over slaktetall som følge av slakterienes utfordringer med videresalg. På lik linje som i tidligere år vil også slaktetallene påvirkes av de gjeldende værforhold for å gjennomføre slaktning.

Med bakgrunn i dette tilsier et konservativt anslag rundt 17.000 dyr til slakt fra medio november og frem til nyttår med en normalisert markedssituasjon. Dersom den nåværende vanskelige markedssituasjonen fortsetter vil anslaget måtte reduseres.

Med tillegg av privat forbruk og omsetning (11.160 dyr) anslår utvalget ut fra en helhetsvurdering et uttak i 2010 på omtrent 89.000 dyr. Disse prognosene tilsier en økning på omtrent 19.000 slaktedyr fra 2009.

Med utgangspunkt i innrapporterte slaktedata per. desember, anslår utvalget at gjennomsnittlige slaktevekter i 2010 vil være henholdsvis 19,2 kg for kalv og 30,8 kg for voksne dyr. Til sammenligning var tilsvarende vekter i 2009 henholdsvis 18,7 kg for kalv og 30,4 kg for voksne dyr (jf. tabell 4.1.3).

Andelen kalveslakt utgjorde 69 % i 2008 og 70% i 2009. Utvalget baserer prognosen for 2010 på innrapporterte slaktedata og anslår kalveandelen i 2010 til 70 %.

Grunnlag for beregning av totalt kvantum levert til slakteri er gjennomsnittlige slaktevekter for henholdsvis kalv og voksne dyr, og grunnlag for beregning av kvantum til privat forbruk og omsetning er gjennomsnittlig slaktevekt for voksne dyr. Med utgangspunkt i disse gjennomsnittsvektene, budsjettert antall slakt og budsjettert fordeling mellom kalv og voksne

---

⁵ Fordi reintall per 31.03 året etter budsjettåret inngår i beregningen. Dette er ikke kjent før Melding om reindrift for det aktuelle driftsåret er behandlet.

dyr, forventes en total produksjon på 2.011 tonn i 2010 (2009: 1.936 tonn). Av totalproduksjonen antas det at 344 tonn vil gå til privat forbruk og omsetning, og at 1.668 tonn vil bli levert til slakteri.

Basert på foreløpige innrapporterte slaktedata per november anslår utvalget en samlet gjennomsnittspris på 68,95 kr. per kilo for 2010.

Denne prisen er i likhet med prisene for de tre foregående år å anse som en bruttopris, det vil si før slakte- og eventuelle fraktkostnader er trukket fra. Det henvises til kapittel 3.2 for nærmere omtale.

På grunnlag av kvantums- og prisanslagene budsjetteres kjøttinntektene i kalenderåret 2010 til 144,8 mill. kr (2009: 142,7 mill. kr).

Binæringsinntekter og andre produksjonsbaserte inntekter forventes å være på samme nivå som i 2009. Det budsjetteres derfor med henholdsvis 5,8 og 21,8 mill. kr på disse postene.

Statstilskudd

Statstilskuddene budsjetteres på grunnlag av foreliggende regnskapstall per 06.12.10, med tillegg av hva som forventes utbetalt ut året.

Når det gjelder direkte tilskudd tilsier foreløpig regnskap og prognosen en økning på ca. 3,8 mill.kr, og det er særlig posten distriktstilskudd som gjør utslaget.

Andre tilskudd budsjetteres med 15,7 mill. kr – en reduksjon på 3,4 mill. kr fra 2009. Endringen skyldes i første rekke en reduksjon på posten investeringer; bygg og anlegg (- 1,8 mill. kr).

Det forventes at utbetalinger på posten ekstraordinære tilskudd i 2010 vil være på 0,14 mill. kr.

Tilskudd til næringskombinasjoner budsjetteres med 3,1 mill. kr, som er det samme som i 2009.

Tilskudd i forbindelse med Verdiskapingsprogram for reindriften budsjetteres med 5,4 mill. kr, basert på bevilgningstall fra Innovasjon Norge.

På bakgrunn av foreliggende regnskapstall og forventede utbetalinger ut året, budsjetteres det med 1,5 mill. kr til tiltak mot radioaktivitet i 2010. Det gjøres oppmerksom på at kun postene anlegg, føring, tap, tidligslakt, kostholdskompensasjon og nedføring inngår under tiltak mot radioaktivitet. (Refusjoner til reinereiere i forbindelse med kassasjon av slakt inngår i kjøttinntektene og måling av radioaktivitet inngår i kjøre- og arbeidsinntektene.)

Ut fra forutsetningene overfor budsjetteres summen av statstilskuddene med 88,4 mill. kr, en økning på 3,5 mill. kr fra regnskapsåret 2009.

Erstatninger

Erstatninger for tap av rein beregnes med utgangspunkt i de tre foregående år. Det budsjetteres ikke med endringer i utbetalingene fra Jernbaneverket eller i de beregnede erstatningene for tap av rein i trafikken. Erstatninger utbetalt over reindriftsavtalen budsjetteres ut fra regnskapstall, men for 2010 forventes ingen utbetalinger på denne posten.

Dette medfører at beregnet erstatning for tap av rein budsjetteres med 55,7 mill. kr. Erstatninger for arealinngrep budsjetteres med 11,3 mill. kr fordelt på områdene.

Totalt sett innebærer dette at sum inntektsposter budsjetteres med 327,9 mill. kr (2009: 315 mill. kr).

Kostnader

På bakgrunn av generell prisstigning på driftsmateriell og økning i drivstoffpriser forventes det en økning på disse postene.

Med dette som utgangspunkt budsjetteres det med 161,8 mill. kr på posten siidaandelenes kostnader. Dette er en økning på 2,6 mill. kr fra 2009.

Korrigert for prisendring budsjetteres det med 22 mill. kr på posten felleskostnader. Tamreinlagenes kostnader forventes å holde seg på omtrent samme nivå som i 2009. Justert for prisendring budsjetteres det derfor med 9,8 mill. kr på denne posten.

Med disse forutsetningene som utgangspunkt, anslås det at de totale kostnadene vil utgjøre 163 mill. kr i kalenderåret 2010 (2009: 159,2 mill. kr).

Vederlag for arbeid og egenkapital

Med de betingelsene som er gitt ovenfor, er vederlag for arbeid og kapital beregnet til 165,7 mill. kr – en reduksjon på 5,1 mill. kr i forhold til regnskap 2009.

Gjeldsbelastningen i 2010 forutsettes å være på samme nivå, eller noe redusert i forhold til 2009. Utvalget går imidlertid ut fra samme gjeldsnivå for 2009 ved beregning av rentekostnader. Når det gjelder rentenivå, har det vært en reduksjon fra 2009 til 2010. Gitt en forventet gjeldsbelastning og et lavere rentenivå, budsjetteres det med en svak reduksjon i rentekostnader for 2010 (- 0,5 mill. kr).

Totalt sett innebærer dette en reduksjon i vederlag for arbeid og egenkapital fra 164,2 mill. kr i 2009 til 159,7 mill. kr i 2010 (-4,5 mill. kr).

Beregnet arbeidsinnsats for 2010 er 1.016 årsverk. Med utgangspunkt i disse forutsetningene, er vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk beregnet til kr 157.140 (2009: kr 161.818), og vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel beregnet til kr 274.792 (2009: kr 282.694). Endringen fra 2009 til 2010 er i hovedsak påvirket av inntektsreduksjon med bakgrunn i lavere produksjonsbaserte inntekter samt reduserte tilskudd, samtidig som man forutsetter at kostnadsnivået holder seg på samme nivå med unntak av prisstigningen.

Tabell 4.8.1. Sammendrag av totalregnskapet i perioden 2006-09, budsjett for 2010 og endring fra 2009 til 2010 (1.000 kr)

Regnskapsposter	Regnskap				Budsjett 2010	Endring Endring
	2006	2007	2008	2009		
Produksjonsbaserte inntekter:	145 149	165 134	161 086	177 365	173 326	-4 039
Kjøtt og biprodukter	117 625	135 116	158 257	142 748	145 700	2 952
Endr. i reinhjordverdien 1)	8 226	10 155	-16 721	6 991	0	-6 991
Binæringsinntekter	5 875	5 160	3 871	5 800	5 800	0
Andre prod.baserte innt.	13 423	14 703	15 680	21 826	21 826	0
Statstilskudd:	69 786	69 202	87 101	84 973	88 438	3 465
Ordinære tilskudd	44 523	47 554	54 691	53 143	56 992	3 849
Andre tilskudd	18 668	12 902	19 587	19 186	15 777	-3 408
Ekstraordinære tilskudd	375	181	1 357	0	140	140
Tilskudd til næringskomb.	3 567	2 205	2 390	3 091	3 091	0
Verdiskapningsprogram	1 423	1 372	4 076	2 222	5 400	3 178
Tiltak mot radioaktivitet	1 231	1 746	631	935	1 498	563
Konf.demp. tiltak rovvilt		3 242	4 369	6 396	5 540	-856
Erstatninger:	52 157	61 279	72 068	67 685	67 011	-674
Tap av rein	35 134	43 020	60 703	63 460	55 728	-7 732
Arealinngrep 2)	17 023	18 259	11 365	4 225	11 283	7 058
Sum inntekter:	267 092	295 615	320 255	330 023	328 776	-1 248
Kostnader:						
Siidaandelenes kostnader	93 206	100 296	108 586	128 124	131 246	3 122
Felleskostnader	16 618	18 841	16 777	21 471	21 994	524
Kostnader i tamreinlag	6 932	8 583	8 605	9 610	9 844	234
Sum kostnader:	116 756	127 720	133 968	159 205	163 085	3 880
Vederlag for arbeid og kapital	150 336	167 895	186 287	170 818	165 691	-5 127
Renter på lånt kapital	7 459	9 638	11 774	6 573	6 036	-537
Vederlag for arbeid og egenkapital						0
Totalt (1.000 kr)	142 877	158 255	174 513	164 245	159 654	-4 591
Per årsverk(kr)	141 315	154 994	170 924	161 818	157 140	-4 678
Per siidaandel (kr) 3)	243 570	268 869	296 791	282 694	274 792	-7 902
Vederlag for arbeid og egenkapital eks erstatning for arealinngrep						
Totalt (1.000 kr)	124 860	111 396	125 855	139 996	148 371	8 375
Per årsverk (kr)	118 496	107 872	124 478	137 112	146 035	8 923
Per siidaandel (kr) 3)	202 301	185 116	214 550	237 848	255 372	17 524
Sum årsverk	1 054	1 033	1 011	1 016	1 016	0

1) Endring i reinhjordverdien holdes utenom i budsjettsammenheng.

2) I 2006 og 2007 ble det utbetalt større beløp i erstatning for arealinngrep. Disse erstatningene påvirker i stor grad resultatene for 2006 og 2007.

3) Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (33) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Tilleggsinformasjon

- Kapittel 5: Nærmere om reindriftsavtalen
- Kapittel 6: Langsiktige utviklingstrekk for reindriften
- Kapittel 7: Husholdsinntekter for reindriftsfamilier
- Kapittel 8: Vurderinger av materialet
- Vedlegg:
  1. Tabeller
  2. Tabelloversikt
  3. Figuroversikt
  4. Kart over reinbeiteområdene
  5. Ordforklaringer

5. Nærmere om Reindrifftsavtalen

I dette kapitlet gis en nærmere beskrivelse av reindrifftsavtalen mellom Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) og Staten ved Landbruks- og matdepartementet. Innledningsvis omtales bakgrunnen for og utviklingen av avtalen frem til i dag. Deretter beskrives reindrifftsavtalen for 2010/2011 nærmere. Resten av kapitlet gir en oversikt over reindrifftsavtalen de senere år, med hovedvekt på de største avtalepostene – *Reindrifftsens utviklingsfond* og *Kostnadssenkende og direkte tilskudd*.

5.1 Innledning

Reindrifftsavtalen er, ved siden av reindrifftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken. I forhandlingene om reindrifftsavtalen drøftes de sentrale økonomiske spørsmål som knytter seg til utviklingen i næringen, og her fastsettes retningslinjene for bruken av de økonomiske virkemidlene – blant annet ut fra reindrifftslovens intensjon og bestemmelser, og ut fra de behov og utfordringer næringen til enhver tid står overfor.

I 1976 ble den første hovedavtalen inngått mellom Staten ved Landbruksdepartementet og NRL. Dette markerte innledningen til at det føres en egen næringspolitikk for reindrifften, og det åpnet en direkte kommunikasjonslinje mellom næringen og Staten. Hovedavtalen fastslo at reindrifftssamene gjennom NRL har forhandlingsrett med Staten om økonomiske tiltak for næringen, herunder faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for utviklingen i næringen. Fra midten av 1970-tallet til midten av 1980-tallet var det en forholdsvis sterk vekst i overføringene over reindrifftsavtalen. Disse overføringene ga reindrifftsutøverne en økonomisk trygghet og en mulighet til å videreutvikle reindrifften som næring. Samtidig fikk overføringene den utilsiktede virkning at reingtallet økte, og da særlig reingtallet i Finnmark.

På 1990-tallet har spesielt reintallstilpasningen i Finnmark, men også reintalls- og inntektsfordeling stått sentralt når man har drøftet innretningen av de økonomiske virkemidlene over reindrifftsavtalen. På samme måte har produksjonsoptimalisering vært et fokusert delmål. Her kan det nevnes at kalveslaktetilskuddet er den eneste ordning over reindrifftsavtalen som har vært med fra avtalens opprettelse.

Fra og med reindrifftsavtalen 2003/2004 er tilskuddsordningene lagt vesentlig om i forhold til tidligere. Tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag er endret fra ordninger som i stor grad har vært faste beløp per siidaandel, til ordninger som premierer produksjon og verdiskaping. Dette innebærer at mens ordningene tidligere var knyttet opp mot et minstekrav til produksjon (kg), er dagens ordninger knyttet til verdien av det som produseres (kr). Videre er det satt fokus på tiltak som skal legge til rette for økt slaktning og omsetning av reinkjøtt. Disse endringene, sammen med innføringen av inntektsfradraget, innebærer at det er lagt til rette for økt produksjon og verdiskaping i næringen, og dermed på sikt en større økonomisk bærekraft.

5.2 Reindrifftsavtalen 2010/11

Rammen for reindrifftsavtalen 2010/2011 er på 101,0 mill. kr. Dette er tilsvarende bevilgning som for avtaleperioden 2009/2010. Bevilgningen for Reindrifftsavtalen 2010/2011 er innarbeidet i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop.nr 1S (2010/2011) for Landbruks- og matdepartementet.

Foruten enkelte endringer i satsene videreføres de kostnadssenkende og direkte tilskuddene. Den totale bevilgningen er redusert fra 63,1 mill. kr for avtaleåret 2009/10 (etter vedtatt budsjett for 2010) til 61,8 mill. kr for avtaleåret 2010/2011. Avsetning til produksjonspremie økes fra 23,1 mill. kr til 25,8 mill. kr. Kalveslaktetilskudd økes fra 5,9 mill. kr til 7,9 mill. kr, og tidligslaktetilskuddet senkes fra 4,5 mill.kr. til 2,0 mill.kr. De to sistnevnte tilskuddene omfatter ikke siidaandeler i Vest-Finnmark reinbeiteområde. Bakgrunnen for dette er innføringen av den særskilte ordningen i Vest-Finnmark, hvor tilskuddet skal baseres på et produksjonskrav med slakteuttak på minst 8 kg pr rein i vårflokk. Ordningen omfatter alle siidaandeler i området uavhengig av reintall. Den ble innført for avtaleåret 2009/2010, og videreført for gjeldende periode. Det er avsatt 6,0 mill. kr til ordningen.

Driftstilskuddet videreføres med samme avsetning som i fjor, 6,7 mill. kr. Distriktstilskudd reduseres fra 11,9 mill. kr til 8,2 mill.kr. Fjorårets høye avsetning skyldes arbeidet med bruksregler. Ektefelletillegg økes fra 3,0 mill. kr til 3,4 mill. kr. Fraktilskudd reduseres fra 2,0 mill.kr til 1,8 mill. kr.

Når det gjelder Reindrifftsens utviklingsfond (RUF), økes bevilgningen fra 29,9 mill. kr i avtaleåret 2009/2010 til 30,0 mill. kr i avtaleåret 2010/2011 (+0,1 mill. kr). På bakgrunn av fondets egenkapital og likviditet er tildelingsrammen satt til 33,5 mill. kroner. Herunder er det lagt opp til støtte/utvikling av binæring (2,0 mill. kr), konfliktforebyggende tiltak (1,4 mill. kr), Verdiskapingsprogram for reindrift (7,7 mill. kr), kvinnerettede tiltak (1,0 mill. kr), fagbrevordningen (2,0 mill. kr), markeditiltak (3,0 mill. kr), forskning og utvikling (4,5 mill. kr). Totalt sett innebærer dette at 11,9 mill. kr ikke er øremerket av avtalepartene og skal dekke kostnadene til de ordningene som ligger på RUF. Dette er en økning av de midlene som ikke er øremerket på 1,5 mill. kr fra avtaleåret 2009/2010.

Avsetningene til velferdsordninger økes fra 1,8 mill.kr til 3,1 mill.kr, dette med bakgrunn i at tidligpensjons- og avløserordningen flyttes fra RUF til de ordinære velferdsordningene. Organisasjonstilskuddet reduseres fra 6,2 mill.kr til 6,1 mill.kr. Av midlene til organisasjonstilskudd er det avsatt 0,2 mill. kr til HMS-tiltak i reindriften.

5.3 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme

Tabellene 5.3.1 og 5.3.3 viser fordelingen av henholdsvis reindrifftsavtalens ramme og rammen for post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd* de fem siste avtaleårene. Tabellene 5.3.2 og 5.3.4 viser foreliggende regnskapstall. Det gjøres oppmerksom på at rammefordeling og regnskapstall ikke er direkte sammenlignbare på grunn av forskyvninger i utbetalingstidspunkt. Eksempelvis kan et tilskudd som gjelder for avtaleåret 2009/2010 komme til utbetaling først i regnskapsåret 2011. Dette gjelder blant annet i tilfeller der søknadene er mangelfulle og det kreves tilleggsopplysninger før de kan innvilges.

De to største postene i Reindrifftsavtalen er post 51 *Reindrifftsens utviklingsfond* og post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd*. Disse to postene omtales nærmere i kapitlene 5.4 og 5.5.

Tabell 5.3.1 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme de fem siste avtaleårene (mill. kr)

Post	Benevnelse	Ramme	Ramme	Ramme	Ramme	Ramme
		2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
51	Reindrifftsens Utviklingsfond	37,3	39,8	35,9	29,9	30,0
72	Organisasjonstilskudd	5,9	6,2	6,2	6,2	6,1
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	47,5	49,2	53,1	63,1	61,8
79	Velferdsordninger	1,8	1,8	1,8	1,8	3,1
	Sum	92,5	97,0	97,0	101,0	101,0
82	Kostnader vedr. radioaktivitet i reinkjøtt *	3,0	3,0			
	Sum (inkl. post 82)	95,5	100,0	97,0	101,0	101,0

*Rammen på post 82 er fra avtaleåret 2008/09 flyttet til kap.1147

Tabell 5.3.2 Utbetalinger over reindrifftsavtalens ramme de fire siste årene (mill. kr)

Post	Benevnelse	Regnskap	Regnskap	Regnskap	Regnskap
		2007	2008	2009	2010*
51	Reindrifftsens Utviklingsfond	42,7	38,8	50,6 1)	35,8
72	Organisasjonstilskudd	5,9	6,2	6,2	6,2
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	48,8	56,8	54,7	58,0
79	Velferdsordninger	1,8	1,8	1,8	1,8
	Sum	99,2	103,6	62,7	101,8
82	Kostnader vedr. radioaktivitet i reinkjøtt	2,1	1,2	2,1	1,5
	Sum (inkl. post 82)				

1) Skyldes økte utbetalinger knyttet til VSP-rein, som gjelder etterslep fra tidligere perioder.

*Regnskapstall per 08.11.10.

Tabellene 5.3.3 og 5.3.4 viser at *Tilskudd til driftsenheter og tamreinlag* utgjør hoveddelen av post 75.

Tabell 5.3.3 Spesifikasjon av rammen for post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd* de fem siste avtaleårene (mill. kr)

Benevnelse	Ramme 2006/07	Ramme 2007/08	Ramme 2008/09	Ramme 2009/10	Ramme 2010/11
Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	36,8	38,2	42,6	49,2	51,8
<i>Produksjonspremie</i>	18,5	19,0	20,5	23,1	25,8
<i>Driftstilskudd</i>	6,2	6,2	6,3	6,7	6,7
<i>Prøveordning Vest-Finnmark</i>				6,0	6,0
<i>Kalveslaktetilskudd</i>	4,5	5,2	6,6	5,9	7,9
<i>Tidligslaktetilskudd</i>	4,5	5,0	6,3	4,5	2,0
<i>Ektefelle tillegg</i>	3,1	2,8	2,9	3,0	3,4
Distriktstilskudd	8,2	8,5	8,5	11,9	8,2
Fraktilskudd	2,5	2,5	2,0	2,0	1,8
Slaktetilskudd til feltslakterier og mobile slakteanlegg					
Totalt post 75	47,5	49,2	53,1	63,1	61,8

Tabell 5.3.4 Spesifikasjon av regnskapet for post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd* de fire siste avtaleårene (mill. kr)

Benevnelse	Regnskap 2007	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Regnskap 2010*
Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	39,2	46,7	46,0	47,9
<i>Produksjonspremie</i>	19,4	23,4	22,9	23,1
<i>Driftstilskudd</i>	6,3	6,4	6,3	7,0
<i>Prøveordning Vest-Finnmark</i>	0,0	0,0	0,0	5,1
<i>Kalveslaktetilskudd</i>	5,6	7,6	8,6	6,1
<i>Tidligslaktetilskudd</i>	5,4	6,4	5,4	3,9
<i>Ektefelle tillegg</i>	2,6	2,9	2,8	2,7
Distriktstilskudd	8,4	7,9	7,1	8,7
Fraktilskudd	1,3	2,1	1,6	1,4
Totalt post 75	48,8	56,7	54,7	58,0

* Regnskapstall per 25.11.2010.

5.4 Reindriffts utviklingsfond

Hovedandelen av bevilgningen på RUF avsettes av avtalepartene til enkelte øremerkede formål. Resterende av bevilgningen skal dekke de formål som sorterer under RUF men er i utgangspunktet frie midler underlagt fondet. Økonomisk støtte fra Reindriffts utviklingsfond kan innvilges som tilskudd eller lån. Her nevnes kjøp av livdyr, gjeterhytter og øvrige reindrifftsanlegg, støtte ved omfattende tap av rein i ulykker, innløsning av siidaandeler i de distriktene som ikke har fått godkjent sine bruksregler i løpet av avtaleåret 2009/2010 og utdanningsstipend. Økonomisk støtte kan også innvilges til andre tiltak, som for eksempel markedsfremmende tiltak, sikring av reindriffts beiterett, transport av rein og konfliktforebyggende tiltak. Tabell 5.4.1 gir en oversikt over fordelingen av bevilgningene på

fondet de fire siste årene. Enkelte av bevilgningene er gitt av avtalepartene mens andre er RUF-styrets/Reindriftsforvaltningens disponeringer på løpende ordninger.

Tabell 5.4.1 Fordeling av bevilgninger over Reindriftenes utviklingsfond de fire siste årene (1.000 kr)

142		2006	2007	2008	2009
021	Adm. øk.utvalg	720	735	720	657
031	Adm. av fondet	100	183	201	255
202	Tapsforebyggende tiltak	233	0	0	29
411	Livdyrlån	152	490	872	358
511/512	Transp. og flytting	3 518	4 637	4 850	4 803
522	Slakteanlegg	6 148	1 485	3 806	2 283
523/524	Gjerdeanlegg/sperregjerder	0	1 561	2 224	1 928
525	Konfl. reindr./jordbr.	1 200	1 400	1 400	1 194
53	Tiltak konven.beiter	1 232	1 826	2 373	635
552	Gjeterhytter	120	4 230	2 580	2 345
612	Forskning/forskningsformidling	4 500	4 788	4 500	6 172
614	Refusjon kursutgifter	0	56	166	23
615	Kvinnetiltak	1 000	699	1 000	1 352
616	Fagbrevordning	2 200	2 000	2 000	2 000
617	Lærlingeordning	0	0	0	0
618	Utdanningsstipend	1 757	1 780	1 852	1 384
641	Kulturformål	0	0	85	70
642	Barnehager	980	538	12	0
654	Bierverv/etab.stip.	2 000	2 000	2 000	4 000
655	Verdiskapningsprogram	7 700	7 700	7 700	15 000
708/73	Avviklingslønn	61	50	29	8
72	Markedsfremmende tiltak	3 000	2 000	2 000	289
74	Tidligpensjon	162	312	252	196
75	Innløsning av siidaandel	900	1 824	3 600	4 500
751	Avviklingsbonus	0	0	500	0
76	Avløserordning ved svangerskap	595	556	697	430
99	Diverse	0	50	2 000	650
	Tilsagn totalt:	38 277	40 899	47 420	50 562

Det går frem av tabellen at tre av de største postene på fondet er post 655 Verdiskapningsprogram, 511/512 Transport og flytting, og post 612 Forskning/forskningsformidling. Vi ser også en jevn og stor stigning fra år til år på post 75, Innløsning av siidaandeler, hvor utbetalingene for 2009 er fem ganger større enn i 2006. Post 53, Tiltak konvensjonsbeiter, har videre vært sterkt økende de siste årene, men har en kraftig reduksjon igjen i 2009 på grunn av forskyvninger i utbetalingstidspunkter. Dette begrunnes med at beitetiltak på norsk side til og med 2008 har vært økende, eks. foring og transportkostnader. Ellers ser man at utbetalingene på post 654 og 655 er svært store i forhold til tidligere år, dette gjelder etterslep i utbetalinger til VSP-rein.

Verdiskapingsprogram for reindrift

Verdiskapingsprogram for reindrift (VSP-rein) ble etablert i 2001, og har som formål å øke verdiskapingen i reindrifftsneringen på en slik måte at det kommer reineieren til gode. VSP-rein gir støtte til prosjekter som omfatter videreforedling, distribusjon og salg av reinprodukter – det vil si både kjøtt- og biprodukter av rein. Det er til sammen bevilget 68,6 mill. kr til programmet de ni første driftsårene. Programmet videreføres med en bevilgning på 7,7 mill. kr over reindrifftsavtalen 2010/11. Bevilgningen skal også dekke kostnadene knyttet til administrering av programmet.

Tabell 5.4.2 Innvilgede prosjektsøknader over Verdiskapingsprogram for reindrift fra oppstarten og frem til 19.11.09

Reinbeite-område	Antall prosjekter	% av ant. prosjekt	Innv. beløp (1.000 kr)	Gj.sn. innv. beløp (kr)
Polmak/Varanger	18	7 %	4 516	250 889
Karasjok	26	11 %	7 736	297 519
Øst-Finnmark	44	18 %	12 252	278 443
Vest-Finnmark	73	30 %	18 333	251 132
Troms	17	7 %	3 042	178 946
Nordland	18	7 %	6 217	345 386
Nord-Trøndelag	12	5 %	3 839	319 917
Sør-Tr./Hedmark	16	7 %	6 765	422 814
Tamreinlag	4	2 %	988	247 000
Overgripende/flere om	61	25 %	16 747	274 541
Totalt	245	100 %	68 183	278 295

Tabell 5.4.2 viser en oversikt over innvilgede prosjektsøknader i perioden fra programmet startet og frem til 09.11.10. Det fremgår av tabellen at det er innvilget totalt 68,2 mill. kr fordelt på 245 prosjekter. Dette tilsvarer et gjennomsnitt på 278.295 kr per prosjekt. Av de 245 prosjektene er 117 (48 %) lokalisert i Finnmark.

Transport og flytting

Reindrifftsforvaltningen har på vegne av reindrifftsneringen administrert en avtale med Harstadfirmaet LGF Seaworks AS, om pramming av rein til øyene for sommerbeite. Det geografiske området for ordningen er Vest-Finnmark og Nord-Troms. Avtaleperioden utløp 01.01.09, men har opsjon for ytterligere 2 år. Kostnadene har i avtaleperioden økt hvert år som følge av regulerte døgnpriser, fra 3 mill.kr i 2003 til 4,8 mill.kr i 2009.

Forskning og veiledning

Det avsettes årlig midler over reindrifftsavtalen til forskning og veiledning. De fire siste avtaleårene, inkludert 2009/2010, er det avsatt til sammen 17,5 mill. kr til dette formålet. Ordningen videreføres med en bevilgning på 4,5 mill. kr over reindrifftsavtalen 2010/2011, hvorav 0,5 mill. kr er øremerket forskning på sammenhengen mellom endringer i klima og endringer i forekomst av sykdom hos rein.

Tabell 5.4.3 Innvilgede prosjektsøknader til forskning og veiledning i perioden 2007-10, antall prosjekter og beløp (1.000 kr)

Satsningsområder	2007-2009		2010		Totalt	
	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Innvilget beløp	Andel av innvilget
Reindrift og arealbruk	11	2 023	1	750	2 773	15 %
Drift og produksjon	21	6 952	9	2 973	9 925	53 %
Verdiskapning	5	2 134	0	0	2 134	11 %
Samf.forh. og lovgivn.	2	310	1	10	320	2 %
Reindr.kvinnerns kunnsk	0	0	2	524	524	3 %
Forskningsformidling	5	1 424	2	176	1 600	8 %
Konsekvenser av klima	2	690	3	930	1 620	9 %
Totalt	46	13 533	18	5 363	18 896	100 %

*Foreløpige tall per 09.11.2010.

Tabell 5.4.3 gir en oversikt over innvilgede prosjektsøknader i perioden 2007- 2010 innenfor hvert av satsningsområdene. Ut fra strategisk plan for 2007/2008 ble satsningsområdene endret av Styret for forskningsmidler i 2009. Satsningsområdene ble endret til (tidligere beskrivelse i parentes); “Reindrift og arealbruk” (Arealinngrep og ytre påvirkning), “Drift og produksjon” (Beite og produksjon og Verdiskapning), “Samfunnsforhold og lovgivning” (Styring og organisering) samt “Reindrifftskvinnerns tradisjonelle kunnskaper” (Likestilling). Likestillingsmidlene har tidligere vakt liten interesse i forskningsmiljøene, men i 2009 fikk man inn søknader på to gode prosjekter innen området “Dokumentasjon av reindrifftskvinnerns tradisjonelle kunnskaper”. Disse prosjektene fikk innvilget til sammen 0,5 mill.kr i støtte for 2010. Nytt satsningsområde fra 2009 er “Konsekvenser av klimaendringer”. Samlet for perioden er 52 % av alle prosjektsøknader innvilget.

Tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part

I henhold til forskriftens § 1 kan tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part bevilges til bygging av gjerder som verner innmarksareal, kulturbeite, plantefelt og bebygde områder mot reinbeite – under forutsetning av at partene er enige om dette. Under spesielle forhold kan det gis tilskudd også til andre tiltak som vil virke konflikttdempende.

Fra og med avtaleåret 2006/2007 ble ordningen endret til en mer generell ordning. Dette betyr at den så langt den passer, kan nyttes i alle typer arealkonflikter mellom reindrift og en annen part, herunder konflikter mellom reindrift og øvrige landbruk, samt konflikter knyttet til by og rein.

Tilskudd administreres av Innovasjon Norge, avdeling Troms. 1,4 mill.kr er avsatt over reindrifftsavtalen, og 1 mill.kr er avsatt over jordbruksavtalen.

Tabell 5.4.4 Innvilgede prosjektsøknader til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og berørt part i perioden 2007-10, antall prosjekter og beløp (1.000 kr)

Reinbeite- område	2007-2009		2010*		Totalt i perioden	
	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Innvilget beløp	%-vis fordeling
Polmak/Varanger	6	246	2	42	288	7 %
Karasjok	5	301	1	79	380	10 %
Øst-Finnmark	11	547	3	120	667	17 %
Vest-Finnmark	10	893	4	312	1 205	31 %
Troms	15	914	6	322	1 236	32 %
Nordland	0	0	0	0	0	0 %
Nord-Trøndelag	0	0	0	0	0	0 %
Sør-Tr./Hedmark	5	605	2	209	814	21 %
Tamreinlag	0	0	0	0	0	0 %
	41	2 959	15	963	3 922	100 %

*Foreløpige tall per 09.11.2010.

Av tabellen kan vi se en stor andel av de totale bevilgningene av tilskudd til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og jordbruk har gått til Vest-Finnmark, Troms og Sør-Trøndelag/Hedmark.

5.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

Som vist i tabell 5.3.3 består post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd* av underpostene *Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag*, *Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag* (Distriktstilskudd) og *Tilskudd til slakterier* (Fraktilskudd). Disse ordningene omtales nærmere i resten av dette kapitlet.

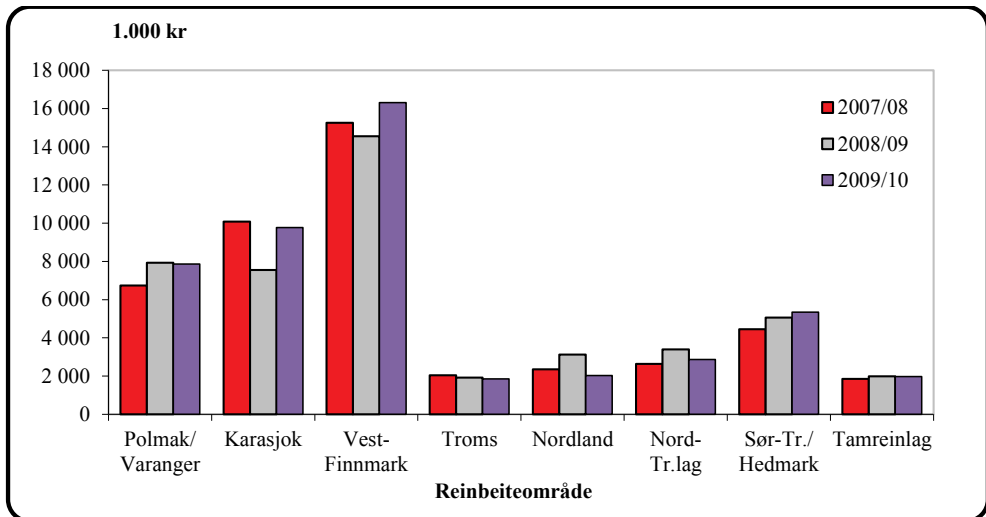
Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag skal i henhold til forskriften § 1 bidra til å fremme en bærekraftig reindrift, fremme kvalitet og produktivitet, heve inntekten og virke utjevning i næringen. Figur 5.5.1 viser resultatet av tilskuddsbehandlingen de tre siste driftsårene etter avkorting.

Det fremgår av figur 5.5.1 at tilskuddene for 2009/2010 ligger tilnærmet likt i Troms og Tamreinlagene som for de to foregående år. Polmak/Varanger, Nordland og Nord-Trøndelag har en reduksjon i direkte tilskudd. Samtidig har Karasjok, Vest-Finnmark og Sør-Trøndelag/Hedmark hatt en økning i direkte tilskudd sammenlignet med 2008/2009.

Det gjøres oppmerksom på at resultat av tilskuddsbehandlingen for det enkelte driftsår ikke nødvendigvis samsvarer med de faktiske utbetalinger i driftsåret – som følge av forskyvninger i utbetalingstidspunkt.

Figur 5.5.1 Direkte tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de tre siste driftsårene (1.000 kr)

I det følgende presenteres resultatene av tilskuddsbehandlingen for siste driftsår (2009/2010) mer inngående. Oversiktene over innvilgede tilskudd bygger på beregnede tilskudd og ikke reelle utbetalinger. I praksis betyr dette at det ikke er tatt hensyn til eventuelle avkortinger i oversiktene. Årsaken er at avkortinger gjøres på totalt tilskudd, og kan ikke identifiseres på deltilskuddsnivå. Tabell 5.5.1 viser en oversikt over hovedresultatene av tilskuddsbehandlingen for driftsåret 2009/2010.

Tabell 5.5.1 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2009/10 (totalt)

Reinbeite- område	Totalt		Innvilget		Avslag / Ikke søkt
	Antall ¹⁾	%	Antall	%	Antall
Polmak/Varanger	45	8,2	43	96	2
Karasjok Øst	53	9,7	32	60	21
Karasjok Vest	81	14,8	69	85	12
Øst-Finnmark	179	32,7	144	80	35
Kautokeino Øst	61	11,1	42	69	19
Kautokeino Midt	95	17,3	80	84	15
Kautokeino Vest	54	9,9	35	65	19
Vest-Finnmark	210	38,3	157	75	53
Troms	47	8,6	33	70	14
Nordland	43	7,8	30	70	13
Nord-Tr.lag	39	7,1	33	85	6
Sør-Tr./Hedmark	30	5,5	30	100	0
Totalt	548	100	427	78	121
Tamreinlag	4	100	4	100	0

Antall siidaandeler ved driftsårets begynnelse – dvs. per 01.04.

Tabellen viser at 430 av 548 siidaandeler har fått innvilget tilskudd, dette gir en tilslagsprosent på 78 % for 2009/2010. 100% av søknadene fra Tamreinlagene og Sør-

Trøndelag/Hedmark er innvilget. For ytterligere informasjon om tilslagsprosent henvises det til tabell 5.5.3.

Tabell 5.5.2 gir en mer detaljert oversikt over de innvilgede tilskuddene til siidaandelene for driftsåret 2009/10, og totalt for 2008/2009. Tabellen viser antall innvilgede tilskudd per område og gjennomsnittlig innvilget beløp per andel – for andeler som har fått innvilget tilskudd. Det er ikke tatt hensyn til avkortinger i tabellen.

Tabell 5.5.2 a) Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

driftsåret 2009/10 (innvilget), og totalt for 2008/09.

Reinbeite- område	*Drifts- tilskudd		Produksjons- tilskudd		Ekstraord. dr.tilsk.**	Kalveslakte- tilskudd		Tidligslakte- tilskudd		Ektefelle- tillegg***
	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall
Polmak/Varanger	43	17 791	43	81 226	3	43	45 721	43	32 958	7
Karasjok øst	32	20 781	32	64 890	4	32	26 069	32	20 306	3
Karasjok vest	69	17 826	69	38 518	2	65	9 920	69	10 047	6
Øst-Finnmark	144	18 472	144	57 132	9	140	24 607	144	19 061	16
Kautokeino øst	42	13 571	42	56 161	0	0	0	0	0	8
Kautokeino midt	80	14 750	80	45 624	1	0	0	0	0	19
Kautokeino vest	35	17 714	35	49 351	2	0	0	0	0	5
Vest-Finnmark	157	15 096	157	49 274	3	0	0	0	0	32
Troms	33	12 576	30	33 431	0	23	6 574	25	7 398	3
Nordland	30	11 500	30	34 876	0	24	11 067	27	7 355	5
Nord-Tr.lag	33	16 818	31	41 958	0	31	13 304	30	7 156	11
Sør-Tr./Hedmark	30	22 333	30	95 147	0	30	29 520	30	18 511	11
Totalt	427	16 429	422	52 529	12	248	20 806	256	15 228	78
2008/09	457	13 984	459	49 953	13	423	18 805	422	13 291	80
Tamreinlag	0	0	4	250 000	0	4	247 000	0	0	0
***2008/09	0	0	4	250 000	0	4	247 000	0	0	0

* Satsen for driftstilskudd i 2009/10 er kr 10.000 per siidaandelsinnehaver, kr 25.000 per kvinnelig enkeltinnehaver og andre innehavere under 30 år.

** Ekstraordinært driftstilskudd ved overdragelse av siidaandel til ungdom under 30 år utbetales med kr 30.000 de tre første årene etter overdragelsen.

*** Ektefelletillegget utbetales med kr 35.000.

Tabell 5.5.2 b) Særskilt tilskudd til siidaandeler i Vest-Finnmark driftsåret 2009/10 (innvilget)

Reinbeite- område	INNVLGET (antall)			
	Særskilt prøveordning			
	Antall	Beløp	Gj.snitt	Innvilget driftstilsk 1)
Kautokeino øst	31	2 138 086	68 971	28
Kautokeino midt	44	1 861 889	42 316	42
Kautokeino vest	20	1 082 940	54 147	17
Vest-Finnmark	95	5 082 915	53 504	87

1) Antall enheter som fikk innvilget både driftstilskudd og særskilt tilskudd

Tabellene viser at det er innvilget 430 driftstilskudd og 434 produksjonspremier, 12 ekstra driftstilskudd til ungdom, 347 kalveslaktetilskudd, 261 tidligslaktetilskudd og 78 ektefelletillegg. I tillegg er det innvilget 95 særskilte tilskudd til siidaandeler i Vest-Finnmark,

jfr. innføring av prøveordning fra og med avtaleåret 2009/2010. Ordningen innebærer at disse siidaandelene ikke omfattes av ordningen med kalve- og/eller tidligslaktetilskudd. I 2008 fikk siidaandelene i Vest-Finnmark innvilget 161 kalveslaktetilskudd og 155 tidligslaktetilskudd, noe som ga et samlet tilskudd på 3,9 mill.kr og et snitt på hhv 14 752 og 9972 pr siidaandel. Den særskilte prøveordningen gir nå færre innvilgede søknader, men med et langt større gjennomsnitt (53504 kr) pr enhet.

Tilsvarende viser tabellen at det er innvilget produksjonspremie og kalveslaktetilskudd til fire tamreinlag. Tabellen viser for øvrig at områder med størst kjøttproduksjon per siidaandel (jf. figur 4.1.1) får størst utbetaling av tilskudd per siidaandel – i tråd med intensjonen bak omleggingen av tilskuddsordningene. Tabellen viser en nedgang i antall utbetalte tilskudd fra 2008/09, videre går det fram at de produksjonsavhengige tilskuddene øker i gjennomsnittlig bevilget beløp.

Tabell 5.5.3 viser andel av tilskudd til siidaandeler og tamreinlag som er innvilget de fem siste driftsårene. Det påpekes for øvrig at tilskuddsordningen i perioden har inneholdt ulike delordninger, og at vilkårene for å oppnå tilskudd har endret seg over tid.

Tabell 5.5.3 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de fem siste driftsårene (tilslagsprosent)

Reinbeiteområde	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10
Polmak/Varanger	93 %	91 %	89 %	98 %	96 %
Karasjok øst	74 %	70 %	67 %	48 %	60 %
Karasjok vest		82 %	83 %	82 %	85 %
Øst-Finnmark	79 %	81 %	80 %	76 %	80 %
Kautokeino øst		74 %	73 %	73 %	69 %
Kautokeino midt		86 %	85 %	82 %	84 %
Kautokeino vest		78 %	82 %	77 %	65 %
Vest-Finnmark	75 %	80 %	81 %	78 %	75 %
Troms	66 %	63 %	61 %	63 %	70 %
Nordland	74 %	70 %	82 %	86 %	70 %
Nord-Tr.lag	86 %	83 %	82 %	79 %	85 %
Sør-Tr./Hedmark	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Totalt	79 %	80 %	78 %	78 %	78 %
Tamreinlag	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

1) Tilskuddene for hele Karasjok driftsårene fram til 06/07 er lagt til Karasjok øst pga. at soneinndelingen ikke ble foretatt før i 2006.

Tabell 5.5.3 viser at den totale tilslagsprosenten for siidaandelene varierer lite i sammenligningsperioden. Imidlertid er det verdt å merke seg at tilslagsprosenten for Karasjok øst har hatt en markant nedgang fra 67 % i 2007/2008 til 48 % og 49% de neste driftsårene. Dette skyldes frafall av tilskudd, som følge av at generelle vilkår for tilskudd i Forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag ikke har vært oppfylt i perioden.

Når det gjelder siidaandelene i Sør-Trøndelag/Hedmark og tamreinlagene, fremgår det av tabell 5.5.3 at tilslagsprosenten har vært 100 % gjennom hele sammenligningsperioden.

Tabell 5.5.4 gir en oversikt over avslåtte søknader om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag for driftsåret 2009/2010. Tabellen viser også hvilke begrunnelser som er gitt for avslag. I mange tilfeller gis det avslag på søknadene på grunnlag av flere sammenfallende forhold.

Fordelingen i tabellen er satt opp ut fra en prioritering av årsakene til avslag i henhold til rekkefølgen på grupperingene i tabellen.

Tabell 5.5.4 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2009/10 (avslag eller ikke søkt)

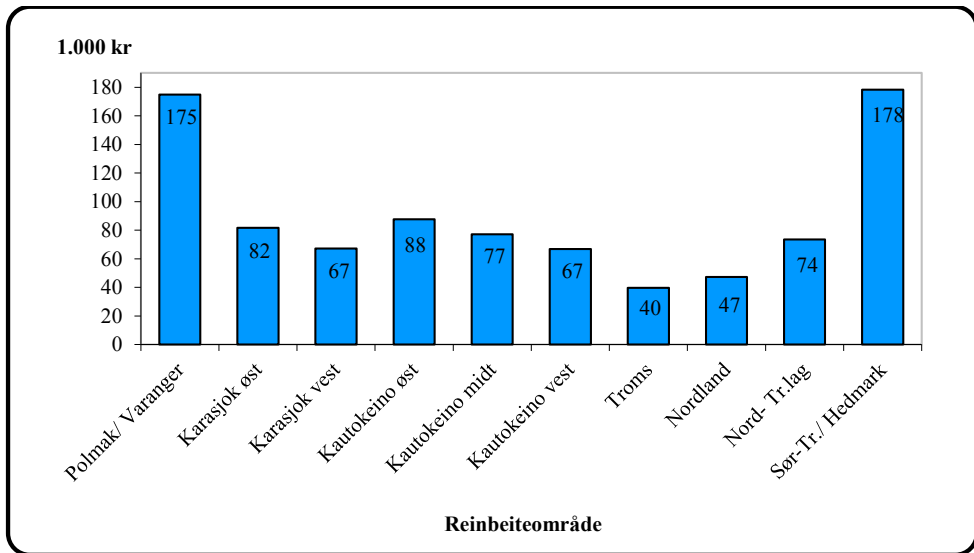
Reinbeiteområde	Antall	Begrunnelse for avslag			
		1	2	3	4
Polmak/Varanger	2	0	0	0	2
Karasjok øst	21	0	8	0	13
Karasjok vest	12	0	0	1	11
Øst-Finnmark	35	0	8	1	26
Kautokeino øst	19	0	1	0	18
Kautokeino midt	15	0	3	1	11
Kautokeino vest	19	2	1	1	15
Vest-Finnmark	53	2	5	2	44
Troms	14	3	0	5	6
Nordland	12	4	0	1	7
Nord-Tr.lag	6	2	0	0	4
Sør-Tr./Hedmark	0	0	0	0	0
Totalt	120	11	13	9	87
Tamreinlag	0	0	0	0	0

1) *Begrunnelse for avslag:*

- 1 = Avgiftspliktig inntekt fra salg av kjøtt fra rein i innehaver(e)s merke under 50.000 kr, ikke registrert i avgifts- og enhetsregisteret.
- 2 = Over 600 rein eller over fastsatt øvre reintall
- 3 = Siidaandelsinnehaver mottar alderspensjon.
- 4 = Andre årsaker (levert Melding om reindrift men ikke søkt om tilskudd, ikke levert Melding om reindrift, forhold som ikke er i henhold til gitte krav som er gitt ved utøvelse av reindrift).

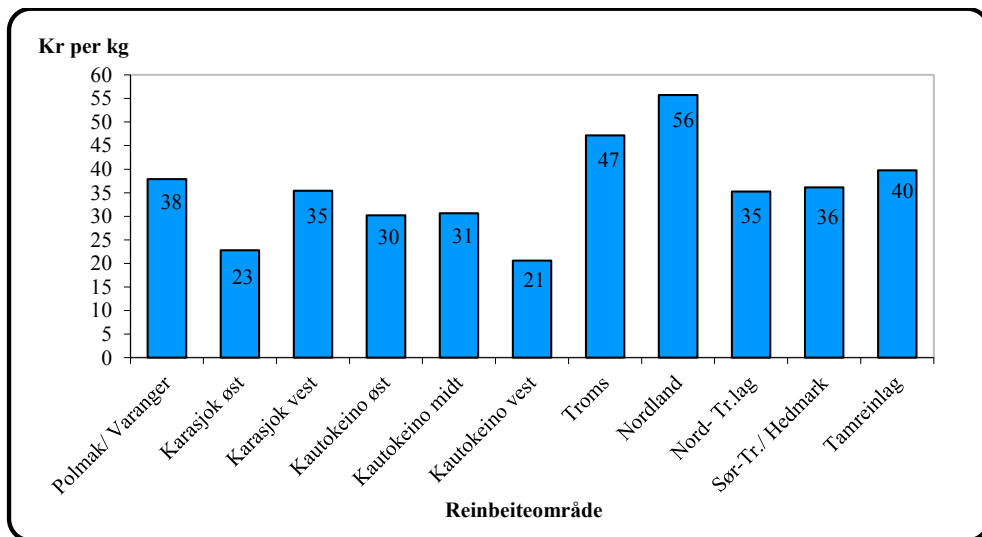
I følge tabell 5.5.4 er det i alt 120 siidaandeler som enten ikke har søkt eller fått avslag på sine søknader om tilskudd (22%). Av disse er 11 avslått som følge av at siidaandelen har en avgiftspliktig inntekt fra salg av rein i innehaver(e)s merke på under kr 50.000 og/eller ikke er registrert i avgifts- og enhetsregisteret, 13 avslått som følge av at siidaandelen har over 600 rein eller over fastsatt øvre reintall, 9 avslått som følge av at siidaandelsinnehaveren mottar alderspensjon og 87 avslått av andre årsaker. Det påpekes at en stor del av de 87 avslagene gjelder søknader som ikke er levert, fordi man ikke oppfyller et eller flere av de øvrige kravene for å få innvilget tilskudd.

I figurene 5.5.2 og 5.5.3 er tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag for driftsåret 2009/2010 relatert til henholdsvis totalt antall siidaandeler og total kjøttproduksjon per område. I begge figurer er avkortinger medregnet. Det fremgår av figur 5.5.2 at det er betydelige forskjeller mellom reinbeiteområdene når det gjelder tilskudd per siidaandel.

Figur 5.5.2 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler driftsåret 2009/10
(Tall i 1.000 kr per siidaandel)

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag er de av tilskuddene til næringen som i størst grad er knyttet til produksjon. Dette innebærer at områder med størst kjøttproduksjon per andel (jf. figur 4.1.1) også oppnår de største tilskuddene per andel. Samtidig innebærer det at tilskuddene per kg produsert kjøtt er noe lavere i disse områdene enn i de øvrige områdene (jf. figur 5.5.3), men her er ikke utslagene like store og heller ikke like entydige. Det bemerkes for øvrig at Karasjok Øst har et forholdsvis lavt gjennomsnittlig tilskudd per andel, jf. figur 5.5.2, til tross for et relativt stabilt slakteuttak i driftsåret 2009/2010. Dette må imidlertid sees i sammenheng med den lave tilslagsprosenten til Karasjok Øst, jf. tab. 5.5.3.

Figur 5.5.3 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2009/10 (kr per kg)

Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag

Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag skal i henhold til forskriftens § 1 bidra til økt medansvar for bærekraftig reindrift og kriseberedskap. Videre skal tilskuddet gi grunnlag for avløserordning ved sykdom og svangerskap ut over folketrygdens generelle ordninger.

Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag omfatter henholdsvis tilskudd til administrasjon, planlegging og ressursforvaltning, særskilt tilskudd til Trollheimen for beiteleie og avsetning for kriseberedskap. Ved sammenligning over år må en også for denne tilskuddsordningen være klar over den betydningen endringer i satser og vilkår for å motta tilskudd har for nivået på utbetalingene. Forskyvninger i utbetalingstidspunkt mellom år har også stor betydning for sammenligningen.

Tabell 5.5.5 gir en oversikt over utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag i perioden 2005-2009.

Tabell 5.5.5 Utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag i perioden 2005-09 (utbetalingsår) (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2005	2006	2007	2008	2009
Polmak/Varanger	1 163	616	636	601	738
Karasjok øst 1)	1 639	522	359	606	444
Karasjok vest		1 042	1 348	1 086	974
Øst-Finnmark	2 802	2 179	2 343	2 292	2 155
Kautokeino øst		856	480	581	329
Kautokeino midt		968	1 344	993	1 146
Kautokeino vest		1 003	599	882	510
Vest-Finnmark	2 571	2 827	2 423	2 456	1 985
Troms	745	479	772	391	685
Nordland	570	676	598	860	276
Nord-Tr.lag	576	549	588	562	594
Sør-Tr./Hedmark	834	455	1 035	740	809
Tamreinlag	570	570	600	600	600
Totalt	8 667	7 735	8 358	7 900	7 104

1) Tilskudd for hele Karasjok for driftsårene fram til 2006 er lagt til Karasjok Øst pga at soneinndelingen ikke ble gjort før i 2006.

Tabellen viser at utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag har vært avtagende fram til 2006, og etter å ha hatt en topp i 2007 har tilskuddene igjen vært nedadgående. Årsaken til svingninger mellom årene er avkortinger i tilskuddene og forskyvninger i utbetalingsår. Årsak til avkortning av tilskudd vil i hovedsak være når distrikt eller siidaandel ikke oppfyller de kravene avtalepartene har satt jfr. avtaleforskriften.

Tilskudd til slakterier

Tilskudd til slakterier er det siste tilskuddet på post 75 og består fra 2006 kun av frakttilskudd. Frakttilskuddet skal i henhold til forskriften § 1 bidra til utjevning av pris på reinkjøtt til reineiere i ulike reinbeitedistrikter og tamreinlag, samt bidra til utjevning av fraktkostnader til markedet. Tilskuddet skal jfr. § 3 beregnes ut fra avstanden mellom slakteplass og fryse-/nedskjæringsanlegg. Tabell 5.5.6 gir en oversikt over resultatene av tilskuddsbehandlingen for tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene. Det gjøres oppmerksom på at beløpene ikke samsvarer med faktiske utbetalinger i driftsårene som følge av forskyvninger i utbetalingstidspunkt, og vi viser derfor utbetalingene i kalenderåret. Fra driftsåret 2008/2009 har det, på grunn av overgang til ny database, ikke lyktes å få beløpet delt inn i fraktsoner.

Tabell 5.5.6 Tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene, etter utbetalingsår (1.000 kr)

Frakt av skrott	2007/08	2008/09	2009/10
Totalt	1 412	1 598	1 485

6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften

Kapittel 6 gir en oversikt over de langsiktige utviklingstrekkene for reindriftens økonomi i perioden 2000-2009. Dette materialet setter regnskapstallene for 2009, som er presentert i kapittel 4, inn i en større sammenheng. Det øvrige tallmaterialet som ligger til grunn for presentasjonene i dette kapitlet, er tidligere publisert i de årlige totalregnskapene.

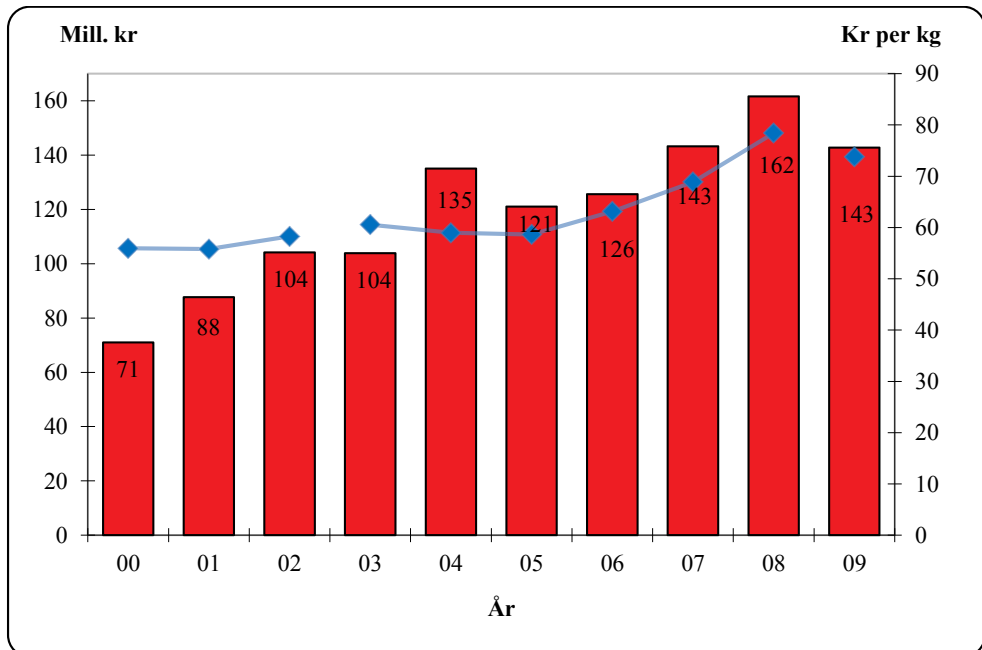
For at tallene skal være sammenlignbare, er alle verdier regnet om til fast pengeverdi ved hjelp av konsumprisindeksen. Hovedfokus for kapitlet er kjøttinntekter, statstilskudd, erstatninger, kostnader, resultat (vederlag for arbeid og egenkapital) og markedsforhold.

Perioden 1998-2000 var preget av en sterk reduksjon i produsert kvantum. Dersom en ser på produsert kvantum i perioden 1975-2009, fremgår det imidlertid at reduksjonen i produsert kvantum fra 1990 til 2000 kommer etter en periode med vekst i produsert kvantum fra 1975 til 1990. Slakteriene gjennomførte en omlegging av prisene ved rapportering av slakt fra driftsåret 2002/03, hvor de gikk over fra å rapportere nettopriser til å rapportere bruttopriser. Dette har vi markert ved å gjøre et brudd i linjen mellom 2002 og 2003 i diagram og figurer som omhandler inntekter og kostnader. Med bruttopriser menes pris til reineier inkludert slakte- og evt. fraktkostninger. For 2009 ser vi en endring i prisbildet på grunn av reduserte priser, og vi viser til nærmere omtale av dette under avsnitt for pris i kapittel 3.2.

6.1 Kjøttinntekter

Figur 6.1.1 viser kjøttinntektenes og prisens utvikling i perioden 2000-2009. Det går frem av figuren at utviklingen i perioden er preget av en økning i kjøttinntektene fra 2000 til 2004. Reduksjon fra 2004 til 2005 skyldes lavere slaktekvantum, mens økningen fra 2005 til 2008 skyldes høyere pris. Produsentprisen inklusive tilskudd (korrigert for prisstigning) har vært relativt stabil i sammenligningsperioden, men med en prisøkning fra 2002 til 2003 som for en stor del skyldes endringer i slakterienes avregningsrutiner. Prisøkningen fra 2004 til 2007 skyldes blant annet gode markedsforhold, men samtidig er det utført innrapporteringer av for høye bruttopriser fra enkelte av slakteriene. Dette har gitt et feil bilde av prisutviklingen i perioden. Det henvises for øvrig til kapittel 3.2 for nærmere omtale av prisøkningen fra 2002 til 2003, samt beskrivelse av prisundersøkelsen og feil innrapportering.

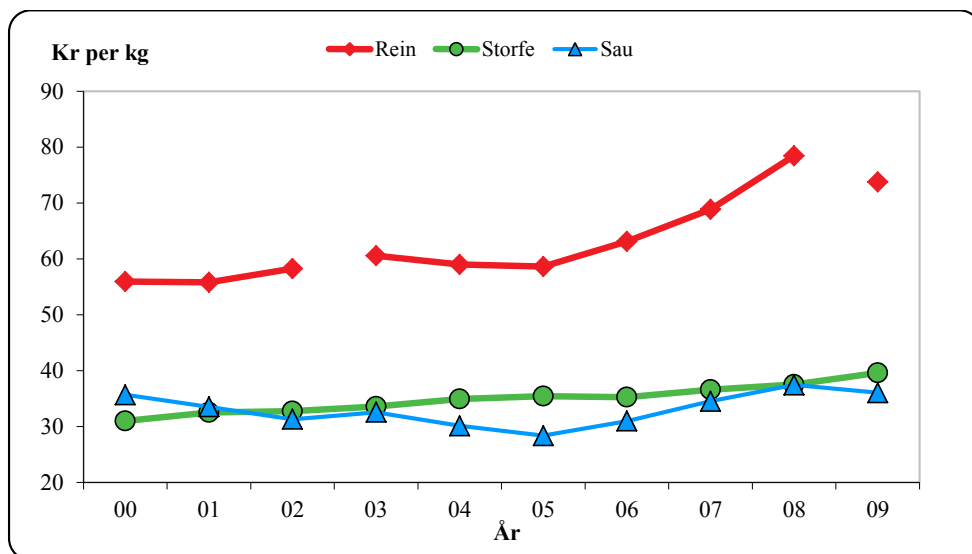

Figur 6.1.1 Reindriftens kjøttinntekter i perioden 2000-2009 (søyl), sammenholdt med prisutviklingen (produsentpris inklusive tilskudd) (kurve) (2009-kroner)

Priser

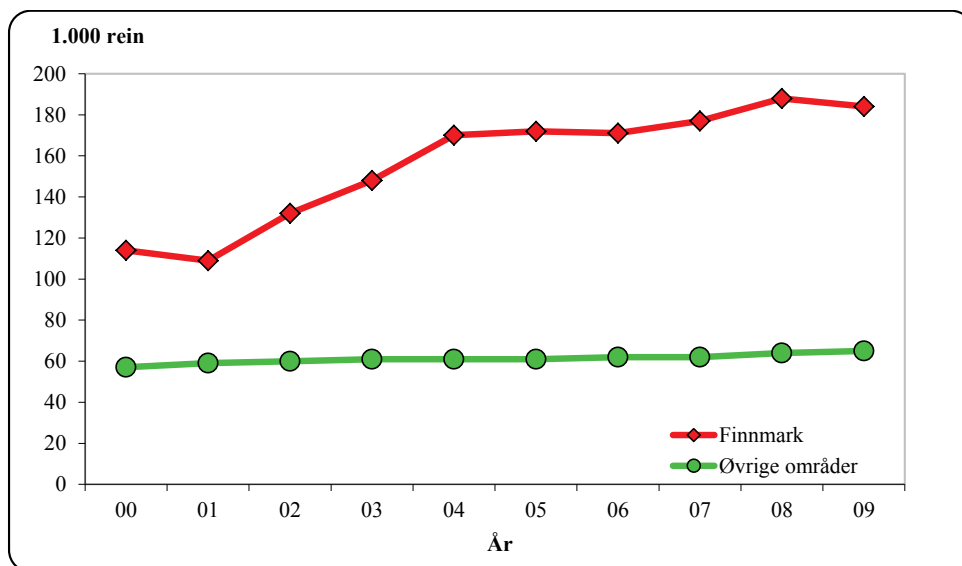
Figur 6.1.2 viser produsentpriser eksklusive tilskudd for kjøtt av rein, storfe og sau. Det fremgår av figuren at prisutviklingen for de tre kjøttslagene er ulik. Prisen for storfekjøtt avtok fra 1995 til 2000 for senere å øke. Prisen for sauekjøtt har variert i sammenligningsperioden, mens prisen for reinkjøtt har økt mye fram til og med 2008. Dette innebærer at prisutviklingen for reinkjøtt synes å ha vært uavhengig av prisutviklingen for storfe- og sauekjøtt. Det påpekes imidlertid at flere av slakteriene fra og med 2003 innrapporterer priser hvor slaktekostnader og eventuelt fraktkostnader er inkludert. Dette innebærer at prisen for reinkjøtt fra 2003 fremstår som kunstig høy i forhold til prisene for storfe og sau – som er rene nettopriser. Det henvises til kapittel 3.2 for nærmere omtale av priser.

Figur 6.1.2. Produsentpris for kjøtt av rein, storfe og sau, eksklusive tilskudd (2009-kroner)

Produsert kvantum

Som vist i figur 6.1.1 er den siste tiårsperioden preget av en økning i kjøttinntektene fra 2000 og fram til 2008. Dette har bl.a. sammenheng med en reduksjon i produsert kvantum i starten av perioden etterfulgt av en økning opp til 2.061 tonn i 2008. For 2009 er det produsert 1.935 tonn. Økningen i produsert kvantum etter 2000 føres tilbake til en *økning* i dyretall og produktivitet per dyr. I det følgende gis en nærmere beskrivelse av disse forholdene. Figur 6.1.3 viser reintallsutviklingen, og figur 6.1.4 viser produktivitetsutviklingen i den siste tiårsperioden.

Figur 6.1.3. Utvikling i reintall per 31. mars i perioden 2000-2009 (korrigert reintall)

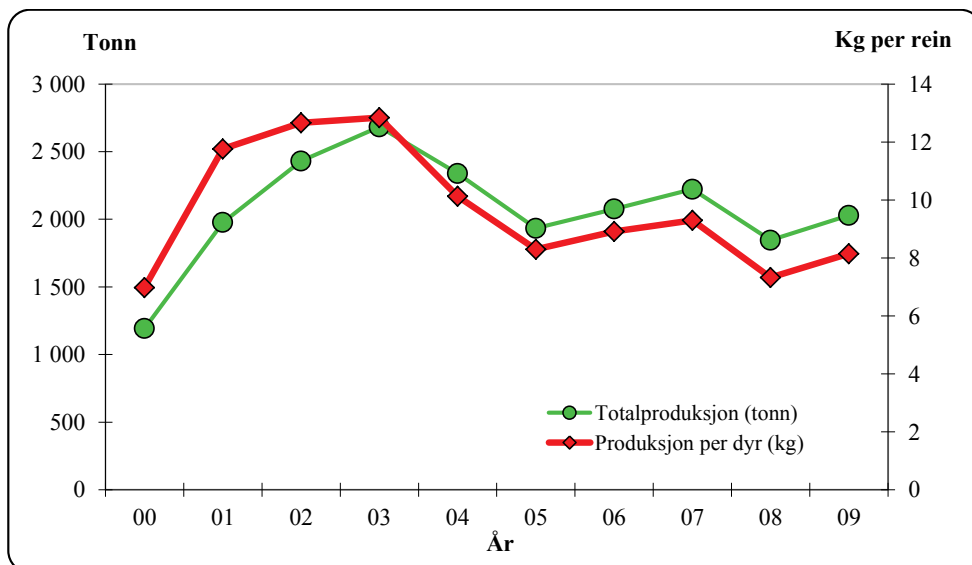
Det har i Finnmark vært en jevn nedgang i reintallet fram til 2001, mens det nå i figur 6.1.3 framkommer en påfølgende økning fra 2001 til 2004. Fra 2004 til 2006 er reintallet forholdsvis stabilt mens det igjen øker noe fra 2006 til 2008 i Finnmark. I 2009 er det igjen en liten nedgang. Det samlede dyretallet i de øvrige områdene har vært stabilt i sammenligningsperioden.

Produktiviteten per rein er et resultat av naturgitte betingelser (vegetasjon, tilgjengelighet, klima osv.), kalvetilgang, annen arealbruk, rovdyrbelastning, beitebelastning og flokkens kjønns- og aldersstruktur. En del av disse faktorene kan utøverne påvirke, enten alene eller i fellesskap.

Et optimalt dyretall i forhold til tilgjengelige beiteressurser er vesentlig for produksjon og utbytte. Både et for høyt og et for lavt dyretall gir en lavere avkastning på lang sikt. På kort sikt er det imidlertid mulig å oppnå gevinst ved overoptimal utnyttning. Dette har sammenheng med at beiteene ikke bare har en årlig tilvekst, men også representerer en lagret ressurs. En overoptimal utnyttning bygger da på forbruk av denne "grunnkapitalen".

Med samme beitebelastning kan produktiviteten økes ved endring av reinflokkens kjønns- og alderssammensetning. Det vises til ressursregnskap for reindriftnæringen for nærmere omtale av disse forholdene.

Figur 6.1.4 viser totalproduksjon og produksjon per dyr i vårflokk. Med produksjon menes summen av kjøttproduksjon og endringer i reinhjørden.

Figur 6.1.4 Totalproduksjon (tonn) og produksjon per dyr i vårflokk (kg per rein)

Produksjonen i reindriften var minkende fram til 2000. Det framgår deretter av figur 6.1.4 at det fra 2000 til 2008 har vært en varierende produksjonsmengde. I 2009 ligger man på omtrent samme nivå som i 2001 og 2005. Produksjonen per dyr var på sitt høyeste nivå i sammenligningsperioden i 2002 og 2003 (henholdsvis 12,7 og 12,8 kg per rein). Dette skyldes først og fremst at reintallet økte vesentlig (jf. kapittel 4.1), men også at kjøttproduksjonen var på et høyt nivå.

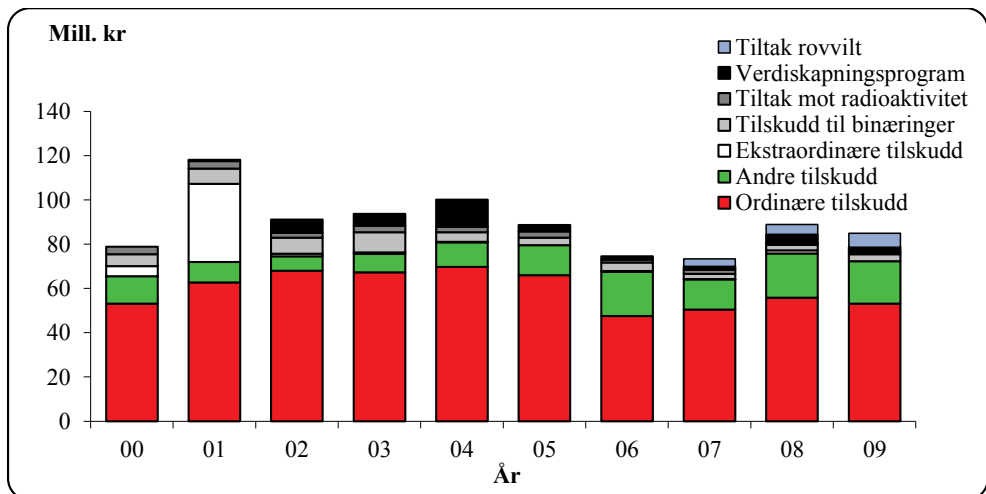
6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet

Inntektsoverføringer

I totalregnskapet grupperes de statlige inntektsoverføringene i postene direkte tilskudd, andre tilskudd, ekstraordinære tilskudd, tilskudd til næringskombinasjoner, tilskudd i forbindelse med Verdiskapningsprogram for reindrift og tiltak mot radioaktivitet. Posten direkte tilskudd omfatter distriktstilskudd, produksjonstilskudd, driftstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd, særskilt tilskudd for Vest-Finnmark og ektefelle tillegg. Posten andre tilskudd omfatter tilskudd til investeringer, tilskudd til pramming/flytting, tilskudd til tiltak innenfor konvensjonsbeiteområdene, utdanningsstipend, fagbrevordning i reindriften (fra og med 2002), lærlingordning i duodji (opphørt fra og med 2002), tilskudd til barnehager, avviklingslønn og tilskudd til innløsning av driftsenhet. Ekstraordinære tilskudd omfatter i hovedsak overføringer i forbindelse med uvanlig store tap.

Figur 6.2.1 viser utviklingen for de totale inntektsoverføringene og for de ulike tilskuddsformene i perioden fra 2000 til 2009, alt oppgitt i 2009-kroner. De samlede overføringene hadde i 2001 en topp (118 mill. kr) som i hovedsak forklares med ekstraordinære tilskudd. Ordningen med ekstraordinære tilskudd omfatter i hovedsak støtte ved tap og ulykker. Etter dette gikk inntektsoverføringene ned igjen til 91 mill. kr i 2001. Overføringene steg jevnt til 2004 for deretter å reduseres fram til 2007. Målt i 2009-kroner er inntektsoverføringene i 2009 på samme nivå som i 2000 (79 mill. kr).

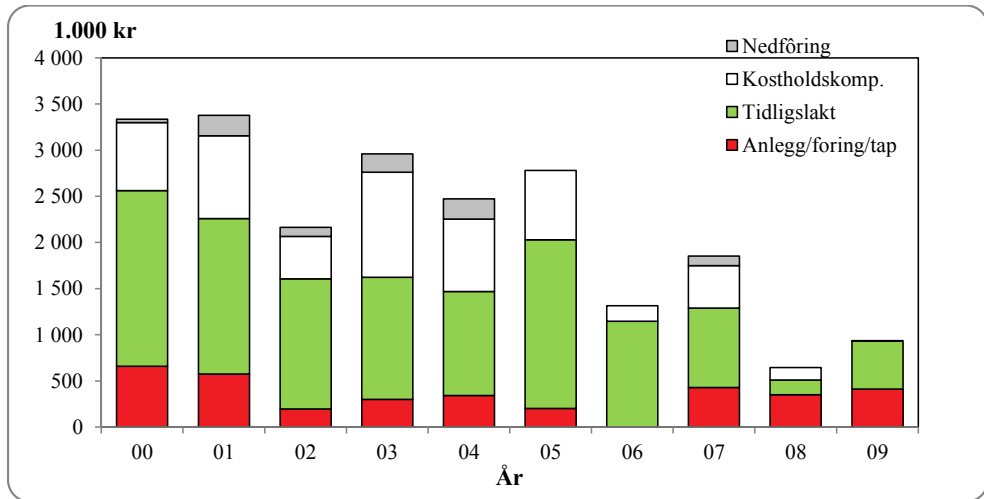
I tillegg til de tilskuddene som er vist i figuren og som regnes å ha direkte inntektsvirkning, kommer ulike midler knyttet til markeds- og pristiltak.

Figur 6.2.1 Tilskudd med inntektsvirkning i perioden 2000-2009 (2009-kroner)

Tiltak mot radioaktiv forurensing

Reindriften ble i 1986 hardt rammet av radioaktiv forurensing etter Tsjernobyl ulykken. I juli 1986 fattet derfor Regjeringen et prinsippvedtak om at den enkelte produsent skulle holdes økonomisk skadeløs ved gjennomføring av nødvendige skadebegrensende tiltak etter ulykken. Forurensingen rammet særlig hardt områdene sør for Saltfjellet i Nordland. På bakgrunn av dette er det gitt årlige kompensasjoner til reinieiere som gjennomfører tiltak for å redusere radioaktivitetsnivået i reinflokken.

Figur 6.2.2 Tiltakskostnader mot radioaktivitet i perioden 2000-2009 (2009-kroner)

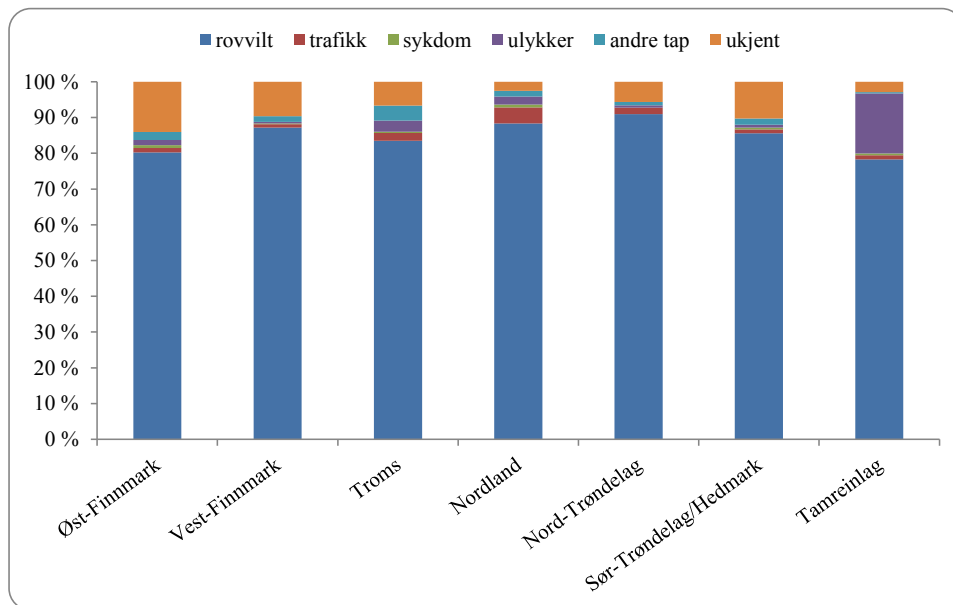
Figur 6.2.2 viser en generell nedgang i utbetalingene gjennom perioden, men med årlige variasjoner. I forbindelse med reindriftsforhandlingene i 2006/2007 ble det satt ned en arbeidsgruppe som skulle vurdere daværende tiltak. Dette resulterte blant annet i at finansieringen ble lagt om. Fra og med budsjettåret 2008 finansieres radioaktivitetstiltakene over kapittel 1147 som en ordinær bevilgning over statsbudsjettet.

6.3 Rovvilt

Oppgitte tap til fredet rovvilt

Det er mange årsaker til at rein tapes, hvorav de viktigste er rovvilt, sykdom, ulykker, tyveri og ugunstige vær- og beiteforhold. I samtlige reinbeiteområder oppgir næringen at rovvilt står for den klart største andelen av de totale tapene. Hovedårsaken til at reindriftnæringen er spesielt utsatt for rovvilttap, er at rein er det eneste beitedyret som finner sin næring i utmark hele året. Dette innebærer at driftsformen i seg selv gir en økt tapsrisiko, og det gjør reindriftnæringen spesielt sårbar ved en økning i rovviltstammene. Det finnes få tapsforebyggende tiltak som er effektive for reindriften. Tiltakene er ofte kostnadskrevende, og de kommer ofte i konflikt med reindriften tradisjonelle driftsmåter. Fremtidens rovviltforvaltning må legge til rette for å opprettholde en bærekraftig reindrift basert på næringens tradisjonelle driftsmåter.

Figur 4.3.1 viser samlede tap av rein i driftsåret 2009/2010 (oppgitte tap) fordelt etter tapsårsak. Pga. at opplysningene er hentet fra Melding om reindrift presenteres de for driftsåret i denne figuren.

Figur 6.3.1 Oppgitte tap av rein i driftsåret 2009/10, fordelt etter tapsårsak (prosent)

Av figuren går det fram at rovvilttap er hovedårsak til tap, og andelen oppgitte rovvilttap for reinbeiteområdene samlet er 78% av de oppgitte totale tapene. Det fremgår av figuren at andelen oppgitte rovvilttap i driftsåret 2009/2010 er størst i Nord-Trøndelag, med oppgitt rovvilttap på 90% av totalt oppgitte tap. Tabell 6.3.1 viser utviklingen i oppgitte rovvilttap i forhold til totale oppgitte tap for driftsårene i perioden 2005/2006-2009/2010.

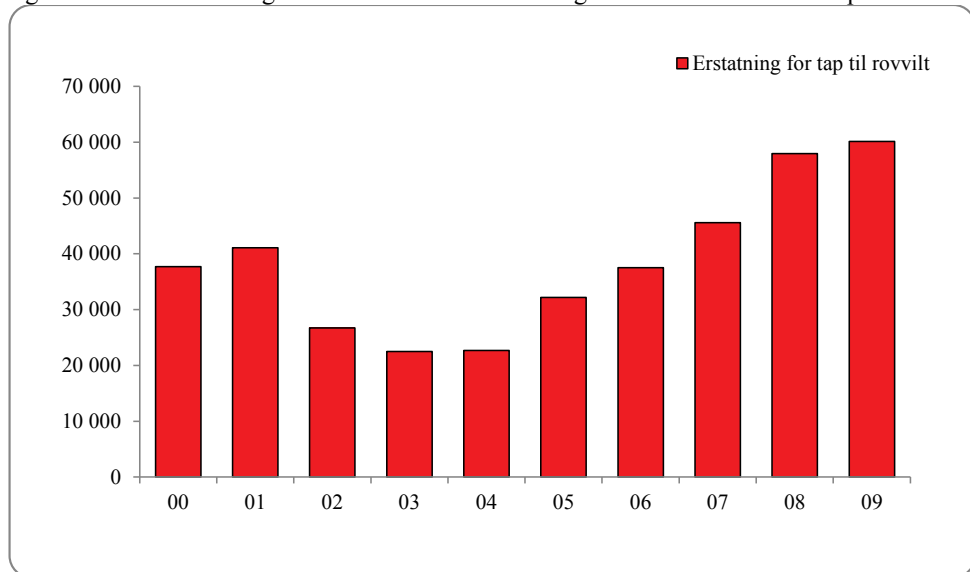
Tabell 6.3.1 Oppgitte rovvilttap i forhold til oppgitte totale tap (prosent)

Reinbeiteområde	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Øst-Finnmark	81	76	68	78	80
Vest-Finnmark	83	84	75	81	88
Finnmark	82	81	72	80	84
Troms	69	82	79	86	83
Nordland	92	88	85	87	88
Nord-Trøndelag	87	91	85	91	91
Sør-Trøndelag	80	77	72	82	86
Tamreinlagene	58	78	80	82	78
Totalt	82	82	75	81	85

Av tabellen framgår det at andelen oppgitte rovvilttap er på sitt høyeste for perioden, med sine 85%.

Erstatningsutbetalinger for rovvilttap

Figur 6.3.2 viser utviklingen i utbetalte rovviltterstatninger fra DN i den siste tiårsperioden.

Figur 6.3.2 Utbetalte rovviltterstatninger til reindriftsnæringen i perioden 2000-2009 (2009-kroner).

Det går fram av figuren at erstatningsutbetalingene var lavest i sammenligningsperioden i 2003 (22,4 mill. kr) og er høyest i 2009 (60,2 mill. kr). Det er vanskelig å dokumentere tap av rein til rovvilt, og dokumentasjonskravet er strengt. Dokumentasjonsandelen for rovvilttap er dermed lav. Det er i første rekke sannsynliggjorte tap som erstattes. Økningen i erstatningene etter 2003 skyldes økende rovvilttap, men kanskje i enda sterkere grad at dokumentasjon av tap gjennom forskningsprosjekter og utredninger i tapsutsatte områder har gitt økt aksept for

sannsynliggjorte tap. Erstatningssatsene har også økt i perioden. Tabell 6.3.2 viser erstattede rovvilttap i forhold til oppgitte rovvilttap.

Tabell 6.3.2 Erstattede rovvilttap i forhold til oppgitte rovvilttap (prosent)

Reinbeiteområde	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Øst-Finnmark	22 %	34 %	23 %	26 %	23 %
Vest-Finnmark	9 %	16 %	14 %	22 %	21 %
Finnmark	14 %	23 %	18 %	24 %	22 %
Troms	35 %	48 %	49 %	60 %	45 %
Nordland	38 %	37 %	35 %	45 %	49 %
Nord-Trøndelag	59 %	55 %	65 %	60 %	57 %
Sør-Tr./ Hedmark	47 %	49 %	28 %	37 %	43 %
Tamreinlag	8 %	5 %	5 %	5 %	8 %
Totalt	22 %	29 %	25 %	30 %	29 %

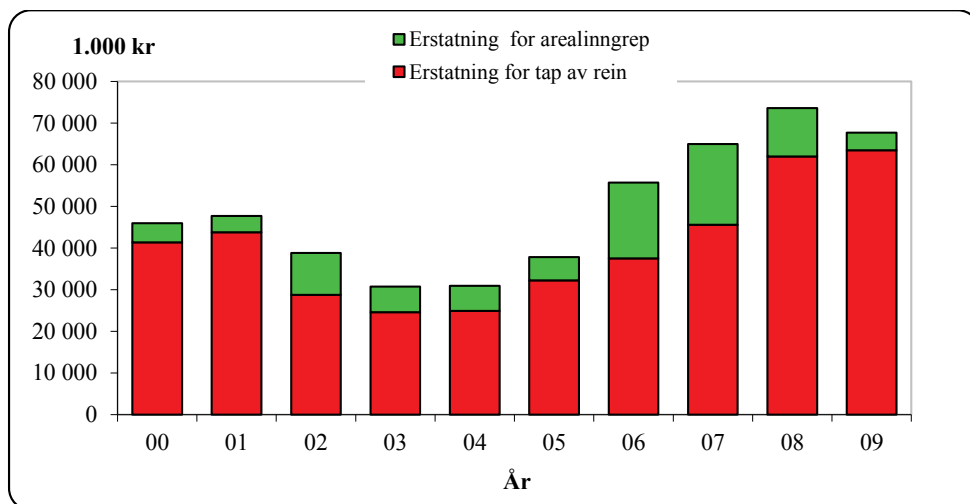
Forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovvilt

Siden ordningen og organiseringen med egne rovvilt regioner er relativt ny har ikke Økonomisk utvalg datagrunnlag for den siste tiårsperioden for en omtale av disse tiltakene. Utvalget kommenterer derfor kort de tiltakene som fylkesmannskontorene har gitt økonomisk støtte til siste år. Siden reindriften foregår ute i alle årstider innebærer dette i seg selv en økt tapsrisiko. Dette er imidlertid den tradisjonelle måten å drive på og en strukturell endring i driften vil gi utslag både i kultur og levesett. Tiltak mot rovvilt er ressurskrevende mht. naturmessige begrensninger, men det er visse typer tiltak som har effekter i visse perioder av driftsåret. Kalveperioden er en slik periode, og tiltak som har vært gjort i forbindelse med denne perioden er inngjerding, foring og intensiv gjeting i området. Jf. tabell 4.2.7 er dette det tiltaket som har hatt mest oppslutning i alle områder, og de som har gitt tilbakemeldinger om tiltaket melder om reduserte tap. Andre gjennomførte tiltak er intensiv gjeting, vinterforing, flytting av rein fra kritiske områder og forskjellige typer kurs. Til tross for bevilgninger fra myndighetene til rovviltregionene melder fylkesmannskontorene at det burde kommet inn flere søknader på tiltak fra utøverne.

6.4 Erstatninger

I totalregnskapet grupperes erstatningene i postene erstatninger for tap av dyr og erstatninger for arealinngrep.

Figur 6.3.1 viser utviklingen for erstatningsutbetalingene i perioden fra 2000 til 2009. Det går frem av bakgrunns materialet at erstatningsutbetalingene var økende fram til 2001, for deretter å avta fra 2001 til 2004. Fra 2004 til 2008 har vi igjen en økning i erstatningsutbetalingene. Når det gjelder 2009 er det igjen en reduksjon, dette har sammenheng med lave erstatningsutbetalinger knyttet til arealinngrep. Her gjør vi igjen oppmerksom på at tallene er usikre, på grunn av lav andel distriktsregnskap i utvalget. Figuren viser for øvrig at erstatning for tap av rein utgjør den klart største andelen av de totale erstatningsutbetalingene, og at erstatningsutbetalingene for arealinngrep har vært relativt stabile fram til 2005. Fra og med 2006 er reindriftsnæringen tilkjent flere erstatningsbeløp for arealinngrep i kjerneområder.

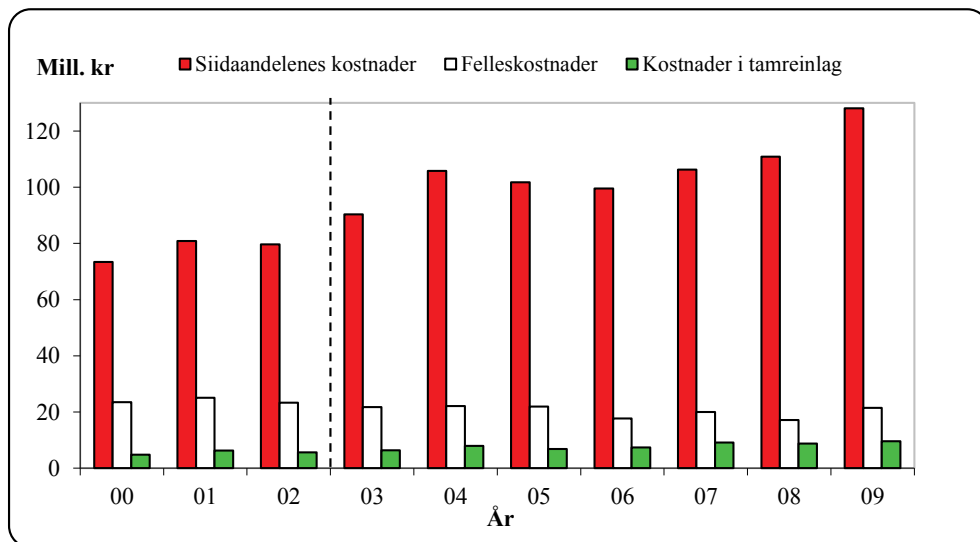

Figur 6.4.1 Erstatninger i perioden 2000-2009 (2009-kroner)

6.5 Kostnader

Totale kostnader

De totale kostnadene er summen av siidaandelenes kostnader, felleskostnader (distrikter, fond m.v.) og kostnader i tamreinlag. Figur 6.5.1 viser utviklingen for hver av disse kostnadsgruppene.

Figur 6.5.1 Kostnadsutviklingen i reindrifsnæringen i perioden 2000-2009 (2009-kroner). Det er brudd i siidaandelenes kostnader mellom 2002-2003.

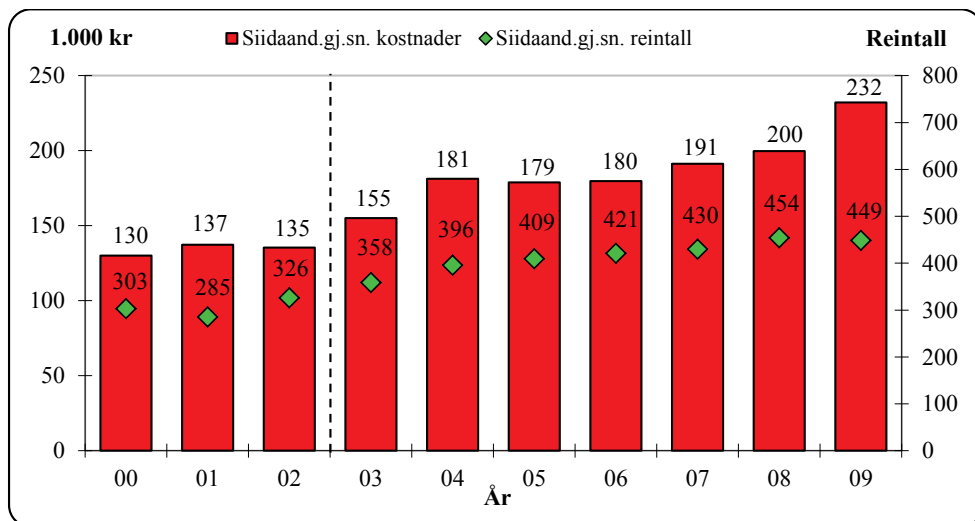
Det fremgår av figur 6.5.1 at kostnadsnivået (totale kostnader) har vært forholdsvis stabilt fram til 2002. Siidaandelenes kostnader har vært svakt økende, mens felleskostnadene har vært svakt minkende i denne perioden. Økningen fra 2003 til 2004 kan i hovedsak knyttes til postene kjøretøy/maskiner, varekjøp, fremmedtjenester og utstyr – og har trolig sammenheng med økningen i slaktekvantum (økte slaktekostnader) og med rentenedgangen fra 2003 til 2004 (jf. tabell 4.5.4). Fra 2004 til 2006 har vi en reduksjon i de totale kostnadene. Reduksjonen knyttes til postene varekjøp, avskrivninger og diverse. Fra 2006 til 2009 øker siidaandelenes- og felleskostnadene igjen. Økonomisk utvalg anser prisstigningen på drivstoff og driftsmidler og økt slakteuttak som hovedårsak til økningen siden det ikke er noen kostnadsposter som utpeker seg spesielt med økning. Tamreinlagenes kostnader øker noe fra 2006 til 2007, en liten reduksjon i 2008 og påfølgende økning i 2009

Ettersom tamreinlagenes kostnader stort sett har vært stabile i perioden, ses det bort fra disse når de totale endringene skal forklares. I det følgende beskrives derfor bare kostnadsutviklingen for siidaandelene og distriktene nærmere.

Siidaandelenes kostnader

Figur 6.5.2 viser siidaandelenes gjennomsnittskostnader målt i faste kroner for perioden 2000-2009. Det fremgår av figuren at siidaandelenes gjennomsnittskostnader var på sitt laveste nivå i sammenligningsperioden i 2000 (130.000 kr), og på sitt høyeste nivå i 2009 (232.000 kr).

Figur 6.5.2 viser for øvrig også at gjennomsnittlig reintall per siidaandel var på sitt laveste i 2001 med 285 rein, men har siden hatt en jevn økning. Tallet var på sitt høyeste i perioden i 2008 med et gjennomsnittlig reintall pr siidaandel på 454 rein.

Figur 6.5.2 Utvikling i siidaandelenes gjennomsnittlige kostnader (søylor) og siidaandelenes gjennomsnittlige reintall (2009-kroner). Det er brudd i serien siidaandelenes kostnader mellom 2002-2003.

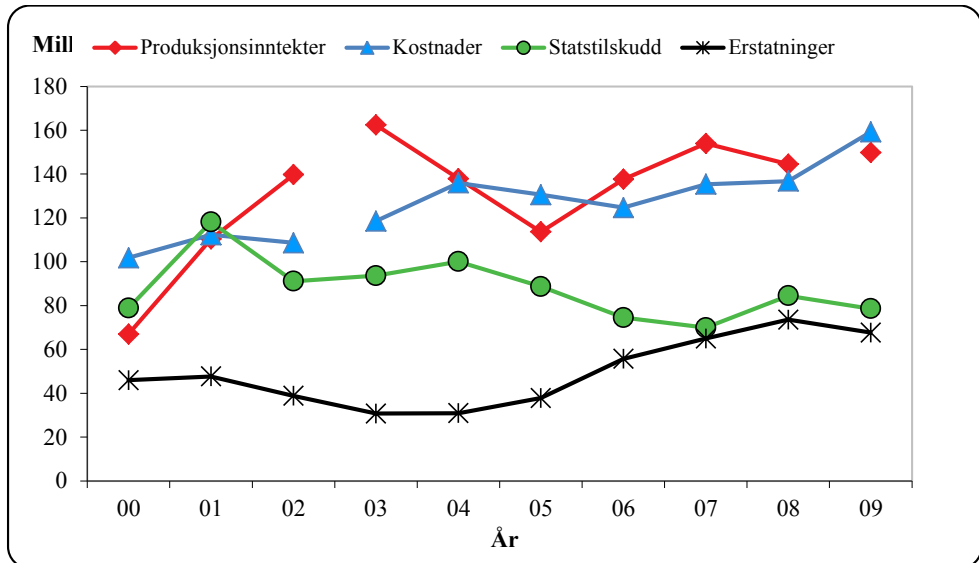
Felleskostnader

Etableringen av distriktstilskuddet var med på å legge grunnlaget for at distriktene kunne opptre som egne økonomiske enheter med blant annet felles investeringer. Ordningen må ses i sammenheng med avtalepartenes ønske om å stimulere til felles ressursbruk innen reinbeitedistriktene. Distriktenes felleskostnader finansieres nå ved ulike statstilskudd, avgifter til distriktskassen betalt av de ulike eierne og diverse felles fond. Det kan ikke påvises noen sikker sammenheng mellom overføringer og kostnadsnivå innenfor den siste tiårsperioden.

For perioden 2000-2009 er felleskostnadene på sitt høyeste nivå i 2009.

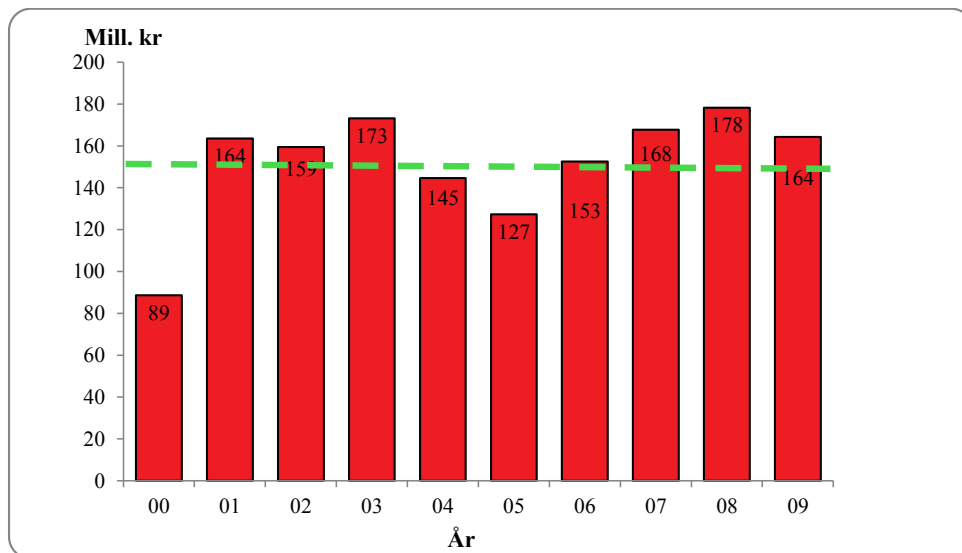
6.6 Vederlag for arbeid og egenkapital

Figurene 6.6.1 og 6.6.2 viser utviklingen for henholdsvis hovedpostene i reindriften totalregnskap og vederlag for arbeid og egenkapital i perioden 2000-2009.

Figur 6.6.1 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriften totalregnskap (2009-kroner) (Produksjonsinntekter er kjøttinntekter korrigert for endringer i reinhjordverdien)

Det går frem av figur 6.6.1 at statstilskuddene og erstatningene økte fram til 2001, deretter avtar statstilskuddene fra 2001 til 2007, hvorpå de øker igjen i 2008 og avtar noe i 2009. Erstatningene øker fra 2004 til 2008, og får en nedgang i 2009. Kostnadene har en økning fra 2002 til 2003 som må ses i sammenheng med endringer i næringsoppgavene og i avregningsmåten fra slakteriene (jf. kapittel 3.2), og en ytterligere økning fra 2003 til 2004 som sannsynligvis henger sammen med en økning i slaktekvantum (økte slaktekostnader). Nedgangen fra 2004 til 2006 henger sammen med nedgang i slaktekvantum, økningen fra 2006 til 2007 ansees å ha sammenheng med generell prisøkning, og økningen i slaktevolum. Produksjonsinntektene – dvs. kjøttinntektene korrigert for endringer i reinhjordverdien – er den av postene i figur 6.6.1 som har variert mest. De tre siste årene har imidlertid produksjonsinntektene vært forholdsvis stabile. Det henvises til kapittel 8 for nærmere omtale av utviklingen i totalregnskapets hovedposter i den siste tiårsperioden.

Figur 6.6.2 Utvikling i vederlag for arbeid og egenkapital. (2009-kroner) (Beløp i mill. kr er markert på søylene, og den stiplede linjen viser gjennomsnittlig vederlag for arbeid og egenkapital i perioden)

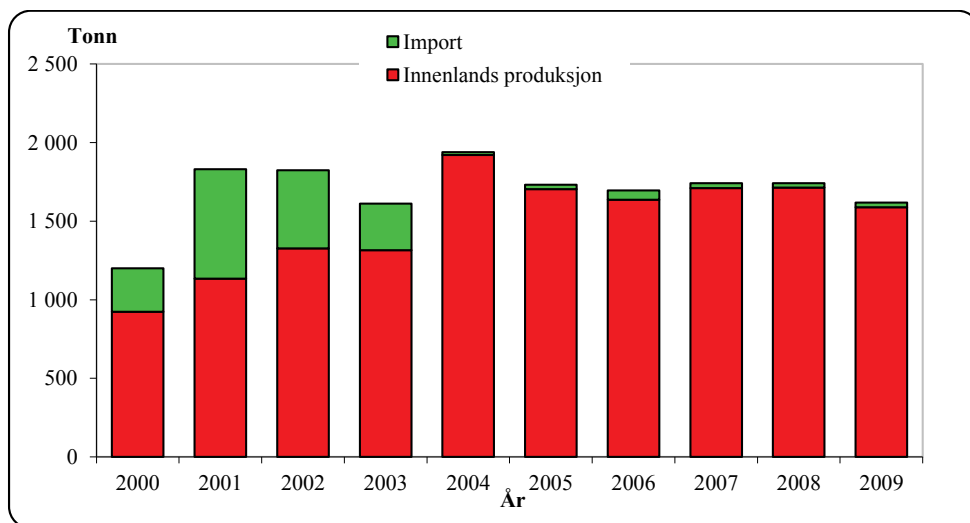
Figur 6.6.2 viser at vederlag for arbeid og egenkapital var på sitt klart høyeste nivå i sammenligningsperioden i 2008, men at også 2003 og 2007 ligger godt over gjennomsnittet på 152 mill. 2009-kroner. Det gode resultatet fram til 2008 skyldes i hovedsak høye produksjonsinntekter og økning i erstatningsutbetalinger. For 2001 skyldes det høye nivået først og fremst en kombinasjon av høye erstatningsutbetalinger og store statlige overføringer. Økningen fra 2005 til 2006 skyldes i hovedsak høye erstatningsutbetalinger, mens reduksjonen til 2007 ansees å skyldes den generelle prisøkningen på driftsmidler. Nedgangen i 2009 har sammenheng med nedgang i statstilskudd og erstatninger, samtidig som det totale kostnadsnivået har økt.

6.7 Markedsforhold

Produksjon av reinkjøtt utgjør under 1% av den totale produksjonen av rødt kjøtt i Norge. I den siste tiårsperioden er det årlig slaktet mellom 900 og 1.900 tonn norsk rein ved registrerte slakterier. All innenlandsk slaktning av rein, med unntak av slakt til privat forbruk og omsetning, skjer ved registrerte slakterier. I kalenderåret 2009 var det 22 registrerte slakterier som innrapporterte slaktning av norsk rein. Seks slakterier – tre i Finnmark, to i Trøndelag og ett med forretningsadresse i Oslo sto for 88 % av slaktingen.

Handel med reinkjøtt

Tidvis har tilgangen til innenlandsk produsert reinkjøtt vært mindre enn etterspørselen etter reinkjøtt i det norske markedet. Dette har til tider medført import av reinsdyrkjøtt. Figur 6.7.1 gir en oversikt over importen av reinkjøtt til det norske markedet de ti siste årene.

Figur 6.7.1 Fordeling mellom innenlandsk produksjon (slakt ved registrerte slakterier) og import i perioden 2000-2009 (tonn)

Tabellene 6.7.1 og 6.7.2 viser oversikter over henholdsvis import og eksport i den siste femårsperioden. Opplysningene er hentet fra Statistisk Sentralbyrås (SSB) statistikk over utenrikshandelen.

Tabell 6.7.1 Import av reinkjøtt de fem siste årene – gjelder all import, det vil si import både til full og redusert tollsats (tonn)

Import (tonn)	2005	2006	2007	2008	2009
Levende rein	13	7	0	10	0
Hele og halve skrotter	0	41	18	0	28
Kjøttstykker med bein	0	1	0	0	0
Utbeinet kjøtt	14	12	13	17	2
Saltet, tørket, røkt etc.	0	0	0	0	0
Totalt	27	61	31	27	30

Det går frem av tabell 6.7.1 at det i hovedsak er hele og halve skrotter som importeres. Importen har for det meste vært fra Finland og Sverige. Mesteparten av det som er registrert som import av hele og halve skrotter i 2009, er norsk rein slaktet i Sverige og tilbakeført til Norge.

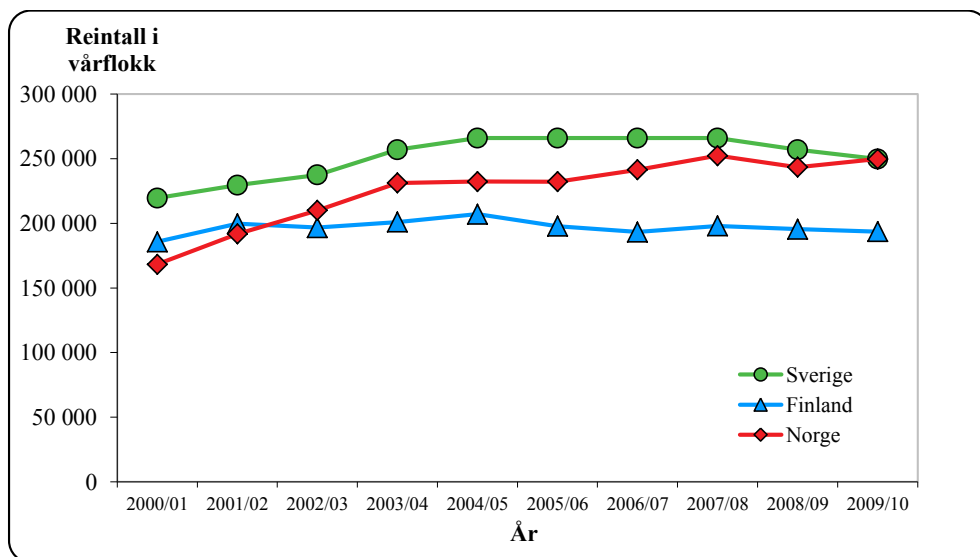
Tabell 6.7.2 Eksport av reinkjøtt de fem siste årene (tonn)

Eksport (tonn)	2005	2006	2007	2008	2009
Levende rein	38	110	44	0	23
Hele og halve skrotter	0	0	0	0	0
Kjøttstykker med bein	0	0	0	0	0
Utbeinet kjøtt	7	1	1	32	0
Saltet, tørket, røkt etc.	0	0	0	0	0
Totalt	45	111	45	32	23

Tabell 6.7.2 viser at det er små kvanta av reinkjøtt som eksporteres. Eksporten har hovedsakelig gått til land i Europa, men også New Zealand, Filippinene, Qatar, USA, Venezuela og Kina, Arabiske Emirater, Kenya og Sør-Afrika er representert i oversiktene fra SSB.

Markedssituasjonen i Sverige og Finland

Figurene 6.6.2, 6.6.3 og 6.6.4 gir oversikt over utviklingen av reintall, slaktevolum og pris i våre to naboland den siste tiårsperioden, sammenlignet med tilsvarende tall for Norge. Det påpekes at det kan være forskjeller mellom landene når det gjelder metoder for utarbeidelse av statistikken, som gjør at tallene ikke nødvendigvis er direkte sammenlignbare. Økonomisk utvalg anser likevel at figurene er egnet til å presentere utviklingen innenfor hvert av landene i den siste tiårsperioden, og til å gi en samlet vurdering av tendensene.

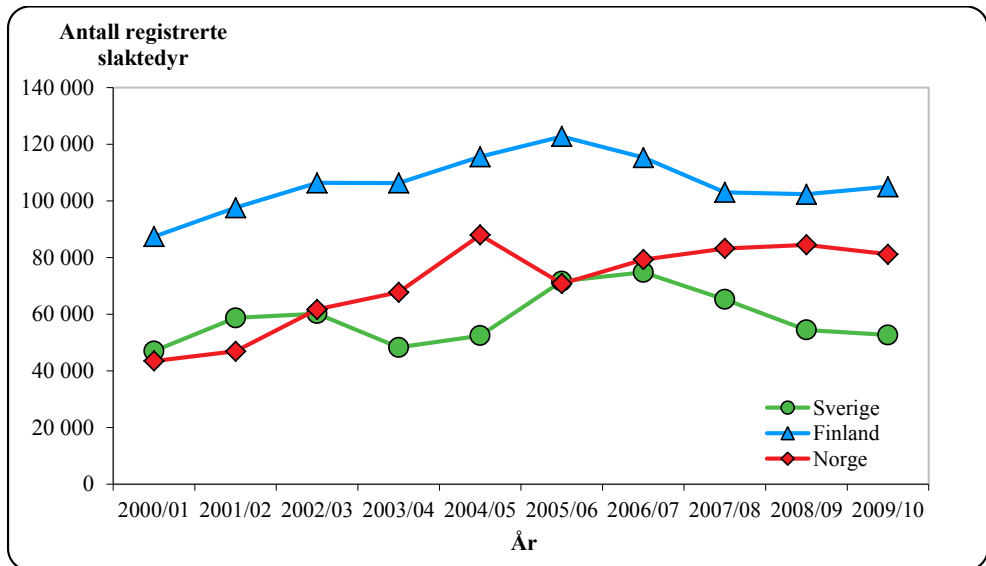

Figur 6.7.2 Reintallsutviklingen i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden

Det fremgår av figur 6.7.2 at utviklingen er relativt lik i Sverige og Norge – med økende reintall til 2007/2008, og hvor man pr 2009/2010 ligger relativt likt i antall dyr. I Finland har reintallet vært relativt stabilt (og under fastsatt øvre nivå) gjennom hele sammenligningsperioden.

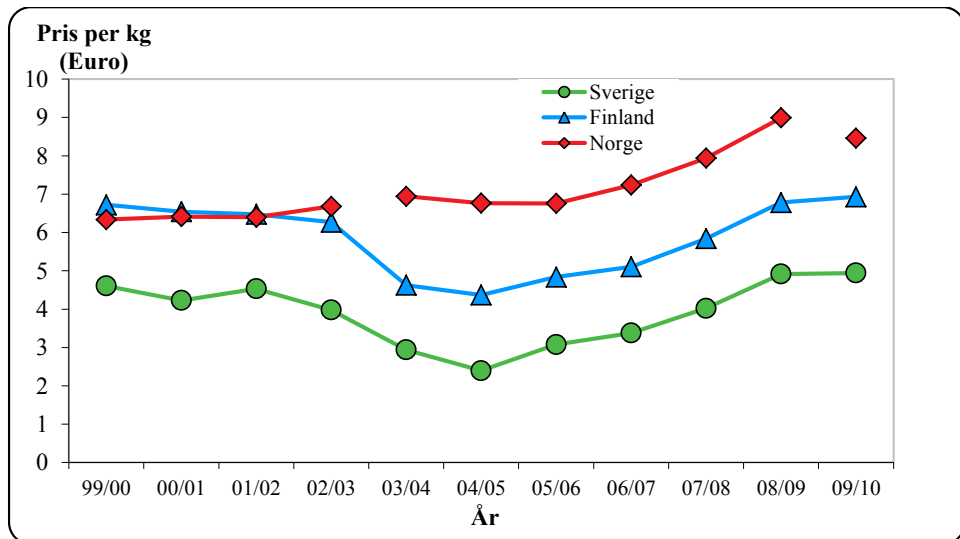

Figur 6.7.3 viser at utviklingen når det gjelder totalt antall registrerte slaktedyr har små forskjeller fra 2007/2008. Man ser også at antallet gjennom hele sammenligningsperioden er betydelig høyere i Finland enn i de to øvrige landene. Trenden i Finland har imidlertid vært en reduksjon i antall slaktedyr de siste årene, men vi ser at det for 2009/2010 igjen har vært en liten økning. Det gjøres oppmerksom på at det kan være variasjoner når det gjelder i hvilken grad slakt til privat forbruk og omsetning blir registrert i de tre landene. Dette har blant annet sammenheng med ulikheter i slakteristruktur og tilskuddsordninger. Konsekvensen er at figur 6.7.3 ikke nødvendigvis gir et fullt ut sammenlignbart bilde av utviklingen.

Figur 6.7.3 Totalt antall registrerte slaktedyr i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden

Figur 6.7.4 viser pris til reineier i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden – målt i faste 2009-euro. Det fremgår av figuren at prisene gikk ned i Sverige og Finland fram til sesongen 2004/05, mens den de siste årene har økt jevnt. I Norge har prisene hatt en svak økning fram til sesongen 2003/2004, med en svak reduksjon mot slutten av perioden. Prisøkningen og -reduksjonen i Norge må imidlertid ses i sammenheng med endringer når det gjelder avregning fra slakteriene. Rapporteringene derfra har også basert seg på for høye bruttopriser, noe som gir seg utslag i en reduksjon på prisen til reineier når tallmaterialet (for 2009) nå er korrigert i forhold til dette. Det henvises til kapittel 3.2 for nærmere omtale av prisundersøkelsen og konsekvenser.

Figur 6.7.4 Pris til reineier i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden (pris per kg, 2009-euro)

7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier

7.1 Inntekter utenfor reindriftsnæringen

Mange reindriftsfamilier henter deler av inntekten sin utenfor reindriftsnæringen. Utvalget legger derfor også fram reindriftsfamilienes beregnede totale brutto lønns-, pensjons- og renteinntekter fra andre sektorer, samt deres inntekter fra annen næringsvirksomhet (heretter kalt "sum lønn m.v. utenfor reindriften").

Grunnlag for beregningene av de nevnte inntektspostene er datamateriale fra selvangivelser og næringsoppgaver. Disse tar primært sikte på å gi svar på kostnads- og kapitalforhold i næringen.

I beregningene er det skilt mellom siidaandelsinnehaverens og ektefellens inntekt. Samboere med felles barn og/eller felles formuesforhold er her regnet som ektefeller.

Sum inntekter for siidaandelsinnehavere og ektefeller er korrigert i forhold til antall mottatte regnskap, og i forhold til antall innehavere/ektefeller i utvalget. Gjennomsnittsinntektene er beregnet på grunnlag av antall leverte selvangivelser i utvalget innenfor hvert reinbeiteområde, mens totaltallene er beregnet i forhold til totalt antall siidaandeler i hvert enkelt reinbeiteområde.

Lønnsinntekter er som hovedregel korrigert for *arbeidsinntekter* ført under kapittel 4.1 (jf. tabell 4.1.11). I tabell 7.1.2 er imidlertid ikke lønnsinntektene korrigert for arbeidsinntekter. Årsaken til dette er at bakgrunns materialet ikke gir grunnlag for å fordele arbeidsinntektene etter siidaandelsinnehaverens sivile status (gift/samboende eller ugift).

Tabell 7.1.1 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2009, 2008 og 2007 (1.000 kr)

Reinbeite- område	Gjennomsnitt per siidaandel			Totalt		
	Hovedeier	Ektefelle/ samboer	Samlet	2009	2008	2007
Polmak/ Varanger	97	126	223	10 052	11 128	12 568
Karasjok	111	129	240	32 166	29 701	30 128
Øst-Finnmark	107	128	236	42 217	40 830	42 696
Vest- Finnmark	85	125	209	43 987	44 122	36 712
Troms	119	91	211	9 903	9 674	11 591
Nordland	74	107	181	7 775	7 727	7 903
Nord-Tr.lag	52	157	209	8 153	7 542	6 461
Sør-Tr./ Hedmark	95	199	293	8 798	7 772	6 642
Totalt	93	128	221	120 833	117 666	112 004

Tabell 7.1.1 viser at sum lønn m.v. utenfor reindriften utgjør 120,8 mill. kr i 2009 (117,6 mill. kr i 2008). Dette er betydelige beløp sett i forhold til kjøttinntektene i reindriftsnæringen (128,9 mill. kr). Sum lønn m.v. utenfor reindriften er fordelt med 93 mill. kr for siidaandelsinnehavere og 128 mill. kr for ektefeller. Sum lønn m.v. utenfor reindriften økte fra 2008 til 2009 i alle reinbeiteområder unntatt Vest-Finnmark og Polmak/Varanger. Karasjok og Troms skiller seg ut med høyest gjennomsnittlig sum lønn m.v. utenfor næring for innehaver, mens Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag/Hedmark har høyest sum lønn m.v.

utenfor reindriften for ektefeller. Gjennomsnittlig sum lønn m.v. per siidaandel varierer fra 181.000 kr i Nordland til 293.000 kr i Sør-Trøndelag.

Tabell 7.1.2 viser en oversikt over gjennomsnittlig sum lønn m.v. utenfor reindriften for innehaver, ektefelle og samlet for siidaandelen for de av innehaverne som har ektefeller, samt for innehavere som ikke har ektefeller.

Tabell 7.1.2 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2009 for siidaandelsinnehavere med ektefeller og siidaandelsinnehavere uten ektefeller (1.000 kr)

Reinbeiteområde	Gjennomsnitt per siidaandel			Innehavere uten ektefeller
	Innehavere med ektefeller/samboer		Samlet	
	Hovedeier	Ektefelle		
Polmak/Varanger	106	258	364	119
Karasjok	131	300	431	102
Øst-Finnmark	125	288	413	106
Vest-Finnmark	94	262	356	82
Troms	103	253	356	128
Nordland	42	224	266	107
Nord-Trøndelag	38	255	293	87
Sør-Tr./Hedmark	107	229	337	17
Totalt 2009	96	263	359	97
Totalt 2008	93	241	333	93

Det går frem av tabell 7.1.2 at ektefellene står for den klart største andelen av inntektene som hentes utenfor næringen, og at innehavere uten ektefeller i gjennomsnitt henter mer av inntektene sine utenfor reindriften enn innehavere med ektefeller. Tabellen viser for øvrig at gjennomsnittlige inntekter utenfor reindriften har økt fra 2008 til 2009 både for gifte/samboende innehavere, for ektefeller og for enslige innehavere.

Tabell 7.1.3 Gj.sn sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2009 (1.000 kr per siidaandel)

Reinbeite-område	Lønn	Pensjoner	Annen næringsinnt.	Renter	Totalt
Polmak/Varanger	183	25	3	12	223
Karasjok	191	36	2	11	240
Øst-Finnmark	189	33	2	11	236
Vest-Finnmark	175	28	1	6	209
Troms	157	49	0	5	211
Nordland	153	23	2	2	181
Nord-Tr.lag	160	32	10	7	209
Sør-Tr./Hedmark	261	20	1	10	293
Totalt	180	31	2	8	221
Prosent	82 %	14 %	1 %	4 %	100 %

Tabell 7.1.3 viser at lønn er den største inntektskilden utenfor næringen (82 %). Deretter følger pensjoner (14 %), renter (4%) og andre næringsinntekter (1 %). Gjennomsnittlig

lønnsinntekt utenfor reindriftsnæringen utgjør 180.000 kr per siidaandel i samisk reindrift i 2009 (2008: 174.000 kr).

Siidaandelsinnehavers samlede inntekt utenom næring er fordelt med 71 % på lønn, 21 % på pensjoner, 1 % på andre næringsinntekter og 7 % på renteinntekter. Den tilsvarende fordelingen for ektefeller er 89 %, 9 %, 1 % og 1 %. Det er altså en større andel lønnsinntekter blant ektefeller enn blant innehavere.

Tabell 7.1.4 viser en oversikt over fordelingen av kvinnelige og mannlige siidaandelsinnehavere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften. Tabell 7.1.5 viser tilsvarende data for ektefeller. Det gjøres oppmerksom på at pensjoner og renter ikke er medregnet i tabellene 7.1.4 og 7.1.5.

Tabell 7.1.4 Andel kvinnelige og mannlige siidaandelsinnehavere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2009 (prosent)

Reinbeite- område	Kvinner ¹⁾	Menn ¹⁾	Inntekt < 150.000		Inntekt > 150.000	
			Kvinner ²⁾	Menn ²⁾	Kvinner ²⁾	Menn ²⁾
Polmak/Varanger	92 %	67 %	36 %	77 %	64 %	23 %
Karasjok	93 %	75 %	32 %	80 %	68 %	20 %
Øst-Finnmark	92 %	73 %	33 %	80 %	67 %	20 %
Vest-Finnmark	96 %	72 %	52 %	80 %	48 %	20 %
Troms	91 %	89 %	40 %	69 %	60 %	31 %
Nordland	86 %	62 %	33 %	65 %	67 %	35 %
Nord-Tr.lag	86 %	69 %	33 %	86 %	67 %	14 %
Sør-Tr./Hedmark	67 %	75 %	50 %	78 %	50 %	22 %
Totalt 2009	90 %	73 %	40 %	78 %	60 %	22 %
Totalt 2008	91 %	67 %	42 %	83 %	58 %	17 %

1) Andel kvinnelige/mannlige siidaandelsinnehavere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i prosent av totalt antall kvinnelige/mannlige siidaandelsinnehavere i utvalget.

2) Andel kvinnelige/mannlige siidaandelsinnehavere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften på henholdsvis under og over 150.000 kr.

Tabell 7.1.4 viser at 90 % av de kvinnelige og 73 % av de mannlige siidaandelsinnehaverne har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2009. Videre viser tabellen at 40 % av de kvinnelige siidaandelsinnehaverne som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften, tjener under 150.000 kr. 82 % av de mannlige siidaandelsinnehaverne som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften, tjener under 150.000 kr.

Tabell 7.1.5 Andel kvinnelige og mannlige ektefeller som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2009 (prosent)

Reinbeite- område	Kvinner	Menn	Inntekt < 150.000		Inntekt > 150.000	
			Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Polmak/Varanger	100 %	67 %	19 %	38 %	81 %	25 %
Karasjok	100 %	100 %	16 %	38 %	84 %	63 %
Øst-Finnmark	100 %	86 %	16 %	50 %	84 %	50 %
Vest-Finnmark	94 %	80 %	24 %	75 %	76 %	33 %
Troms	93 %	100 %	15 %	0 %	85 %	100 %
Nordland	88 %	100 %	7 %	50 %	93 %	50 %
Nord-Tr.lag	91 %	0 %	15 %	0 %	85 %	0 %
Sør-Tr./Hedmark	100 %	60 %	33 %	33 %	67 %	67 %
Totalt 2009	96 %	83 %	21 %	50 %	79 %	50 %
Totalt 2008	91 %	71 %	29 %	55 %	71 %	45 %

- 1) Andel kvinnelige/mannlige ektefeller som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i prosent av totalt antall kvinnelige/mannlige ektefeller i utvalget.
- 2) Andel kvinnelige/mannlige ektefeller som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften på henholdsvis under og over 150.000 kr.

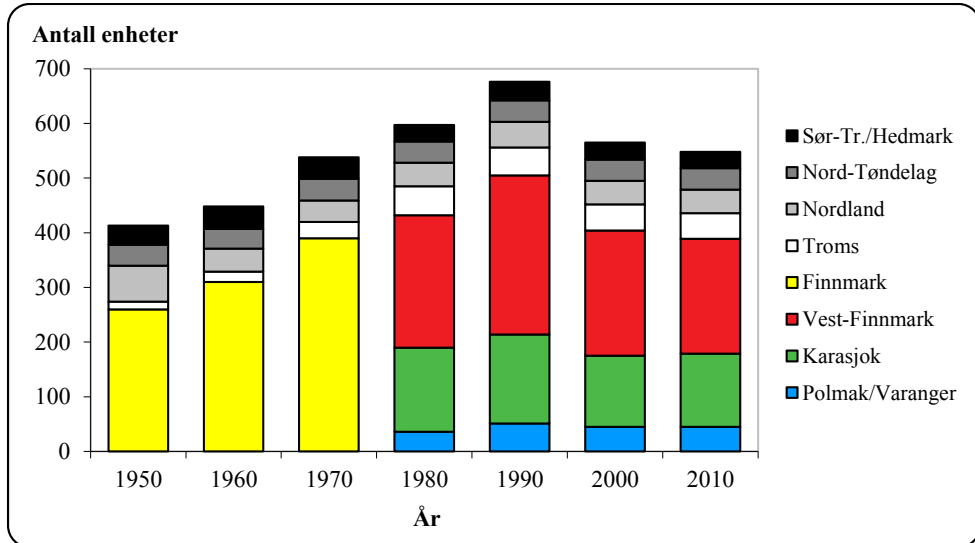
Det går frem av tabell 7.1.5 at 96 % av de kvinnelige og 83 % av de mannlige ektefellene har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2009. Av kvinnene er det 79 % som tjener over 150.000 kr og 21 % som tjener under 150.000 kr, mens hos de mannlige er fordelingen helt lik med 50% på begge. På bakgrunn av tabell 7.1.5 kan en derfor trekke den konklusjonen at ektefellers inntekter utenfor reindriftsnæringen er av stor betydning for siidaandelenes økonomi. Dette gjelder i særlig grad bidraget fra kvinnelige ektefeller, ettersom det er en relativt høy andel av kvinnelige ektefeller som har til dels betydelige lønnsinntekter. Utvalget påpeker at disse inntektene også inneholder næringsinntekter fra duodji når inntekten overstiger 50.000 kr og det leveres egen næringsoppgave. Da det er vanskelig å skille ut disse, blir de i dette tilfellet regnet som næringsinntekt utenfor reindriften, selv om det i realiteten er inntekt innenfor reindriften.

7.2 Strukturutvikling og sysselsetting

Strukturutvikling

Før reindriftsloven av 1978 trådte i kraft, ble begrepet familieenhet anvendt som enhet både i næringsstatistikken (eksempelvis antall rein per familieenhet) og i forvaltningen forøvrig. Dette var imidlertid ikke noe entydig begrep, og definisjonen på familieenhet varierte både over tid og fra reinbeiteområde til reinbeiteområde. Tallmaterialet gir derfor ikke noen presis beskrivelse av befolknings- og sysselsettingsnivået i næringen. Da reindriftsloven trådte i kraft i 1979, ble driftsenhet innført som grunnenhet. Heller ikke dette begrepet var entydig. Dette illustrerte den kritiske gjennomgangen som ble foretatt i 1980-årene av de som ikke hadde driftsenhet. En del av økningen i antall driftsenheter i 1980-årene kan føres tilbake til denne gjennomgangen, men hoveddelen av økningen i antall driftsenheter har sannsynligvis foregått over et lengre tidsrom.

Fram til 1990 inneholder figuren også de som beholdt sin driftsenhet selv om de hadde sluttet med reindrift. Fra 2000 er enheter med null rein fjernet fra oversikten. Den langsiktige utviklingen i antall enheter fra 1950 til 2009 er vist i figur 7.2.1. Selv om tallmaterialet har sine svakheter, gir det et visst uttrykk for endring i antall enheter. Siden begrepet siidaandel erstattet begrepet driftsenhet som grunnenhet da den nye reindriftsloven trådte i kraft i 2007, er dette begrepet brukt når det gjelder tall fra og med 2007.

Figur 7.2.1 Antall enheter i samisk reindrift i perioden 1950-2010 (familieenheter/driftsenheter/siidaandeler).

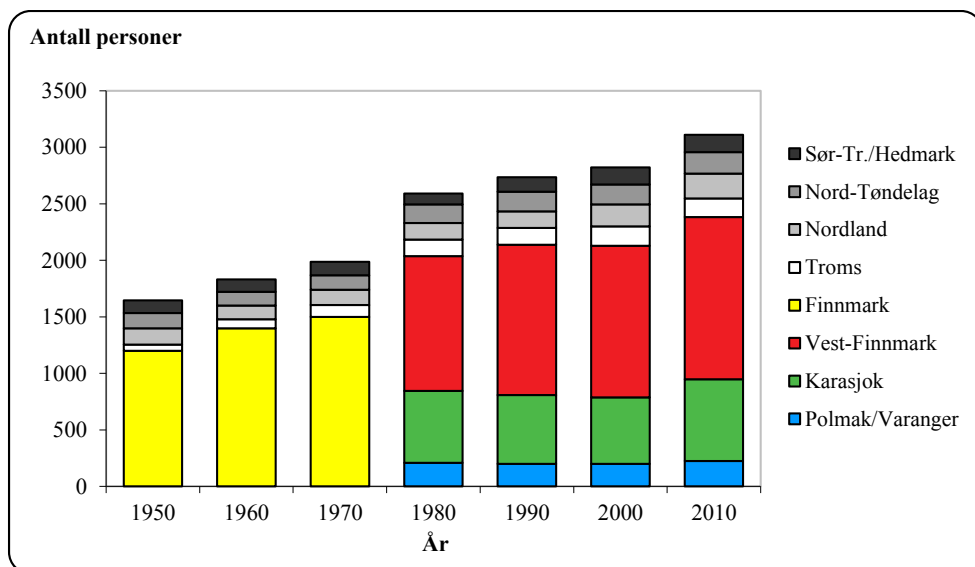
I Finnmark økte antallet enheter med 245 fra 1950 til 1990. Omlag 70 % av denne økningen fant sted før reindriftsloven av 1978 trådte i kraft (170 familieenheter). Fra 1980 til 1990 økte antall enheter i Finnmark med 73. Selv om det var et uttrykt ønske om å begrense tilgangen av nye enheter på grunn av ressursituasjonen, hadde en så sent som i perioden 1985 til 1988 en økning på 44 enheter i Finnmark. Det meste av denne økningen var imidlertid en offisiell godkjenning av enheter som i realiteten allerede var etablert i Vest-Finnmark.

Figur 7.2.1 viser at det relativt sett var en sterkere vekst i antall enheter i Troms enn i Finnmark i perioden fra 1950 til 1990. Økningen må ses i sammenheng med overføringen av distrikter fra Nordland fylke til Troms reinbeiteområde (gjelder distrikter som ligger nord for Vestfjorden).

I tillegg til de refererte tallene var det i 1980-årene et betydelig antall reineiere som ønsket, men ikke fikk registrert egne enheter. En del av disse drev likevel reindrift, for eksempel i foreldrenes siidaandel.

Det usikre bakgrunns materialet gjør at det ikke er mulig å trekke detaljerte konklusjoner ut fra figur 7.2.1. Tallene viser imidlertid at det i perioden fra 1970 til 1990 var en betydelig økning i antall enheter med utkomme fra reindriften. Tendensen til vekst bekreftes også av tallmaterialet for antall personer tilknyttet næringen (jf. figur 7.2.2). I perioden fra 1990 til 1997 var det en til dels sterk nedgang i antall enheter, mens antall personer knyttet til næringen holdt seg på et stabilt høyt nivå. Nedgangen i antall enheter frem til 1997 kom særlig i Finnmark – som følge av Omstillingsprogrammet. Etter 1997 økte antallet driftsenheter, i hovedsak som følge av at enheter som hadde vært på omstilling kom tilbake til

næringen. Selv om antall enheter nå er under nivået fra 1979, da reindriftsloven trådte i kraft, ligger antall personer i næringen langt over nivået fra den tiden.

Figur 7.2.2 Antall personer i samisk reindrift i perioden 1950-2010.

Tallmaterialet for antall personer i reindriften har også sine svakheter. Dette skyldes blant annet at det over tid har vært ulike oppfatninger av hvor stor grad av tilknytning til reindriften som kreves for å bli registrert i oversiktene. En annen forklaringsfaktor i denne sammenheng er at statusen ved å stå oppført i Melding om reindrift har variert over tid, på grunn av endringer i virkemidlene. Usikkerheten når det gjelder antall personer er imidlertid mindre enn usikkerheten når det gjelder antall enheter (gjelder spesielt eldre data). Slik forholdene er i dag, er tallmaterialet basert på oversikter fra den enkelte siidaandel/reinbeitedistrikt. Opplysningene omfatter i hovedsak personer som etter reindriftsloven § 9 har rein i en siidaandel, uavhengig av om reindriften er hovedvirksomheten eller ikke. Dette gjelder i første rekke siidaandelsinnehaver, ektefellen og deres barn. Siidaandelen kan også omfatte rein som tilhører andre, forutsatt at disse oppfyller vilkårene i reindriftsloven § 9. Som hovedregel kan ingen enkeltperson eie rein i mer enn en siidaandel.

Tabell 7.2.1 viser utviklingen i antall personer per familieenhet/driftsenhet/siidaandel i de ulike reinbeiteområdene fra 1950 til 2010.

Tabell 7.2.1 Antall personer per enhet (siidaandel/familieenhet)

Reinbeiteområde	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010
Polmak/Varanger	-	-	-	5,8	3,9	4,4	5,0
Karasjok	-	-	-	4,1	3,7	4,5	5,4
Vest-Finnmark	-	-	-	4,9	4,6	5,9	6,8
Finnmark	4,6	4,5	3,8	4,7	4,2	5,3	6,1
Troms	3,9	4,2	3,5	2,8	2,9	3,6	3,5
Nordland	2,2	2,9	3,5	3,4	3,1	4,5	5,1
Nord-Tøndelag	3,6	3,4	3,2	4,2	4,4	4,6	4,8
Sør-Tr./Hedmark	3,2	2,7	3,1	3,3	3,8	4,8	5,1
Totalt samisk reindrift	4,0	4,1	4,0	4,3	4,0	5,0	5,7

Det fremgår av tabell 7.2.1 at gjennomsnittlig antall personer per siidaandel i samisk reindrift har økt fra 4 personer i 1950 til 5,7 personer i 2010. Siden 1990 har antall personer per siidaandel økt jevnt i stort sett alle områdene. Finnmark har gjennom hele perioden hatt gjennomsnittlig flest antall personer per enhet.

Sysselsegning

Metode for beregning av arbeidsforbruk i samisk reindrift bygger på en utvalgsundersøkelse basert på registrerte arbeidsregnskap fra 1987 til 1989. På bakgrunn av dette materialet ble det utarbeidet modeller for beregning av årsverk i reindrifsnæringen. Ved beregning av antall årsverk tas det hensyn til antall siidaandeler, reintall, utøvers alder, driftsforhold, antall enheter i sommer- og vintersiida og tilgangen på familiearbeidskraft. Utvalget ønsker et datagrunnlag som er mer i tråd med dagens arbeidssituasjon i reindriften, og som i sterkere grad synliggjør kvinnes arbeidsinnsats.

Reindriften er på mange måter en livsform, noe som også setter sitt preg på det arbeidet som utføres. Ved føring av arbeidsregnskapene ble det ikke tatt hensyn til i hvilken grad arbeidet var nødvendig. Det er heller ikke tatt hensyn til hvordan omfanget av arbeid i andre næringer påvirker arbeidsinnsatsen i reindriften.

Arbeidsforbruket i tamreinlagene beregnes i forhold til et fast antall rein per årsverk.

Det beregnede arbeidsforbruket for 2009 er spesifisert i tabell 7.2.3. Ved beregningene er det lagt til grunn at ett årsverk utgjør 1.800 timer.

Tabell 7.2.3 Beregnet arbeidsforbruk i 2010

Reinbeite- Område	Timer per enhet	Årsverk per enhet	Årsverk Totalt	Rein per årsverk
Polmak/Varanger	2 903	1,61	73	352
Karasjok	3 583	1,99	267	232
Øst-Finnmark ¹⁾	3 412	1,90	340	258
Vest-Finnmark	3 486	1,94	406	237
Troms	2 794	1,55	73	169
Nordland	2 875	1,60	68	216
Nord-Trøndelag	2 543	1,41	55	236
Sør-Tr./Hedmark	2 423	1,35	40	342
Tamreinlag			33	
Totalt			1 015	

Tabell 7.2.3 viser store variasjoner i beregnet arbeidsforbruk mellom reinbeiteområdene. Målt i timer og årsverk per enhet, har Sør-Trøndelag/Hedmark det laveste arbeidsforbruket (2.423 timer og 1,35 årsverk) og Karasjok det høyeste (henholdsvis 3.583 timer og 1,99 årsverk). Beregnet antall årsverk i samisk reindrift gir et gjennomsnitt på 1,8 årsverk per siidaandel. Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) den siste femårsperioden er vist i tabell 7.2.4.

Tabell 7.2.4 Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) i perioden 2005-09

Reinbeiteområde	2005	2006	2007	2008	2009
Polmak/Varanger	70	71	72	73	73
Karasjok	267	270	271	269	267
Øst-Finnmark	337	341	343	342	340
Vest-Finnmark	410	413	417	404	406
Troms	70	71	69	71	73
Nordland	69	69	70	71	69
Nord-Trøndelag	51	53	54	55	55
Sør-Tr.lag/Hedmark	41	40	40	40	40
Tamreinlag	33	33	33	33	33
Totalt ant. Årsverk	1.011	1.020	1.026	1.016	1.015

Fra 2004 til 2006 ble antall årsverk redusert fra 1.054 til 1.011. Dette ansees i hovedsak å ha sammenheng med reduksjonen i reintall og antall siidaandeler i forbindelse med reintallstilpasningen i Vest-Finnmark. For årene etter 2006 ser vi at antallet årsverk har holdt seg rimelig stabilt.

Utviklingen i antall siidaandeler de ti siste årene er vist i tabell 7.2.5. Det totale antallet siidaandeler økte fra 552 i 1997 til 589 i 2001 (+37 enheter). Fra 2002 til 2010 reduseres antallet enheter til 548 (-41 enheter). Økningen i antall enheter i perioden 1997-2002 har i hovedsak sammenheng med at 52 av de 100 driftsenhetene i Finnmark som gikk ut i omstilling i perioden 1993-97 har gjenopptatt driften, hvorav 48 er registrert med rein i utgående beholdning. Reduksjonen i antall enheter etter 2002 kan først og fremst forklares ved at det har vært foretatt innløsning av enheter. Grunnen til at antall årsverk øker til tross for reduksjon i antall siidaandeler henger sammen med økt reintall.

Tabell 7.2.5 Antall siidaandeler i samisk reindrift de ti siste årene

Reinbeiteområde	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Polmak/Varanger	45	45	43	44	43	43	44	46	46	45
Karasjok	138	138	139	140	139	138	138	137	136	134
Øst-Finnmark	183	183	182	184	182	181	182	183	182	179
Vest-Finnmark	242	243	241	240	227	217	216	215	210	210
Troms	50	50	50	50	50	46	46	45	46	47
Nordland	44	44	43	43	43	44	44	44	44	44
Nord-Trøndelag	40	39	37	37	37	36	38	38	40	39
Sør-Tr.lag/Hedmark	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
Totalt samisk reindrift	589	589	583	584	569	554	556	555	552	549

1) Tabellen viser antall aktive enheter.

Tabell 7.2.6 viser utviklingen i antall personer i aktive enheter den siste tiårsperioden. Det fremgår av tabellen at antallet personer var lavest i 2002 og høyest i 2009.

Tabell 7.2.6 Antall personer i aktive enheter i samisk reindrift de ti siste årene

Reinbeiteområde	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Polmak/Varanger	193	201	203	204	215	215	211	217	233	225
Karasjok	556	560	584	600	646	650	644	666	716	723
Øst-Finnmark	749	761	787	804	861	865	855	883	949	948
Vest-Finnmark	1.310	1.283	1.323	1.279	1.297	1.292	1.318	1.322	1.425	1434
Troms	183	148	154	160	160	154	167	168	179	166
Nordland	199	200	202	201	215	223	217	226	234	219
Nord-Trøndelag	181	172	180	180	175	185	185	183	200	189
Sør-Tr./Hedmark	150	147	148	152	151	152	154	154	158	154
Totalt samisk reindrift	2.772	2.711	2.794	2.776	2.859	2.871	2.896	2.936	3.145	3110

Likestilling i reindriften

Tabell 7.2.7 viser antall aktive siidaandeler som har kvinnelig innehaver, fordelt etter siidaandelens reintall og siidaandelsinnehaverens alder. Tabell 7.2.8 viser en tilsvarende oversikt over antall siidaandeler som har mannlig innehaver, mens tabell 7.2.9 viser en oversikt over antall felles siidaandelsinnehavere. Beregningene er basert på data fra Melding om reindrift for driftsåret 2009/2010. Reintall er hentet fra Melding om reindrift post 1.3.4 Reintall ved driftsårets slutt.

Tabell 7.2.7 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2009 med kvinner som innehavere, fordelt etter siidaandelsinnehaverens alder og siidaandelens reintall

Reinbeite- Område	Antall enheter	Alder			Reintall			
		< 30	31-50	> 50	<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	8	1	3	4	0	4	3	1
Karasjok	22	2	14	6	8	4	10	0
Øst-Finnmark	30	3	17	10	8	8	13	1
Vest-Finnmark	19	2	7	10	2	5	12	0
Troms	9	1	4	4	3	4	2	0
Nordland	5	0	4	1	0	3	2	0
Nord-Trøndelag	6	0	4	2	0	2	4	0
Sør-Tr./Hedmark	6	0	4	2	0	0	6	0
Totalt	75	6	40	29	13	22	39	1

Det fremgår av tabell 7.2.7 at det i 2009 er til sammen 75 kvinnelige siidaandelsinnehavere. Dette utgjør 13,7% av det totale antallet siidaandelsinnehavere (548). Majoriteten av de kvinnelige innehaverne er mellom 31 og 50 år, og er ledere for siidaandeler med mellom 251 og 600 rein.

Tabell 7.2.8 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2009 med menn som innehavere, fordelt etter siidaandelsinnehaverens alder og siidaandelens reintall

Reinbeite- Område	Antall enheter	Alder			Reintall			
		< 30	31-50	> 50	<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	28	4	12	12	2	2	15	9
Karasjok	85	12	43	30	8	10	64	3
Øst-Finnmark	113	16	55	42	10	12	79	12
Vest-Finnmark	111	18	65	28	18	19	64	10
Troms	25	3	10	12	0	10	15	0
Nordland	29	2	12	15	4	5	20	0
Nord-Trøndelag	25	2	11	12	2	4	19	0
Sør-Tr./Hedmark	18	2	8	8	0	0	18	0
Totalt	321	43	161	117	34	50	215	22

Tabell 7.2.8 viser at det i 2009 er 321 mannlige siidaandelsinnehavere. Dette utgjør 58,6 % av det totale antallet innehavere. I likhet med de kvinnelige siidaandelsinnehaverne, er også hoveddelen av de mannlige innehaverne mellom 31 og 50 år, og de er ledere for siidaandeler med mellom 251 og 600 rein.

**Tabell 7.2.9 Antall felles siidaandeler i samisk reindrift i 2009
fordelt etter siidaandelens reintall**

Reinbeite- Område	Antall enheter	Reintall			
		<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	9	0	0	6	3
Karasjok	31	2	3	18	8
Øst-Finnmark	40	2	3	24	11
Vest-Finnmark	87	3	13	55	16
Troms	13	1	2	10	0
Nordland	10	0	2	8	0
Nord-Trøndelag	9	0	1	8	0
Sør-Tr./Hedmark	6	0	0	6	0
Totalt	165	6	21	111	27

Tabell 7.2.9 viser at det i 2009 er 165 felles siidaandelsinnehavere. Dette utgjør 30,1 % av det totale antallet innehavere. Hoveddelen av innehaverne er ledere for siidaandeler med mellom 251 og 600 rein.

**Tabell 7.2.10 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2009,
etter reineierens kjønn (prosent)**

Reinbeite- Område	Fordeling reintall (%)	
	Kvinner	Menn
Polmak/Varanger	23	77
Karasjok	26	74
Øst-Finnmark	25	75
Vest-Finnmark	29	71
Troms	30	70
Nordland	22	78
Nord-Tr.lag	26	74
Sør-Tr./Hedmark	29	71
Totalt	27	73

Tabell 7.2.10 viser at 27 % av reintallet i 2009 står oppført med kvinner som eiere.

Tabell 7.2.11 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2009, etter reineierens medlemstype (prosent)

Reinbeite- Område	Fordeling reintall prosent		
	Innehaver	Ektef./sambo.	Andre
Polmak/Varanger	68	7	25
Karasjok	67	6	27
Øst-Finnmark	67	7	26
Vest-Finnmark	56	10	35
Troms	81	4	15
Nordland	73	9	18
Nord-Trøndelag	78	2	20
Sør-Tr./Hedmark	74	7	19
Totalt	65	8	28

Tabell 7.2.11 viser at siidaandelsinnehavere står oppført som eiere av 65 % av reintallet i 2009, mens ektefeller/samboere og andre eier henholdsvis 8 % og 28 % av reintallet.

De senere år har det vært en svært restriktiv linje når det gjelder nyetablering av siidaandeler. Dette innebærer at unge utøvere i liten grad har fått etablere egne enheter. I stedet velger mange å drive reindrift innenfor den siidaandelen de tilhører. Tabell 7.2.12 viser totalt antall siidaandelsmedlemmer i aldersgruppen 15 til 35 år, fordelt etter kjønn og reinbeiteområde.

Tabell 7.2.12 Siidaandelsmedlemmer i 2009 i aldersgruppen 15-35 år, fordelt etter kjønn

Reinbeiteområde	Kvinner	Menn	Totalt
Polmak/Varanger	34	36	70
Karasjok	92	87	179
Øst-Finnmark	126	123	249
Vest-Finnmark	225	222	447
Troms	33	35	68
Nordland	34	36	70
Nord-Trøndelag	32	34	66
Sør-Tr./Hedmark	25	20	45
Totalt	475	470	945
Prosent	50%	50%	100%

Tabell 7.2.12 viser at det i 2009 er totalt 945 registrerte siidaandelsmedlemmer i aldersgruppen 15 til 35 år, likt fordelt på kjønn. Dette utgjør 30% av det totale antallet siidaandelsmedlemmer.

8. Vurderinger av materialet

8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene

Økonomisk utvalg ser det som sin hovedoppgave å peke på hovedtrekk i reindriftens økonomiske utvikling i forhold til mål og virkemidler for næringen. Primært er det en oppgave å legge frem regnskap for siste år, og prognose for utviklingen det påfølgende året. Utvalget peker også på mer generelle og langsiktige utviklingstrekk som antas å ha betydning for partenes utforming av reindriftspolitikken.

Forskjellene innenfor de enkelte reinbeiteområdene kan ofte være større enn mellom reinbeiteområdene. Likevel er det slik at den økonomiske utviklingen varierer mellom områdene, og at det er klare regionale forskjeller. Utvalget vil derfor gi en særskilt oversikt over utviklingen i hvert enkelt reinbeiteområde.

Hovedfokus for fremstillingen i dette kapitlet er utviklingen for følgende poster:

- Kjøttinntekter (ikke korrigert for endringer i reinhjordverdien)
- Kostnader
- Statstilskudd
- Erstatninger

Kjøttinntektene omfatter slakt ved slakterier og beregnet privat forbruk og omsetning. Fra og med 1997 er 20 dyr per siidaandel og 50 dyr totalt for tamreinlagene grunnlag for beregning av privat forbruk og omsetning. Økonomisk utvalg henviser til avsnitt om pris under kap.3.2, for beskrivelse av prisreduksjonen fra 2008 til 2009. Jfr. beskrivelsen er det i dette kapitlet markert et brudd i inntektslinjene i figurene.

Kostnadene omfatter siidaandelens kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag. Som følge av endringer i næringsoppgavene og i slakterienes avregningssystem, er ikke kostnadene fra 2003 og utover direkte sammenlignbare med kostnadene for tidligere år.

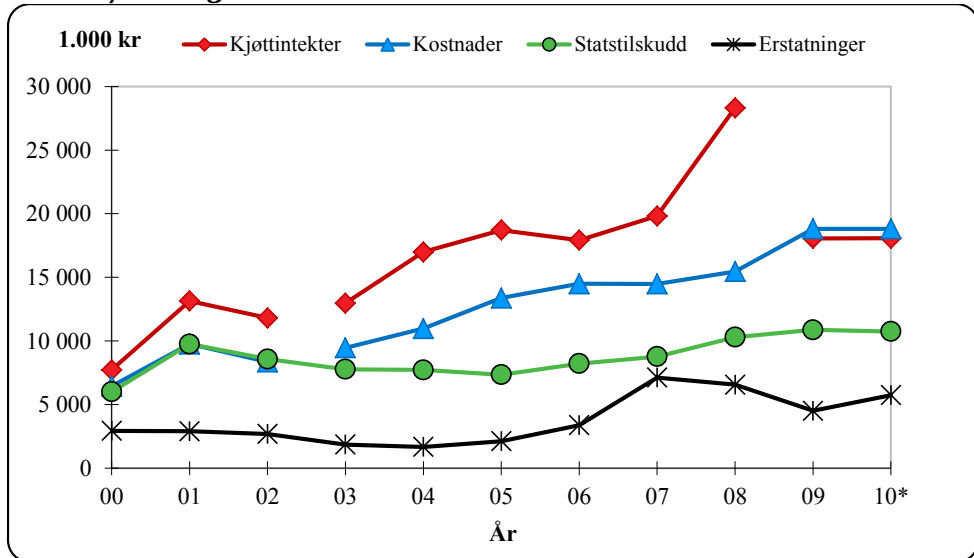
Med bakgrunn at de fleste slakteriene fra og med driftsåret 2002/2003 har rapportert bruttopriser, er det i figurene merket ett brudd i linjen mellom 2002 og 2003.

Statstilskuddene omfatter ordinære tilskudd, andre tilskudd, tiltak mot radioaktivitet, tilskudd til næringskombinasjoner. Innløsning av siidaandel er inkludert fra og med 2000, Verdiskapningsprogrammet fra og med 2001, og konfliktdempende tiltak i forhold til rovvilt fra og med 2007.

Erstatninger omfatter erstatninger for tap av rein og erstatninger for arealinngrep. I erstatninger for tap av rein inngår rovvilterstatninger, erstatninger for rein drept av tog og eventuelt erstatninger over reindriftsavtalen for uvanlig store tap. Fra og med 1999 inngår også beregnede erstatninger fra forsikringsselskapene for rein drept av bil.

Det gjøres oppmerksom på at det er brukt ulik skalering på y-aksen i figurene i kapittel 8.1, og at budsjettall på områdenivå er innarbeidet i figurene. Det understrekes at den områdevisse fordelingen av budsjettallene er usikker.

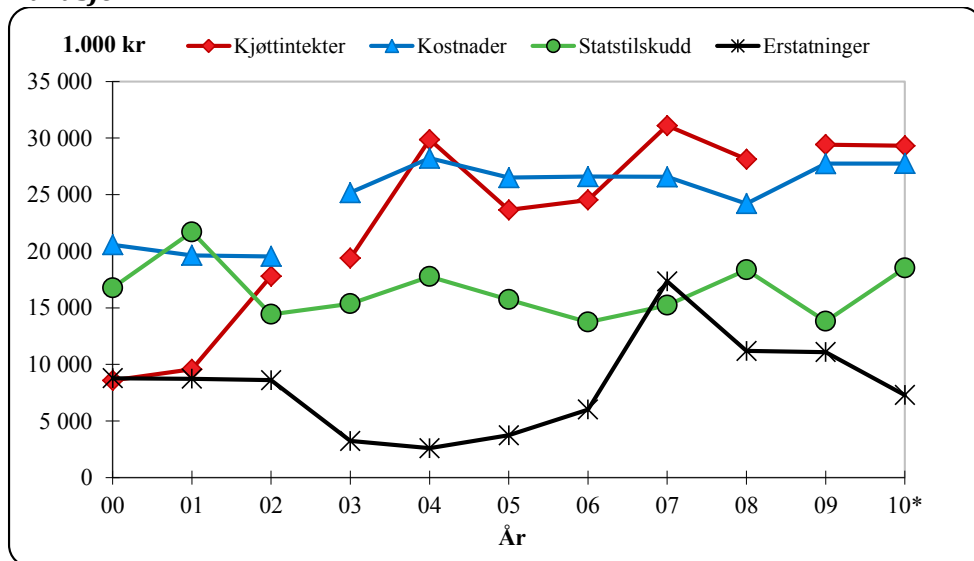
Polmak/Varanger

Figur 8.1.1 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner)

Figur 8.1.1 viser at kjøttinntektene i Polmak/Varanger har hatt en jevn stigning mellom 2003 og 2008, og har i hele den perioden vært høyere enn kostnadene. Statstilskuddene har vært på omtrent samme nivå siden 2001, mens erstatningene har økt noe de siste årene.

Økningen i kjøttinntektene de senere årene må ses i sammenheng med økt produksjon og økte priser. I 2009 fikk vi en reduksjon som må sees i sammenheng med lavere pris. Prognosene hittil for 2010 tyder på at slaktevolumet holder seg omtrent på samme nivå som i 2009. Kostnadsøkningen har vært jevnt økende gjennom perioden. På bakgrunn av dette kan man si at prisstigning og økt slakteuttak gjennom perioden er årsaker til økningen i kostnadsnivå. Det forventes et kostnadsnivå i 2010 lik 2009.

En helhetsvurdering tilsier at økonomien i reindriften i Polmak/Varanger har vært best mellom 2003 og 2008, hvor statstilskuddene har vært stabile mens kjøttinntektene har vært sterkt økende. Området har også hatt en sterk prisstigning på kjøtt, noe som tyder på bra kjøttkvalitet og bra produksjon. Økonomien har vært klart bedre gjennom hele sammenligningsperioden i Polmak/Varanger enn i de øvrige områdene unntatt i Sør-Trøndelag/Hedmark. Et sunnhetstegn for økonomien er det også at kjøttinntektene har vært høyere enn de øvrige av totalregnskapets hovedposter gjennom hele perioden.

Karasjok

Figur 8.1.2 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i Karasjok i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner)

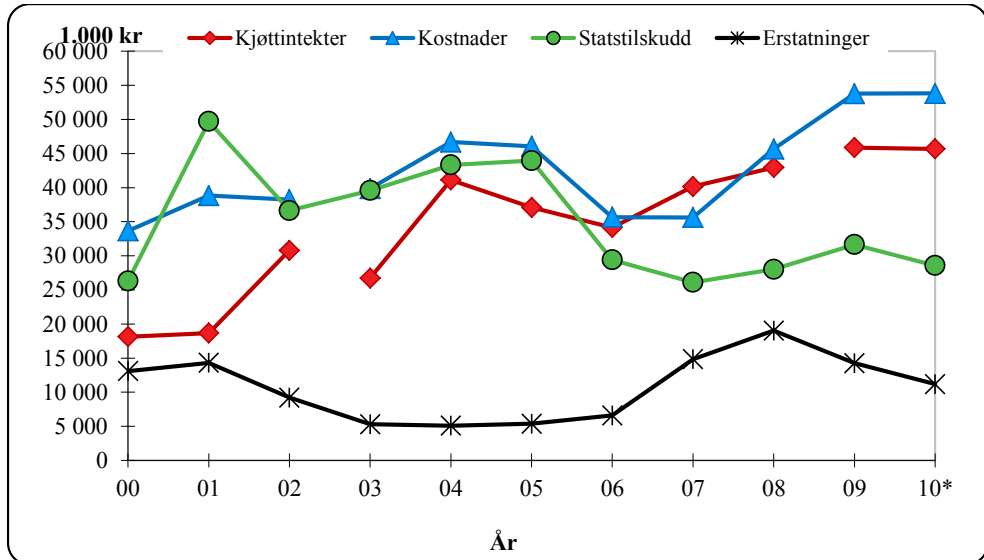
Fra 2001 øker kjøttinntektene mot 2004, før vi ser en reduksjon i kjøttinntektene i 2005 og 2006, etterfulgt av en ny økning og deretter forholdsvis stabile kjøttinntekter fra og med 2007.

Kostnadene var i begynnelsen av sammenligningsperioden betydelig høyere enn kjøttinntektene, mens de i slutten av perioden er lavere enn inntektene.

Statstilskuddene har variert noe fra år til år, men har fra 2001 avtatt noe. Erstatningene har vært ganske stabile, med en økning i midten og slutten av perioden. Økningen i 2007 skyldes i hovedsak erstatning for arealinngrep. Man ser nå en nedadgående tendens.

En medvirkende årsak til at statstilskuddene var på sitt høyeste nivå i sammenligningsperioden i 2001, er at tilslagsprosenten for tilskudd til siidaandeler var på sitt høyeste nivå dette året (81 %).

En helhetsvurdering av situasjonen tilsier at økonomien i reindriften i Karasjok har vært best i slutten av sammenligningsperioden. I begynnelsen av sammenligningsperioden har kostnadene vært vesentlig høyere enn kjøttinntektene, og næringen har i stor grad vært avhengig av statstilskudd og erstatninger. Dette har sammenheng med vanskelige beite- og driftsforhold og store rovdyrtap. Etter 2001 er imidlertid situasjonen forbedret, som følge av en økning i kjøttinntektene. I 2004 er kjøttinntektene for første gang større enn både kostnader, statstilskudd og erstatninger. På tross av også dette området hadde kostnadsøkning i 2009, har man klart å holde kostnadene lavere enn inntektene. Området kan best sammenlignes med Vest-Finnmark, bortsett fra at statstilskuddene er betydelig høyere i Vest-Finnmark enn i Karasjok.

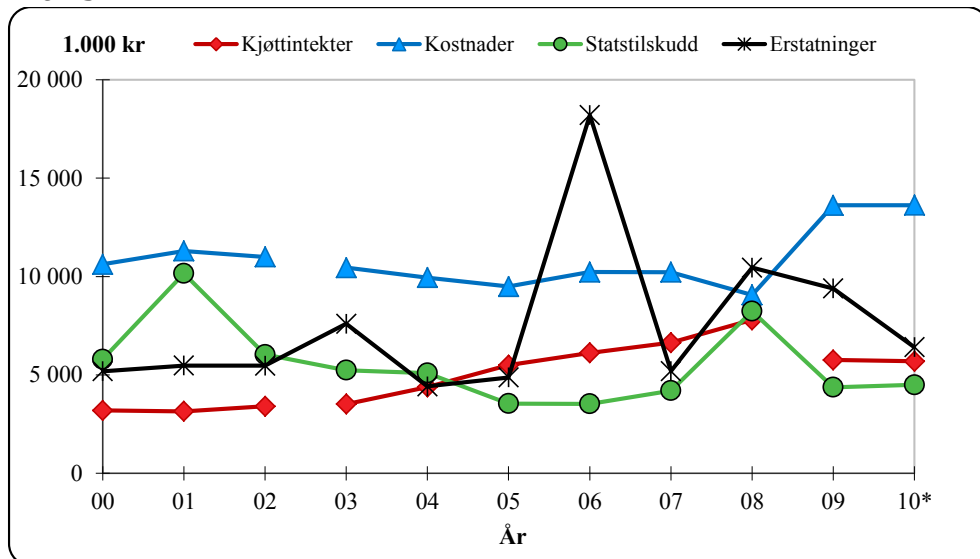
Vest-Finnmark

Figur 8.1.3 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner)

Kjøttinntektene har økt i løpet av sammenligningsperioden, med en viss variasjon mellom år. Kostnadene var betydelig høyere enn kjøttinntektene i begynnelsen av sammenligningsperioden og fram til 2004. I 2006 tangerer kostnadene og kjøttinntektene, og i 2007 er kjøttinntektene for første gang høyere enn kostnadene. I de påfølgende årene er kostnadene igjen høyest. Prognosene for 2010 viser et inntekts- og kostnadsnivå som holder seg ganske likt tallene for 2009.

Statstilskuddene har vært variable i sammenligningsperioden. Hovedtendensen er likevel økende statstilskudd fram til 2005 og en betydelig nedgang i slutten av perioden. Man har en liten økning i 2009, men budsjettet viser ytterligere nedgang for 2010.

Erstatningene har vært relativt stabile i hele sammenligningsperioden., med en topp i 2008. Totalt sett tilsier figur 8.1.3 at reindriftsøkonomien i Vest-Finnmark var sunnest i 2007, hvor kjøttinntektene er høyere enn både kostnader, statstilskudd og erstatninger.

Troms

Figur 8.1.4 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner)

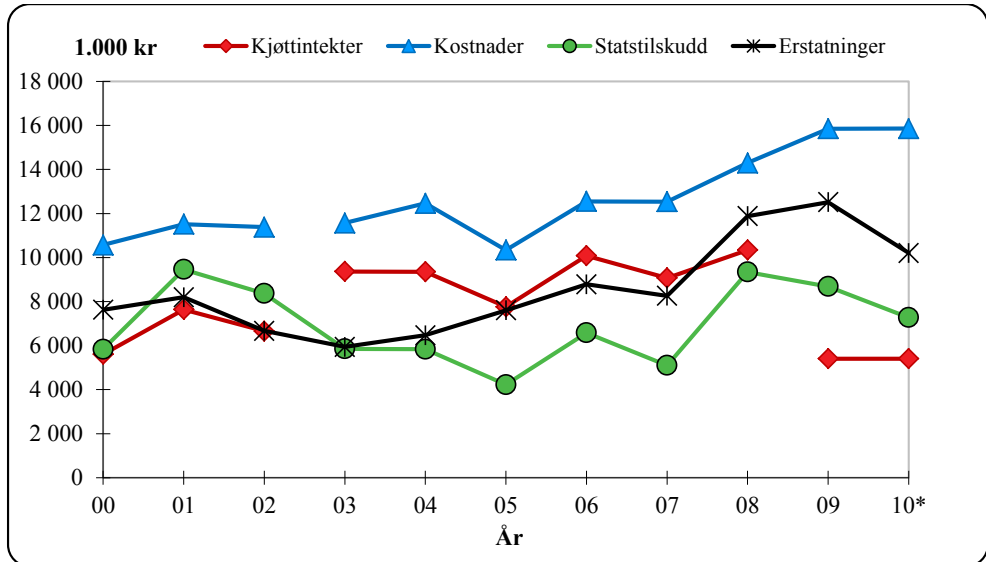
Kjøttinntektene i Troms har vært relativt stabile sammenligningsperioden sett under ett, med en svak og jevn økning fra 2003 til 2008.

Kostnadene har gjennom hele perioden vært større enn kjøttinntektene, statstilskuddene og erstatningene, unntatt i 2006 og 2008 da erstatningene var på et svært høyt nivå. Årsaken til dette er en engangsutbetaling i 2006 for arealerstatning til ett reinbeitedistrikt i Troms, mens det i 2008 var en stor økning i erstatning for tap av rein til rovvilt.

Statstilskuddene har være jevnt minkende siden 2001, og med et lite hopp i 2008 har de nå stabilisert seg på samme nivå som årene før.

Den økonomiske situasjonen i Troms har i mange år skilt seg ut fra de øvrige reinbeiteområdene, med en svak økonomi. Selv om det er en forbedring etter 2003 – med økte kjøttinntekter og reduserte kostnader og statstilskudd – er økonomien i reindriften i Troms fortsatt svak. Omleggingen i tilskuddsordningene fra og med driftsåret 2003/04, med økt fokus på produksjon og omsetning, har bidratt til en positiv utvikling i området. Sammen med en økning i produksjonen og bedre tilrettelegging av slaktemulighetene, bør dette danne grunnlag for å styrke økonomien i årene fremover.

Økonomisk utvalg vil imidlertid påpeke at kjøttinntektene til og med 2008 gir et noe misvisende bilde. Fra 2009 har man i utarbeidelsen av gjennomsnittsprisene korrigert bruttoprisen med leieslaktet, og dermed kommet ut med en høyere gjennomsnittlig pris pr kg kjøtt omsatt via slakteri. For Troms gjorde dette store utslag i prisen, med bakgrunn i at det i dette området utføres mer leieslakt enn i de øvrige, i forhold til områdets totale slaktekvantum. Det henvises til avsnitt om pris under kapittel 3.2 for nærmere redegjørelse.

Nordland

Figur 8.1.5 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner)

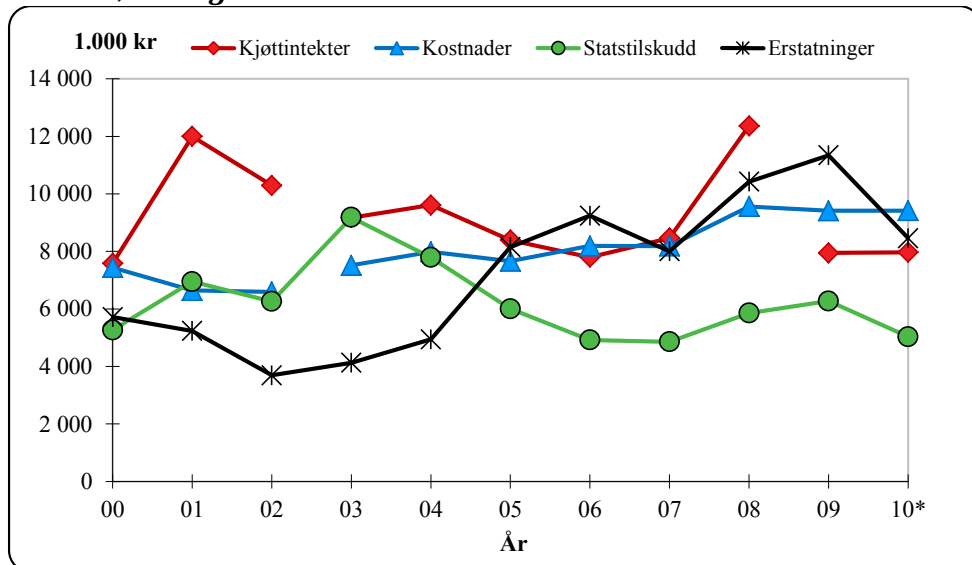
Kjøttinntektene har vært jevnt stigende i sammenligningsperioden, med en liten forbedring i 2005.

Etter 2008 har man i tillegg hatt til dels stor reduksjon i kjøttinntektene. Det forventes i likhet med flere områder en stabilisering av kjøttinntektene fra 2009 til 2010. Kostnadene har i hele perioden vært høyere enn kjøttinntektene.

Statstilskuddene har vært varierende i hele sammenligningsperioden, med topper i 2001 og 2008. Man ser at i 2005 var det nedgang i både kostnader, inntekt og statstilskudd.

Erstatningene har hatt en jevn økning i hele sammenligningsperioden, men også her fikk man en stor økning i 2008.

Totalt sett har den økonomiske utviklingen i Nordland vært stort sett positiv fram til 2008, etter dette har kjøttinntektene gått ned samtidig som kostnadene har vært fortsatt økende. Mellom 2003 og 2007 er kjøttinntektene høyere enn både statstilskudd og erstatninger. Kostnadene har vært større enn kjøttinntektene i hele perioden, og vi ser at kjøttinntektene i 2009 er betydelig lavere enn samtlige av de øvrige postene. Dette har sammenheng med et betydelig lavere innrapportert slaktekvantum enn tidligere år.

Nord-Trøndelag

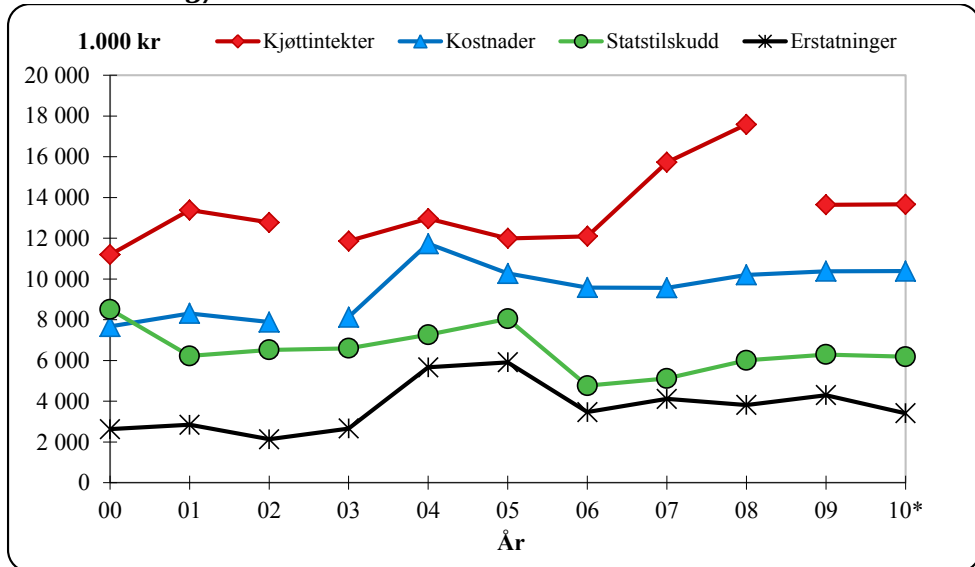
Figur 8.1.6 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner)

Perioden startet med varierende tendens på kjøttinntektene, med periodens laveste verdi i 2000 og en av periodens høyeste verdier i 2001. Etter 2003 har kjøttinntektene vært nedadgående, før man i 2008 igjen kom opp på et nivå som var høyere enn både kostnader, erstatninger og tilskudd. Deler av variasjonen kan forklares med forskyvninger i slaktetidspunkt innenfor driftsårene.

Kostnadene har vært forholdsvis stabile, men jevnt økende i sammenligningsperioden. Ved slutten av perioden viser figuren at kostnadene har vært større enn kjøttinntektene.

I likhet med kostnadene, har statstilskuddene vært på et relativt stabilt nivå fram til 2002. I 2003 er det en topp, mens tilskuddene reduseres betydelig mot slutten av sammenligningsperioden. Erstatningene økte betraktelig fram til 2006 etterfulgt av en reduksjon i 2007, og deretter ny økning. Økningen i erstatninger mot 2006 skyldes i hovedsak store rovvilttap, samme gjelder for 2008. I 2006 og 2009 var erstatningen høyere enn både kjøttinntekter, kostnader og statstilskuddene. Erstatningene er knyttet til tap av rein til rovvilt.

Til tross for at kjøttinntektene stort sett er høyere enn kostnadene gjennom hele sammenligningsperioden, viser figuren totalt sett en negativ utvikling for økonomien i Nord-Trøndelag etter 2001. Produksjonen, kjøttinntektene og erstatningene avtar mens kostnadene holder seg på samme nivå.

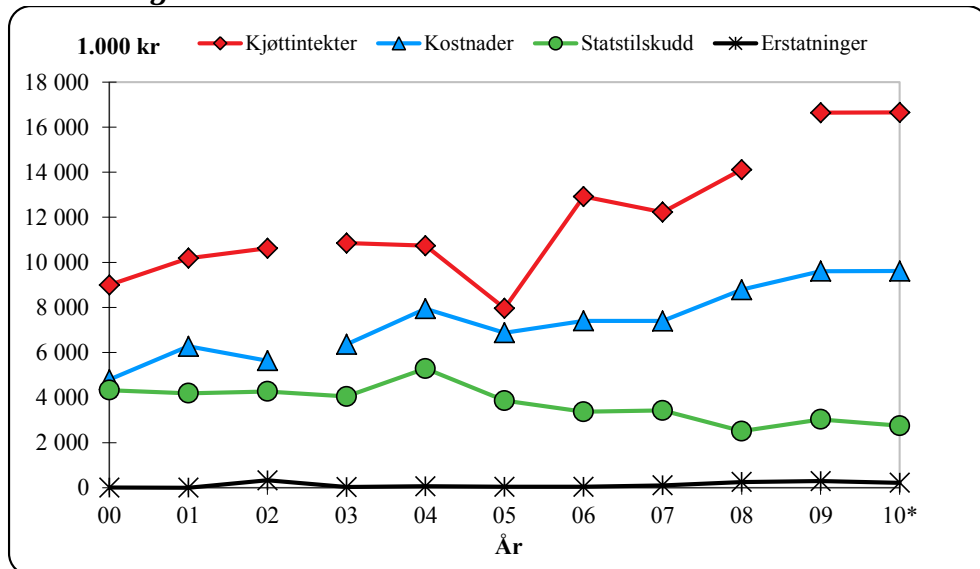
Sør-Trøndelag/Hedmark

Figur 8.1.7 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner)

Kjøttinntektene har vært relativt stabile i sammenligningsperioden med en topp i 2008. Gjennom hele perioden har kjøttinntektene vært høyere enn både kostnader, statstilskudd og erstatninger.

Kostnadene har variert noe, men har de siste årene vært stabile. I likhet med kostnadene har også statstilskuddene variert noe fra år til år med en betydelig reduksjon i 2006, og en svakt økende tendens igjen de siste årene. Erstatningsutbetalingene var stabile fram til 2003, og etter en topp i 2004 og 2005 har de igjen stabilisert seg.

Utviklingen i Sør-Trøndelag/Hedmark er preget av stor stabilitet og forutsigbarhet. I likhet med Polmak/Varanger, er kjøttinntektene høyere enn både kostnader, erstatninger og statstilskudd i hele sammenligningsperioden. Den økonomiske utviklingen viser en positiv tendens.

Tamreinlag

Figur 8.1.8 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i tamreinlagene i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner)

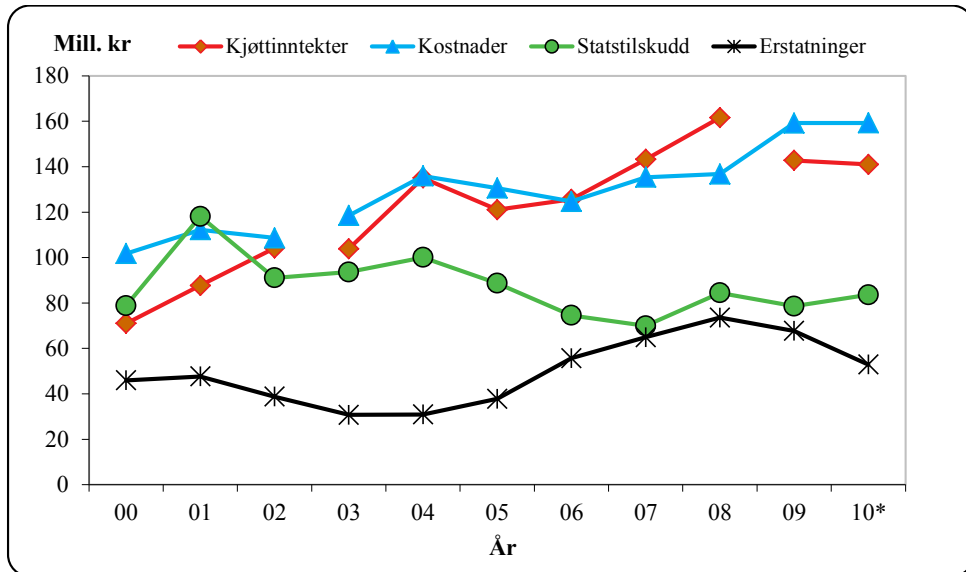
Kjøttinntektene i tamreinlagene har vært relativt stabile i sammenligningsperioden, bortsett fra de siste årene hvor det har vært noen variasjoner. Gjennom hele perioden, bortsett fra i 2005, har kjøttinntektene vært betydelig høyere enn både kostnader, statstilskudd og erstatninger. Kostnadene, statstilskuddene og erstatninger har vært relativt stabile i hele sammenligningsperioden.

Den økonomiske situasjonen i tamreinlagene er god i hele perioden, med en kortvarig negativ utvikling fra 2004 til 2005.

8.2 Generelle vurderinger

I dette avsnittet vurderes den økonomiske utviklingen i reindriftsnæringen med utgangspunkt i sentrale poster i totalregnskapet. Figurene 8.2.1 og 8.2.2 danner grunnlaget for vurderingene.

Figur 8.2.1 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i perioden 2000-2010 (*Budsjetttall for 2010) (2009-kroner)

Kjøttinntektene har økt gjennom hele sammenligningsperioden, dette skyldes økt slaktekvantum og økte priser de siste årene. I 2009 opplevde man imidlertid en reduksjon i inntektene, dette med bakgrunn i avdekking av feil prisrapportering fra slakteri. Det refereres her til avsnitt om priser under kap.3.2.

Innmeldinger fra slakteriene tyder på at slaktevolumet hittil i 2010 ikke står tilbake for tidligere år, og man kan dermed anta en økning av inntektene.

Kostnadene var stabile fram til år 2000, men etter en nedgang fram til 2006 har de siden vært jevnt økende. I 2009 var økningen betydelig.

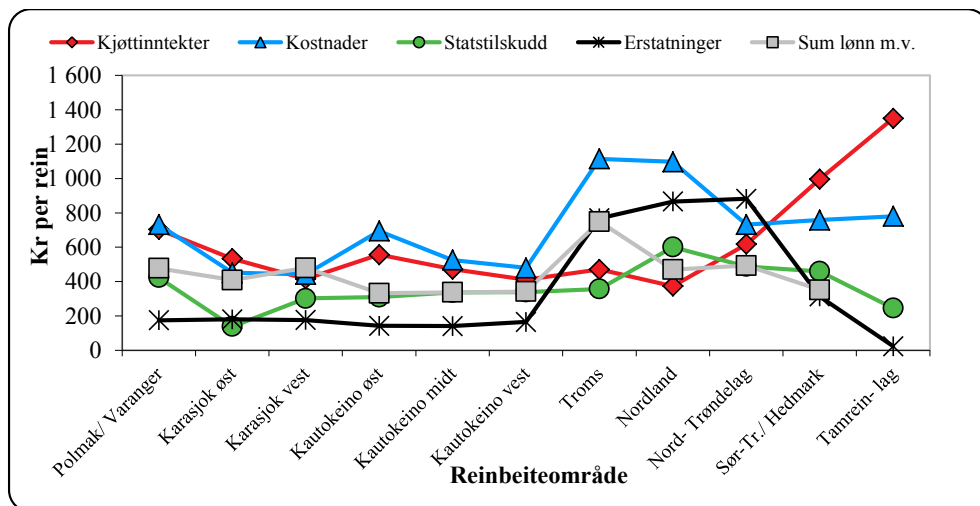
De samlede erstatningene økte noe i begynnelsen av sammenligningsperioden, og hadde en tilsvarende reduksjon i midten av perioden. Økningene i 2006 og 2007 må sees i sammenheng med engangsutbetalinger for arealinngrep i Troms og Finnmark. Andelen rovvilterstatninger økte mye i 2008 i forhold til tidligere år.

Statstilskuddene målt i faste priser varierte noe i begynnelsen av perioden, og hadde en topp i 2001 som har sammenheng med at både de ekstraordinære og de ordinære tilskuddene var på topp i sammenligningsperioden dette året. Fra 2001 har statstilskuddene stort sett avtatt fra år til år, og var på sitt laveste nivå i 2007. Årsaken til det lave nivået i 2007 er omleggingen av tilskuddene over reindriftsavtalen. Fra 2008 til 2010 antar man at tilskuddene holder seg noenlunde stabil.

Reindriftsnæringen har totalt sett hatt en forholdsvis dårlig økonomi i hele sammenligningsperioden. Kjøttinntektene har i det vesentligste vært lavere enn kostnadene, og man har i stor grad vært avhengig av statstilskudd og erstatninger. Det påpekes imidlertid at den økonomiske situasjonen er vesentlig forbedret i slutten av sammenligningsperioden – siden 2002 har kjøttinntektene vært på om lag samme nivå som kostnadene, og de har blitt vesentlig høyere enn statstilskuddene.

Kjøttinntektene ble imidlertid redusert i 2009 på grunn av et lavere prisnivå enn antatt, og sammenholdt med de økte kostnadene dette året var resultatet dårligere enn foregående år.

Figur 8.2.2 viser fordelingen av totalregnskapets hovedposter i 2009 etter reinbeiteområde og reintall. Som det fremgår av kapittel 7.1, har ”sum lønn m.v. utenfor reindriften” stor betydning for økonomien i næringen. For å gi et inntrykk av *hvor stor* betydning disse inntektene har, er også sum lønn m.v. tatt med i figuren.

Figur 8.2.2 Fordeling av totalregnskapets hovedposter og ”sum lønn m.v. utenfor næringen” i 2009 etter reintall (kr per rein)

Det fremgår av figuren at Karasjok øst, Sør-Trøndelag/Hedmark og tamreinlagene har den beste økonomien i næringen. Felles for disse områdene er at kjøttinntektene per rein er større enn kostnadene, statstilskuddene og erstatningene per rein.

Når det gjelder Karasjok vest og Kautokeino vest viser figuren at kjøttinntekter, kostnader og sum lønn m.v. utenfor reindriften ligger på tilnærmet samme nivå.

Erstatningene per rein er høyest i Nordland og Nord-Trøndelag og lavest i tamreinlagene.

Statstilskuddene per rein er høyest i Nordland og lavest i tamreinlagene.

Troms og Nordland skiller seg ut som reinbeiteområdet med den svakeste økonomien i næringen, ettersom kostnadene per rein ligger klart høyest, kombinert med lave kjøttinntekter per rein.

Figuren viser for øvrig at sum lønn m.v. utenfor reindriften har størst betydning i Troms, og minst betydning i Vest-Finnmark og Sør-Trøndelag.

Vedlegg

1. Tabeller

Tabell 1 Kjøttinntekter i 2009 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	Ant. slakt	Snittvekt	Tonn	Snittpris	Verdi (1000 kr)
Polmak/ Varanger	10 425	23,12	241	74,95	18 062
Karasjok øst	10 652	21,42	228	71,16	16 238
Karasjok vest	8 333	23,03	192	68,68	13 182
Øst-Finnmark	29 410	22,48	661	71,94	47 483
Kautokeino øst	9 382	22,55	212	71,73	15 176
Kautokeino midt	12 607	22,03	278	70,18	19 492
Kautokeino vest	7 802	20,95	163	68,99	11 275
Vest-Finnmark	29 791	21,91	653	70,39	45 877
Troms	2 489	29,76	74	77,79	5 761
Nordland	2 227	31,48	70	77,09	5 404
Nord-Trøndelag	3 541	26,58	94	84,41	7 944
Sør-Tr./ Hedmark	6 487	26,98	175	77,96	13 643
Tamreinlag	7 195	29,06	209	79,58	16 637
Totalt	81 140	23,86	1 936	73,76	142 748

Tabell 2 Kjøttinntekter i perioden 2005-09 (1.000 kr)

Slakteuttak:	2005	2006	2007	2008	2009
<i>Antall slakt;</i>					
Slakteri	71 663	68 835	73 890	76 031	69 980
Privat	11 430	11 130	11 170	11 150	11 160
Totalt	83 093	79 965	85 060	87 181	81 140
Gj. vekt 1)	24,85	24,90	24,34	23,63	23,86
Prod. i tonn	2 065	1 991	2 070	2 060	1 936
Pris (kr/kg)	53,69	59,10	65,32	76,79	73,76
Inntekt	110 841	117 666	135 225	158 230	142 820

1) Inklusive beregnet privat forbruk og omsetning

Tabell 3 Ordinære inntektsoverføringer i perioden 2006-09 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2006	2007	2008	2009
Polmak/Varanger	6 771	7 326	7 480	8 961
Karasjok øst	3 596	3 946	5 630	3 173
Karasjok vest	5 513	5 927	6 434	5 761
Øst-Finnmark	15 880	17 198	19 544	17 895
Kautokeino øst	5 129	4 531	5 398	5 262
Kautokeino midt	5 612	6 818	7 290	6 899
Kautokeino vest	3 546	3 769	5 174	4 184
Vest-Finnmark	14 286	15 118	17 863	16 345
Troms	2 325	2 623	2 662	2 643
Nordland	2 656	2 867	3 257	3 466
Nord-Trøndelag	2 990	2 776	3 584	4 091
Sør-Tr./Hedmark	4 185	4 664	5 328	6 115
Tamreinlag	2 201	2 307	2 455	2 588
Totalt:	44 523	47 554	54 691	53 143

Tabell 4 Inntektsoverføringer per siidaandel i 2009 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2009		
	Prod. avh.	Andre	Totalt
Polmak/Varanger	182 747	40 506	223 253
Karasjok øst	51 486	19 575	71 061
Karasjok vest	59 103	37 590	96 693
Øst-Finnmark	293 336	32 989	120 920
Kautokeino øst	80 875	49 878	130 753
Kautokeino midt	60 560	70 190	130 749
Kautokeino vest	68 030	68 378	136 408
Vest-Finnmark	209 465	63 824	132 206
Troms	41 655	32 510	74 165
Nordland	74 202	70 448	144 650
Nord-Trøndelag	89 661	20 568	110 229
Sør-Tr./Hedmark	176 863	30 078	206 941
Sum tilskudd per siidaandel:	885 182	47 540	130 794

Tabell 5 Tiltak mot radioaktivitet i perioden 1987-2009 (1.000 kr)

År	Anlegg/ foring/tap	Tidlig slakt	Kostholds- komp.	Nedføring	Totalt
1988	2 010	0	2 651	0	2 369
1989	3 123	0	3 214	0	6 337
1990	1 833	0	3 281	0	5 114
1991	2 200	0	2 515	0	4 715
1992	2 811	0	1 358	0	4 169
1993	2 306	682	1 276	0	4 264
1994	1 017	1 360	1 492	0	3 869
1995	3 352	2 005	1 217	0	6 574
1996	1 702	778	855	0	3 334
1997	867	1 892	866	0	3 625
1998	1 613	1 312	807	0	3 732
1999	1 276	1 560	806	0	3 633
2000	554	1 597	618	30	2 799
2001	498	1 456	775	192	2 921
2002	173	1 234	403	85	1 894
2003	270	1 186	1 021	180	2 657
2004	310	1 013	707	197	2 227
2005	186	1 673	686	0	2 545
2006	0	1 075	156	0	1 231
2008	343	156	132	0	631
2009	412	518	4	1	935
Total	26 855	19 497	24 840	685	69 574

Tabell 6 Erstatninger for tap av rein 2005-09 (1.000 kr)

	2005	2006	2007	2008	2009
DN - tap rovvilt	26 401	32 570	39 511	56 779	60 155
Jernbaneanverket - tap tog	1 351	731	1 473	1 081	1 007
Forsikringsselskaper - tap bil	1 722	1 833	2 036	2 843	2 298
Reindriftsavtalen - andre store tap	0	0	0	0	0
Totalt	29 474	35 134	43 020	60 703	63 460

2. Tabelloversikt

Forord	1
Sammendrag	1
Innhold	1
1. Økonomisk utvalg	3
1.1 Mandat	3
1.2 Medlemmer og sekretariat	3
1.3 Utvalgets arbeid.....	4
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	5
2.1 Reindriftspolitiske mål	5
2.2 Reindriftspolitiske virkemidler	6
3. Grunnlag og forutsetninger	8
3.1 Prinsipper.....	8
3.2 Materiale og metode	9
<i>Generelt</i>	9
<i>Produksjonsbaserte inntekter</i>	9
<i>Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak i forhold til rovviltskader</i>	11
<i>Erstatninger</i>	13
<i>Kostnader</i>	13
<i>Kapitalforhold</i>	14
<i>Sammendrag av totalregnskapet og årsverksberegninger</i>	14
<i>Reindriftsfradraget</i>	15
<i>Tabell 3.2.1 Prosentvis fordeling av antall oppnådde reindriftsfradrag for 2009, etter fradragenes størrelse</i>	15
<i>Langsiktige utviklingstrekk</i>	16
4. Totalregnskap 2009 og budsjett 2010	17
4.1 Produksjonsbaserte inntekter.....	17
<i>Kjøttinntekter</i>	17
<i>Tabell 4.1.1 Kjøttinntekter i 2009 og 2008 (1.000 kr)</i>	17
<i>Tabell 4.1.2 Fordeling av antall slakt til slakteri mellom ulike sesonger</i>	18
<i>Tabell 4.1.3 Utvikling i gjennomsnittsvæker (slakt til slakteri) i perioden 2005-09 (kg)</i>	19
<i>Tabell 4.1.6. Utvikling i verdien av den totale kjøttproduksjonen i perioden 2005-09 (1.000 kr)</i>	21
<i>Verdi av endring i reinhjorden</i>	23
<i>Tabell 4.1.9 Verdi av endring i reinhjorden for perioden 1. januar - 31. desember i 2009 og 2008</i>	25
<i>Binæringsinntekter</i>	25
<i>Tabell 4.1.10 Binæringsinntekter i perioden 2005-09 (1.000 kr)</i>	26
<i>Andre produksjonsbaserte inntekter</i>	27
<i>Tabell 4.1.11 Andre produksjonsbaserte inntekter i 2009 (1.000 kr)</i>	27
4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader	27
<i>Tilskudd med inntektsvirkning</i>	27
<i>Tabell 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2005-09 (1.000 kr)</i>	28
<i>Ekstraordinære tilskudd</i>	32
<i>Tilskudd til næringskombinasjoner</i>	33
<i>Tabell 4.2.3 Tilskudd til næringskombinasjoner i perioden 2005-09 (1.000 kr)</i>	33
<i>Verdiskapingsprogram for reindrift</i>	34
<i>Tabell 4.2.4 Utbetalinger over Verdiskapingsprogram (1.000 kr)</i>	34
<i>Tiltak mot radioaktiv forurensing</i>	34

Forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader.	35
Tabell 4.2.6 Forebyggende tiltak mot rovvilt etter tiltakstype for 2009 (1.000 kr)	35
4.3 Erstatninger.....	35
Erstatning for tap av rein	35
Tabell 4.3.1 Erstatning for tap av rein i perioden 2006-09 (1.000 kr)	36
Erstatning for arealinngrep	37
Tabell 4.3.2 Erstatning for arealinngrep i perioden 2006-09 (1.000 kr).....	37
4.4 Kostnader.....	38
Tabell 4.4.1 Siidaandelenes kostnader i perioden 2006-09 (1.000 kr)	38
Tabell 4.4.2 Siidaandelenes kostnader i 2009 etter kostnadsart (1.000 kr).....	39
Tabell 4.4.2 forts Siidaandelenes kostnader i 2009 fordelt på soner i Finnmark.....	40
Tabell 4.4.4 Felleskostnader i perioden 2006-09 (1.000 kr)	41
Tabell 4.4.7 Totale kostnader i 2009 etter kostnadsart (1.000 kr).....	43
4.5 Kapitalforhold.....	46
Tabell 4.5.1 Siidaandelenes samlede kapitalforhold i 2009 (1.000 kr)	46
Tabell 4.5.3 Rentekostnader i perioden 2006-09 (1.000 kr)	47
Tabell 4.5.4 Total gjeld, renter og rentesats i samisk reindrift i perioden 2006-09 (1.000 kr)	48
4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler	48
Tabell 4.6.1 Arbeidsforbruk og antall siidaandeler i 2009.....	48
4.7 Sammendrag av totalregnskapet.....	49
Tabell 4.7.2 Totalregnskap for 2009 fordelt etter reinbeiteområder (1.000 kr).....	51
Tabell 4.7.3 Totalregnskap for 2009 fordelt på soner i Finnmark (1.000 kr)	53
Tabell 4.7.4 Vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk i perioden 2006-09 (kr) ...	54
Tabell 4.7.5 Vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden 2006-09 (kr)	55
4.8 Budsjett 2010.....	57
Tabell 4.8.1. Sammendrag av totalregnskapet i perioden 2006-09, budsjett for 2010 og endring fra 2009 til 2010 (1.000 kr)	60
Tilleggsinformasjon.....	61
5. Nærmere om Reindriftsavtalen.....	62
5.1 Innledning.....	62
5.2 Reindriftsavtalen 2010/11.....	62
5.3 Fordeling av reindriftsavtalens ramme.....	63
Tabell 5.3.1 Fordeling av reindriftsavtalens ramme de fem siste avtaleårene (mill. kr).....	64
Tabell 5.3.3 Spesifikasjon av rammen for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fem siste avtaleårene (mill. kr)	65
5.4 Reindriftens utviklingsfond	65
Tabell 5.4.1 Fordeling av bevilgninger over Reindriftens utviklingsfond de fire siste årene (1.000 kr)	66
Tabell 5.4.3 Innvilgede prosjektsøknader til forskning og veiledning i perioden 2007-10, antall prosjekter og beløp (1.000 kr).....	68
Tabell 5.5.1 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2009/10 (totalt).....	70
Tabell 5.5.2 a)Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag.....	71
driftsåret 2009/10 (innvilget), og totalt for 2008/09.....	71
Tabell 5.5.3 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de fem siste driftsårene (tilslagsprosent)	72
Tabell 5.5.4 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2009/10 (avslag eller ikke søkt).....	73

Tabell 5.5.6 Tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene, etter utbetalingsår (1.000 kr).....	76
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften.....	77
6.1 Kjøttinntekter.....	77
6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet.....	82
6.3 Rovvilt.....	84
Oppgitte tap til fredet rovvilt.....	84
Tabell 6.3.1 Oppgitte rovvilttap i forhold til oppgitte totale tap (prosent).....	85
Tabell 6.3.2 Erstattede rovvilttap i forhold til oppgitte rovvilttap (prosent).....	86
6.4 Erstatninger.....	87
6.5 Kostnader.....	88
6.6 Vederlag for arbeid og egenkapital.....	90
6.7 Markedsforhold.....	91
Tabell 6.7.2 Eksport av reinkjøtt de fem siste årene (tonn).....	93
7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier.....	96
7.1 Inntekter utenfor reindriftsnæringen.....	96
Tabell 7.1.1 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2009, 2008 og 2007 (1.000 kr).....	96
Tabell 7.1.2 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2009 for siidaandelsinnehavere med ektefeller og siidaandelsinnehavere uten ektefeller (1.000 kr).....	97
Tabell 7.1.3 Gj.sn sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2009 (1.000 kr per siidaandel) ...	97
Tabell 7.1.4 Andel kvinnelige og mannlige siidaandelsinnehavere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2009 (prosent).....	98
Tabell 7.1.5 Andel kvinnelige og mannlige ektefeller som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2009 (prosent).....	99
7.2 Strukturutvikling og sysselsetting.....	99
Tabell 7.2.1 Antall personer per enhet (siidaandel/familieenhet).....	101
Tabell 7.2.3 Beregnet arbeidsforbruk i 2010.....	103
Tabell 7.2.4 Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) i perioden 2005-09.....	103
Tabell 7.2.5 Antall siidaandeler i samisk reindrift de ti siste årene.....	104
Tabell 7.2.6 Antall personer i aktive enheter i samisk reindrift de ti siste årene.....	104
Tabell 7.2.7 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2009 med kvinner som innehavere, fordelt etter siidaandelsinnehaverens alder og siidaandelens reintall.....	105
Tabell 7.2.8 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2009 med menn som innehavere, fordelt etter siidaandelsinnehaverens alder og siidaandelens reintall.....	105
Tabell 7.2.9 Antall felles siidaandeler i samisk reindrift i 2009.....	106
fordelt etter siidaandelens reintall.....	106
Tabell 7.2.10 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2009, etter reineierens kjønn (prosent).....	106
Tabell 7.2.11 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2009, etter reineierens medlemstype (prosent).....	107
Tabell 7.2.12 Siidaandelsmedlemmer i 2009 i aldersgruppen 15-35 år, fordelt etter kjønn.....	107
8. Vurderinger av materialet.....	108
8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene.....	108
8.2 Generelle vurderinger.....	118
Vedlegg.....	120
1. Tabeller.....	120
Tabell 1 Kjøttinntekter i 2009 (1.000 kr).....	120
Tabell 2 Kjøttinntekter i perioden 2005-09 (1.000 kr).....	120
Tabell 3 Ordinære inntektsoverføringer i perioden 2006-09 (1.000 kr).....	121

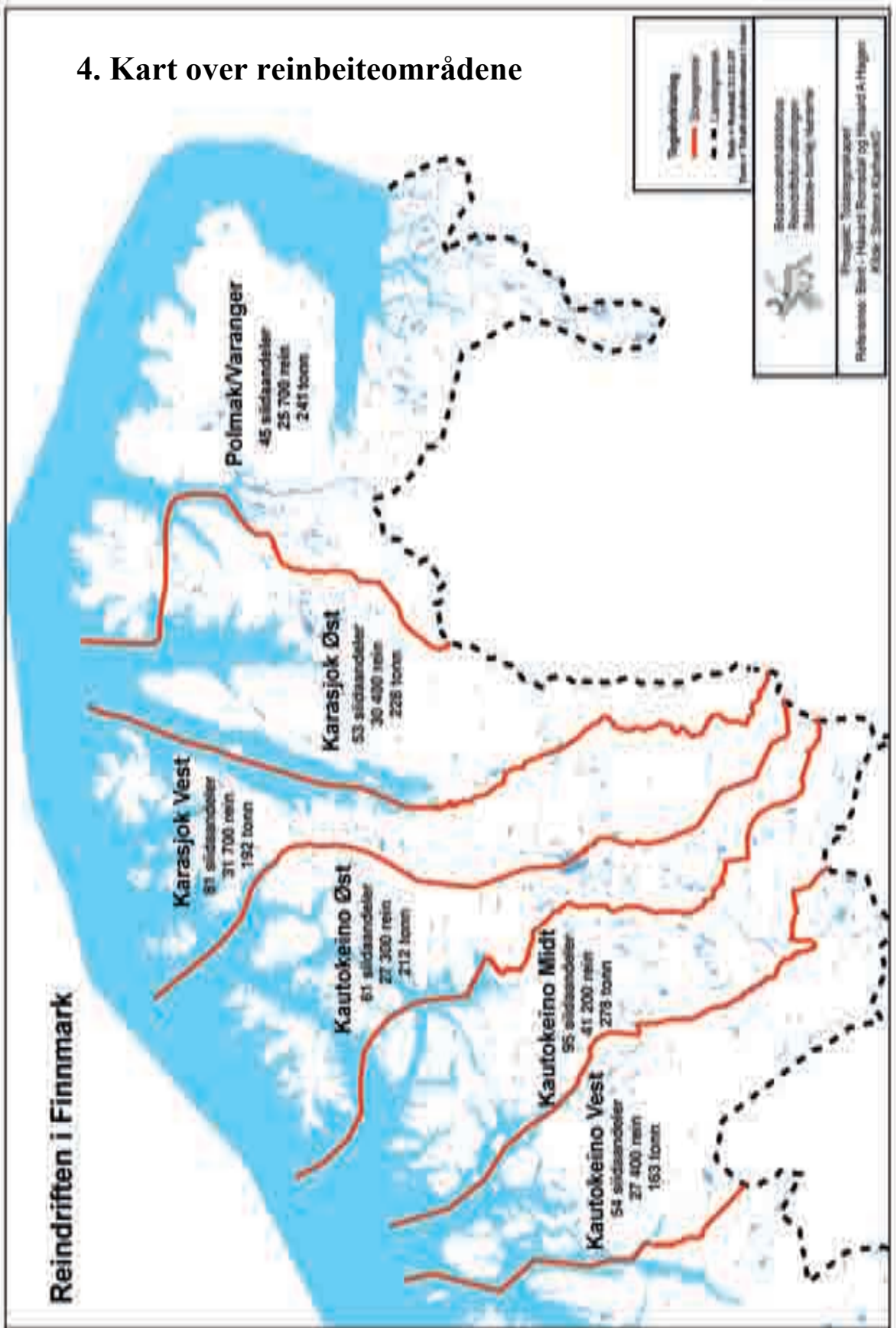
<i>Tabell 4</i> Inntektsoverføringer per siidaandel i 2009 (1.000 kr).....	121
<i>Tabell 5</i> Tiltak mot radioaktivitet i perioden 1987-2009 (1.000 kr)	122
<i>Tabell 6</i> Erstatninger for tap av rein 2005-09 (1.000 kr)	122
2. Tabelloversikt.....	123
3. Figuroversikt.....	127
4. Kart over reinbeiteområdene	129
5. Ordforklaringer.....	130

3. Figuroversikt

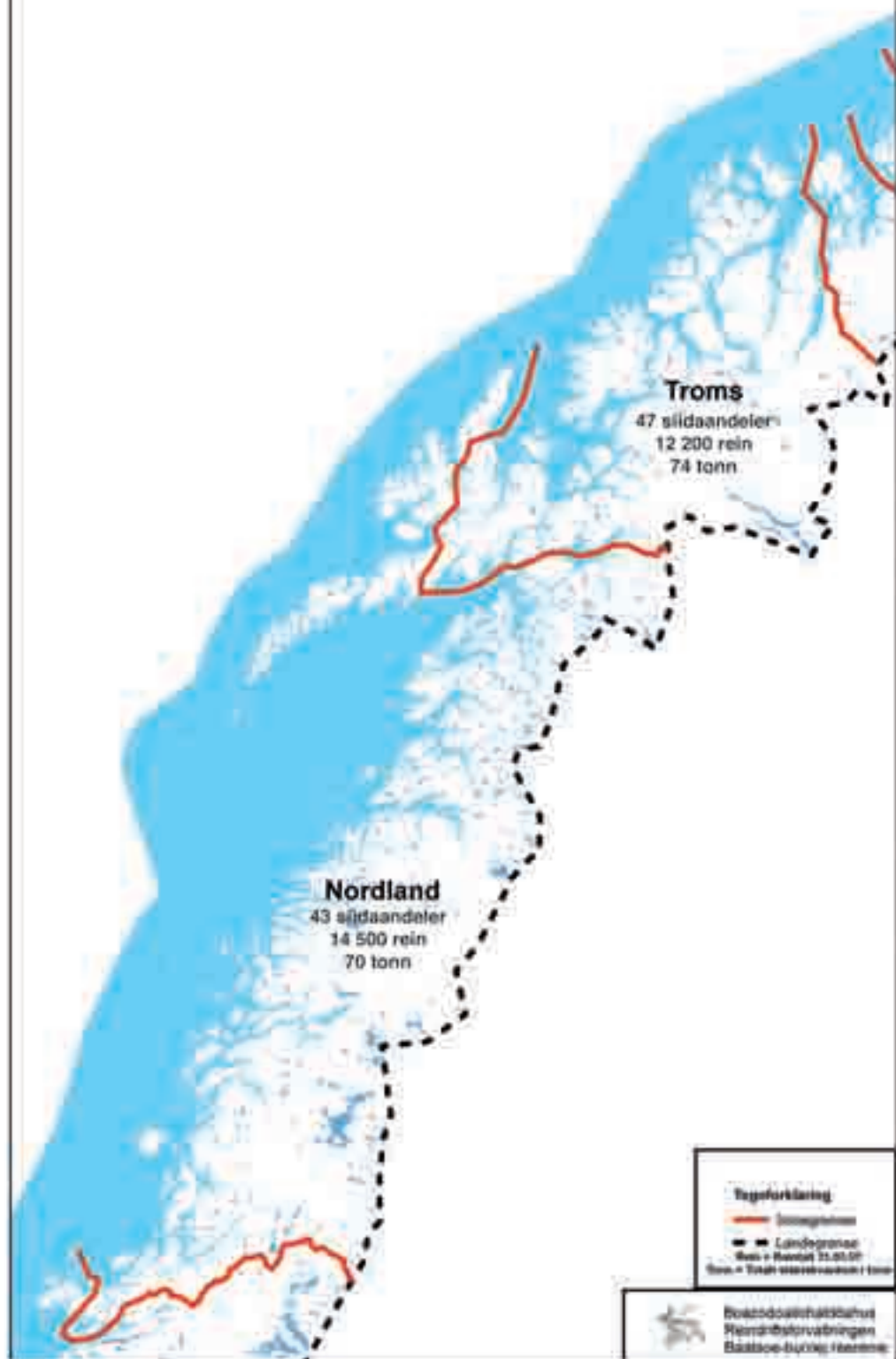
Førord	1
Sammendrag	1
Innhold	1
1. Økonomisk utvalg	3
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	5
3. Grunnlag og forutsetninger	8
4. Totalregnskap 2009 og budsjett 2010	17
Figur 4.1.2 Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein i vårflokk i 2009 (kr per rein). Kurven viser produksjon per rein i vårflokk (kg per rein).....	23
Figur 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2006-09 (1.000 kr).....	30
Figur 4.2.2 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per siidaandel og gjennomsnitt for alle områder i 2009 (1.000 kr).....	31
Figur 4.4.1. Gjennomsnittlige kostnader (kr per rein) i perioden 2007-09, etter siidaandelens reintall.....	40
Figur 4.4.2 Totale kostnader (eksklusive renter) per rein og per kg kjøtt i 2009.....	45
Figur 4.4.3 Totale kostnader (eksklusive renter) i perioden 2007-09 (1.000 kr).....	45
Tilleggsinformasjon	61
5. Nærmere om Reindrifftsavtalen	62
Figur 5.5.2 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler driftsåret 2009/10 (Tall i 1.000 kr per siidaandel).....	74
Figur 5.5.3 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2009/10 (kr per kg).....	75
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften	77
Figur 6.1.2. Produsentpris for kjøtt av rein, storfe og sau, eksklusive tilskudd (2009-kroner)	79
Figur 6.2.1 Tilskudd med inntektsvirkning i perioden 2000-2009 (2009-kroner).....	82
Figur 6.4.1 Erstatninger i perioden 2000-2009 (2009-kroner).....	87
Figur 6.5.1 Kostnadsutviklingen i reindriftsnæringen i perioden 2000-2009 (2009-kroner). Det er brudd i siidaandelens kostnader mellom 2002-2003.	88
Figur 6.5.2 Utvikling i siidaandelens gjennomsnittlige kostnader (søyler) og siidaandelens gjennomsnittlige reintall (2009-kroner). Det er brudd i serien siidaandelens kostnader mellom 2002-2003.	89
Figur 6.6.1 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap (2009-kroner) (Produksjonsinntekter er kjøttinntekter korrigert for endringer i reinhjordverdien).....	90
Figur 6.6.2 Utvikling i vederlag for arbeid og egenkapital. (2009-kroner) (Beløp i mill. kr er markert på søylene, og den stiplede linjen viser gjennomsnittlig vederlag for arbeid og egenkapital i perioden).....	91
Figur 6.7.1 Fordeling mellom innenlandsk produksjon (slakt ved registrerte slakterier) og import i perioden 2000-2009 (tonn).....	92
Figur 6.7.2 Reintallsutviklingen i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden.....	93
Figur 6.7.3 Totalt antall registrerte slaktedyr i Sverige, Finland og Norge.....	94
i den siste tiårsperioden.....	94
7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier	96
Figur 7.2.1 Antall enheter i samisk reindrift i perioden 1950-2010.....	100
(familieenheter/driftsenheter/siidaandeler).....	100
Figur 7.2.2 Antall personer i samisk reindrift i perioden 1950-2010.....	101

8. Vurderinger av materialet.....	108
Figur 8.1.1 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i	110
Polmak/Varanger i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner)	110
Figur 8.1.2 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i	
Karasjok i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner).....	111
Figur 8.1.3 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i	
Vest-Finnmark i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner)	112
Figur 8.1.4 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i Troms	
i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner)	113
Figur 8.1.5 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i	
Nordland i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner)	114
Figur 8.1.6 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i	
Nord-Trøndelag i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner)	115
Figur 8.1.7 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i	
Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner).....	116
Figur 8.1.8 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap i	
tamreinlagene i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner).....	117
Figur 8.2.1 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap	
i perioden 2000-2010 (*Budsjett-tall for 2010) (2009-kroner)	118
Figur 8.2.2 Fordeling av totalregnskapets hovedposter og ”sum lønn m.v. utenfor	
næringen” i 2009 etter reintall (kr per rein).....	119
Vedlegg	120

4. Kart over reinbeiteområdene

Reindriften i Troms og Nordland

Reindriften i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Tamreinlag

Nord-Trøndelag

39 sliidaandeler
12.900 rein
94 tonn

Trollheimen

Sør-Trøndelag

(inkl. Trollheimen)
30 sliidaandeler
13.700 rein
125 tonn

Tamreinlagene

12.300 rein
209 tonn

Tegnforklaring

— Sonegrenser

- - - Landegrens

Baso + Kartdat 11.03.07

Stat. = Tullstasjonene i Finnmark

Reindriftsforvaltningen
Reindriften i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Tamreinlagene

5. Ordforklaringer

<i>Aktiv siidaandel</i>	Siidaandel som er oppført med rein i utgående beholdning (per 31. mars) i Melding om reindrift.
<i>Andre tilskudd</i>	Utdanningsstipend, lærlingordning i duodji (opphørt f.o.m. 2002), tilskudd til barnehager, avviklingslønn og tilskudd til innløsning av siidaandel.
<i>Binæringsinntekter</i>	Inntekter av duodji, jakt, fiske, bærplukking og annen virksomhet knyttet til reindrift.
<i>Becquerel (Bq)</i>	Måleenhet for radioaktivitet.
<i>Bruttopris</i>	Pris til reieneier fra slakteri, før evt. slakte- og fraktekostnader er trukket fra.
<i>Distriktstilskudd</i>	Direkte tilskudd til reinbeitedistrikter (over Reindrifftsavtalen).
<i>Driftsenhet</i>	Nå definert som siidaandel, jf. ny reindrifftslov.
<i>Driftstilskudd</i>	Tilskudd til siidaandeler i hele landet (over Reindrifftsavtalen).
<i>Driftsår</i>	I reindrifften: 1. april – 31. mars (reindrifftsåret).
<i>Duodji</i>	Samisk husflid.
<i>Ektefellelillegg</i>	Direkte tilskudd til siidaandeler der begge ektefeller utøver aktiv reindrift (over Reindrifftsavtalen).
<i>Felles siidaandel</i>	Siidaandel drevet av to ansvarlige ledere i fellesskap (ektefeller).
<i>Felleskostnader</i>	Felles kostnader som dekkes av reinbeitedistriktet, reindrifftsfondet eller særskilte erstatningsfond.
<i>Hovedavtalen</i>	Avtale som ligger til grunn for de årlige reindrifftsforhandlingene (revidert i 1992/93 – St.prp. nr. 66 (1992-1993)), inngått mellom Staten ved Landbruksdepartementet og Norske reindrifftsamers landsforbund (NRL).
<i>Investeringer</i>	Inngår under ordinære tilskudd, og omfatter livdyrlån, tilskudd til gjerder, bygninger og anlegg.
<i>Kalveslaktetilskudd</i>	Direkte tilskudd til siidaandel for slakt av kalv (over Reindrifftsavtalen).
<i>Kapitalinnsats</i>	Innsats av kapital, for eksempel i form av rein, snøscooter etc.
<i>Konsumprisindeks</i>	Statistisk forholdstall for forbruksvarer (viser prisstigningen).
<i>Korrigert reintall</i>	Reintall per 31. mars korrigert i henhold til opplysninger i siidaandelens Melding om reindrift påfølgende år.
<i>Kostholdskompensasjon</i>	Tilskudd til kompensasjon for alternativt kosthold som følge av radioaktivitet i matreie.
<i>Livdyrverdi</i>	Verdi av levende rein (livdyr).
<i>Låste beiter</i>	Beiter som ikke er tilgjengelige på grunn av klimatiske forhold (is og snø).
<i>Melding om reindrift</i>	Melding som siidaandelene leverer inn hvert driftsår med

	oversikt over reintall, tap, slakteuttak, siidaandelens medlemmer, m.v.
<i>Nettopris</i>	Pris til reieneier fra slakteri, etter at slakte-/ og evt. fraktkostnader er trukket fra.
<i>NRL</i>	Norske Reindriftingsamers Landsforbund (næringsorganisasjon for norske reindriftingsamer).
<i>Oppgitt rovvilttap</i>	Rovvilttap oppgitt i siidaandelens Melding om reindrift.
<i>Ordinære tilskudd</i>	Inntektsoverføringer til siidaandeler og tamreinlag, herunder tilskudd til investeringer, pramming/flytting, distriktstilskudd, produksjonstilskudd, driftstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd, ektefelle tillegg og tiltak konvensjonsbeiter (over Reindriftingsavtalen).
<i>Populasjon</i>	Alle individer innenfor et visst område.
<i>Produksjonspremie</i>	Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag som beregnes med utgangspunkt i en prosentsats (25 %) av avgiftspliktig salg av kjøtt og avgiftspliktige inntekter fra reinen (over Reindriftingsavtalen fra og med 2003/04).
<i>Produksjonstilskudd</i>	Direkte tilskudd til siidaandeler og tamreinlag (over Reindriftingsavtalen).
<i>Produktivitet</i>	Kjøttproduksjon per dyr eller per arealenhet.
<i>Reinbeitedistrikt</i>	Reinbeiteområdet er delt inn i flere reinbeitedistrikter (etter reindriftingsloven §2).
<i>Reinbeiteområde</i>	Største forvaltningsenhet innenfor det samiske reindriftingsområdet (etter reindriftingsloven §2).
<i>Reindriftingsavtalen</i>	Ettårig økonomisk avtale mellom Staten (ved Landbruksdepartementet) og NRL.
<i>Reindriftingsfond</i>	Offentlig fond til fremme av reindriften (etter reindriftingsloven §32).
<i>Reinhjordverdi</i>	Summen av alle livdyrverdier i en reinhjord.
<i>Ressursregnskapet</i>	Økologisk regnskap over reindriftingsressursgrunnlag og ressursutnyttelse.
<i>RUF</i>	Reindriftings Utviklingsfond
<i>Samisk reindrift</i>	Reindrift innenfor reinbeitedistrikt, inkludert Trollheimen i Sør-Trøndelag/Hedmark.
<i>Siida/sijte</i>	Geografisk og sosial betegnelse for en gruppe av reieneiere som utøver deler av driften i fellesskap innenfor et bestemt areal.
<i>Slakteuttak</i>	Antall slaktedyr eller antall kg slakt.
<i>St.meld. nr. 28 (1991-1992)</i>	Stortingsmeldingen om "En bærekraftig reindrift".
<i>Strata/stratum</i>	Inndeling av siidaandeler etter innehaverens alder og

---

	siidaandelens reintall.
<i>Sytingsrein</i>	Rein i eget merke som det føres tilsyn med i en annen siidaandel.
<i>Tamreinlag</i>	Sammenslutning av andelshavere med særskilt tillatelse for reindrift i enkelte sørnorske fjellområder utenfor det samiske reindriftsområdet (etter reindriftsloven §5).
<i>Tidligslaktetilskudd</i>	Direkte tilskudd til tidlig slakt (høstslakt) av rein i Finnmark (over Reindriftsavtalen).
<i>Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag</i>	Omfatter produksjonstilskudd, driftstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd og ektefelle tillegg.
<i>Totalkostnader</i>	Summen av siidaandelenes kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag.
<i>Totalkvantum</i>	Summen av kjøttmengde levert slakteri, privat omsetning og privat forbruk.
<i>VSP-rein</i>	Verdiskapingsprogram for reindriften. Ordningen administreres av Innovasjon Norge.
<i>Årsverk</i>	Normert arbeidsinnsats gjennom året (i reindriften 1.800 timer).

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

Adresse ved retur:
Reindrifftsforvaltningen
Postboks 1104
9504 Alta

www.reindrifft.no

ISSN 1504-4998

FOTO: LARS H. KREMPIG. TRYKK: FAGTRYKK IDÉ AS.

